A propos de ce livre

Ceci est une copie numérique d'un ouvrage conservé depuis des générations dans les rayonnages d'une bibliothèque avant d'être numérisé avec précaution par Google dans le cadre d'un projet visant à permettre aux internautes de découvrir l'ensemble du patrimoine littéraire mondial en ligne.

Ce livre étant relativement ancien, il n'est plus protégé par la loi sur les droits d'auteur et appartient à présent au domaine public. L'expression "appartenir au domaine public" signifie que le livre en question n'a jamais été soumis aux droits d'auteur ou que ses droits légaux sont arrivés à expiration. Les conditions requises pour qu'un livre tombe dans le domaine public peuvent varier d'un pays à l'autre. Les livres libres de droit sont autant de liens avec le passé. Ils sont les témoins de la richesse de notre histoire, de notre patrimoine culturel et de la connaissance humaine et sont trop souvent difficilement accessibles au public.

Les notes de bas de page et autres annotations en marge du texte présentes dans le volume original sont reprises dans ce fichier, comme un souvenir du long chemin parcouru par l'ouvrage depuis la maison d'édition en passant par la bibliothèque pour finalement se retrouver entre vos mains.

Consignes d'utilisation

Google est fier de travailler en partenariat avec des bibliothèques à la numérisation des ouvrages appartenant au domaine public et de les rendre ainsi accessibles à tous. Ces livres sont en effet la propriété de tous et de toutes et nous sommes tout simplement les gardiens de ce patrimoine. Il s'agit toutefois d'un projet coûteux. Par conséquent et en vue de poursuivre la diffusion de ces ressources inépuisables, nous avons pris les dispositions nécessaires afin de prévenir les éventuels abus auxquels pourraient se livrer des sites marchands tiers, notamment en instaurant des contraintes techniques relatives aux requêtes automatisées.

Nous vous demandons également de:

+ *Ne pas utiliser les fichiers à des fins commerciales* Nous avons conçu le programme Google Recherche de Livres à l'usage des particuliers. Nous vous demandons donc d'utiliser uniquement ces fichiers à des fins personnelles. Ils ne sauraient en effet être employés dans un quelconque but commercial.

+ *Ne pas procéder à des requêtes automatisées* N'envoyez aucune requête automatisée quelle qu'elle soit au système Google. Si vous effectuez des recherches concernant les logiciels de traduction, la reconnaissance optique de caractères ou tout autre domaine nécessitant de disposer d'importantes quantités de texte, n'hésitez pas à nous contacter. Nous encourageons pour la réalisation de ce type de travaux l'utilisation des ouvrages et documents appartenant au domaine public et serions heureux de vous être utile.

+ *Ne pas supprimer l'attribution* Le filigrane Google contenu dans chaque fichier est indispensable pour informer les internautes de notre projet et leur permettre d'accéder à davantage de documents par l'intermédiaire du Programme Google Recherche de Livres. Ne le supprimez en aucun cas.

+ *Rester dans la légalité* Quelle que soit l'utilisation que vous comptez faire des fichiers, n'oubliez pas qu'il est de votre responsabilité de veiller à respecter la loi. Si un ouvrage appartient au domaine public américain, n'en déduisez pas pour autant qu'il en va de même dans les autres pays. La durée légale des droits d'auteur d'un livre varie d'un pays à l'autre. Nous ne sommes donc pas en mesure de répertorier les ouvrages dont l'utilisation est autorisée et ceux dont elle ne l'est pas. Ne croyez pas que le simple fait d'afficher un livre sur Google Recherche de Livres signifie que celui-ci peut être utilisé de quelque façon que ce soit dans le monde entier. La condamnation à laquelle vous vous exposeriez en cas de violation des droits d'auteur peut être sévère.

À propos du service Google Recherche de Livres

En favorisant la recherche et l'accès à un nombre croissant de livres disponibles dans de nombreuses langues, dont le français, Google souhaite contribuer à promouvoir la diversité culturelle grâce à Google Recherche de Livres. En effet, le Programme Google Recherche de Livres permet aux internautes de découvrir le patrimoine littéraire mondial, tout en aidant les auteurs et les éditeurs à élargir leur public. Vous pouvez effectuer des recherches en ligne dans le texte intégral de cet ouvrage à l'adresse `http://books.google.com`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

BERICHTEN
en
VERTOOGEN,
Raackende
Het Beſtier van den Omſlagh
van de
WISSEL-BANCK
tot
AMSTERDAM.

Ingeſtelt
door
J. Ph.

t'AMSTERDAM,

By JAN BOUMAN, Boeck-verkooper, in de Kalver-ſtraet, tegen over de Nieuwe-zijdts-Kapel, in de Franſſe Boeckbinder. 1677.

Digitized by Google

Digitized by Google

Den

Bancquiers

ofte

Wissel-handelaars,

en alle

die haar van de Banck van Wissel der wijtvermaarde Koopstadt

AMSTERDAM

bedienen,

Heylen Voorspoet.

MESSIEURS:

HEt is kenlijck, en 't blijckt uit de Ordonnantie, dat de *Banck* van *Wissel* hier ter Steede opgericht is tot U lieder Gerijf en Securiteit.

Digitized by Google

En dat het Gerijf, 't gene in de Banck behoorde gevonden te werden, niet alleen beſtaat in de afſchrijvinge, ('t geene nu ter tijdt alleene, en noch maar ſtuckswijs in de Banck gevonden werdt.)

Maar oock in de Verwiſſeling ofte omſettinge van Specien, (daar mede men ſeer ſelden meer in de Banck gerijft kan werden.)

En eindelijck in het deponeren van Penningen in de Banck, om *dieſelve Penningen* wederom uit de Banck te mogen lichten (welck gerijf geheel niet meer in de Banck te vinden is.)

De menighvuldige klachten over het kleen gerijf dat men in de Banck vindt, ten opſichte van de groote accommoditeit die in de ſelve ſoude konnen gevonden werden; als mede over de differenten die dagelijcks tuſſchen U lieden en de Boeckhouders voorvallen, nu en dan my voorgekomen; ende de eygen bevindinge en experientie van dien, hebben my aanleydinge

Digitized by Google

dinge gegeven, om in deſe Berichten, raackende het Beſtier van den omſlagh van de Wiſſel-banck, te vertoonen, by wat middelen en op wat wijſe, alle de geene die haar van de Banck bedienen, hetvolkomen gerijf by deſelve ſouden konnen vinden.

Werdende ten dien einde in het *eerſte Bericht* aangeweeſen, *Uit welcke oorſaack, en tot wat einde de* BANCK *van* WISSEL *hier ter Steede eertijts opgericht is; en dat de oprichtinge van een* BANCK COURANT, *nu ter tijdt, ſtrecken ſoude, tot een overgroot Gerijf, Securiteit, mesnagie en Voordeel voor de Kooplieden, en alle die haar van de Banck bedienen, en honorabel, profitabel en dienſtigh ſoude weſen voor het Gemeene Beſt deſer Steede.*

Ende in het *Derde Bericht* verder voorgeſtelt, *Wat altot gerijf, accommoditeit en profijt voor de Kooplieden, en alle die haar van de Banck bedienen, omtrent het beſtier ende de*

Digitized by Google

directie van der omslagh van de Wis-sel-banck ('t zy datter een Banck Courant opgericht werde of niet) *behoorde en diende in acht genomen, en welcke van de Ordres en Coſtumen die tegenwoordigh by de ſelve in obſervance zijn, dienden gecorrigeert, welcke gemortificeert en afgeſchaft, ende hoedanige nieuwe geſtatueert, en geobſerveert dienden te werden.*

En wert in het ſelve Bericht aangewesen, onder andere middelen: *Dat het ſtrecken ſoude tot een overgroot geryf en voordeel* (voor den geene die ſich daar van ſoude willen bedienen) *dat een yeder in de Banck ſoude mogen brengen, alle alſulcke Penningen van Gout ofte Silver, ofte gewerckt ofte ongewerckt Gout en Silver, Stucken van Achten, Baaren ofte Maſſen, &c. ter waerde ofte beloop van ſeshondert guldens op 't minſte, en daar voor ontfangen, by na de intrinſique waerde, om binnen een geſtelde tijdt het ſelve ingebrachte wederom*

Digitized by Google

derom uit de Banck te mogen lichten, mits betalende het ontfangen Geldt ende een seer geringe interest; ofte te prolongeren, mits betalende de interest; ofte dat anders het ingebrachte aan de Banck vervallen soude zijn.

En wert beweesen, dat dit het rechte middel soude weesen, om den Banck profijt, en Silver en Gout en Specien, aan te brengen; en dat dit, nevens de oprichtinge van een Banck Courant, d'eenighste remedie is, om het wisselen en Cassieren van Particulieren te weeren, en om een yeder die eenige Specien van Geldt in sijn handel noodigh heeft, door de Banck, voor een klein Opgelt te doen gerijven.

Verder werden in het selve Bericht verscheide middelen gemoveert, streckende tot gemack en gerijf van alle die haar van de Banck bedienen, en onder anderen (om die niet alle op te tellen) gepropo-

Digitized by Google

neert; *Dat tot een overgroote accommoditeit en securiteit van de Banquiers, ofte Wissel-handelaars, en prevenieringe van meenighvuldige disputen en geschillen in materie van Wissel, hier en buytenlandts, soude konnen, en hooghnoodigh behoorden en dienden, opgerecht en aangestelt te werden; Een* NOTARIS COMPTOIR *in de* WISSEL-BANCK.

En dat de oprichtinge van een *Banck Courant* en van een *Notarie Comptoir* in de *Wissel-banck* nootsaacklijck gerequireert werden, om de Banck in staat te stellen, om U. lieden alle mogelijck-gerijf by de selve te doen vinden.

Raackende de *Securiteit*, d'Ervarentheidt heeft geleert, dat omtrent dit hooghnoodighste seer slechte opsicht in de Banck genoomen werdt.

En dewijle sedert de ontdeckte ontrouw Ao. 1673. geen naauwer opsicht als voorheen op den omslagh

van

van de Wissel-banck genoomen is.

(Niet tegenstaande de middelen daar toe applicabel, te dier tijdt aan eenige Heeren als Commissarisen, specialijck daartoe gelast, aangewesen, ende van deselve geapprobeert zijn, en dat haar E. Ed. de onderneeminge voor noot-saacklijck geoordeelt, en dien aangaande oock sodanigh rapport aan de E. E. Groot-achtbaere Heeren Burgermeesteren hare Committenten ingelevert hebben.)

Wie kan sich verseeckert houden, dat in het toekomstige niet wederom gebeuren sal, 't geene voorheen geschiet, en soo lange Jaaren verborgen gebleven is?

Zijnde dit seecker, dat niemant sich verseeckeren, en des volkoomen gerust zijn kan, dat zijn gelt in de Banck wel verseeckert is, en blijven sal, ten sy datter andere ordre gestelt, en naauwer opsicht op het bestier van den omslagh van de Banck genoomen wert, als nu geschiet.

Digitized by Google

Dierhalven wert in het *Tweede Bericht* vertoont en aangewesen; *Op wat wijse, en by wat middelen, sodanige naauwe opsicht en achtinge, op den aenslagh van de Banck van Wissel deser Steede soude konnen genomen werden*, ('t zy datter een Banck Courant opgericht werde of niet) *dat deselve niet verkort ofte benadeelt soude konnen werden, ofte het soude sich ten langhsten alle 6. Maanden moeten openbaaren: streckende tot een groote Securiteit voor de Stadt die voor de Banck respondeert, en van allen die haar middelen en welvaaren in de Banck deponeren en vertrouwen.*

Ick was voorneemens, om in een *Vierde Bericht* voor te stellen, *dat het een seer loflijcke, dienstige, noodige ende ten Gemeene Best voordeelige saacke soude zijn, by aldien de Banck van Wissel gemaackt wiert tot een Banck van Judicatuure*, en dat alle saacken differentiaal onder de Koop-

lieden,

Digitized by Google

lieden voorvallende in materie van Commercie, (ende niet ſpecialijck ſtaande ter Judicature van de E. Ed. Heeren Commiſſariſen van de Aſſeurantie en Zee-ſaacken) ter eerſter inſtantie voor de Heeren Commiſſariſen van de Wiſſel-banck, voorgedragen en getermineert wierden. Item, *dat oock het vervallen Collegie van Commercie wederom opgericht en aangeſtelt wierdt.*

En aan te wijſen, hoe dat de wederoprichtinge van het Collegie van Commercie, het rechte middel ſoude ſijn om de koſtelijcke Herbergh-comparitien en Arbitragien (die tegenwoordigh in langwijligheidt en naloopen, mitsgaders ſpenderinge van tijdt en onkoſten, het vervolgen van formeele proceſſen voor den Rechter veeltijts excederen) te doen ceſſeren, en om alle quæſtien over materie van Wiſſel ende andere geſchillen, in den Koophandel, ende adjuſtementen van reeckeningen voorval-

Digitized by Google

vallende, in korten tijdt, buiten kosten van Partyen, te termineren.

Maar ick hebbe goet gevonden, de instellinge van dit *Vierde Bericht* uit te stellen, tot nader gelegentheidt, ende dese *drie Berichten* aan U lieden te dediceren ende te offereren.

Want ick achte, dat ick tot U-lieden als tot Verstandige van de saecken die ick verhandele spreecke, en die best kont oordeelen van 't geene ick segge.

Ick bekenne, dat de Considerationen, in dese Berichten voorgestelt, voor het meerendeel by my geapprehendeert, en in Nota genomen, en voortgekomen zijn uit uwe Doleantien en klachten: want d'eene van U-lieden heeft my dit, een ander dat, en een derde wat anders gecommuniceert, en over dese en gene bejegening die hem ontmoet was, gedoleert.

Soo dat de Stoffe soo veele als uw eygen is, maar de Form heb ick'er by-

bygeſet, en de vrijmoedigheidt gebruyckt van reſolut voor te ſtellen, 't geene ter ſaacke van ſoodanigh belang, raackende uw particuliere intreſt en welvaaren, en 't Gemeene Beſt deſer Steede, diendt.

Ick weet niet dat ick yets poſere, of het is de waarheidt, ofte yets proponere als tot het Gemeene Beſt.

Segtmen dat de waarheit niet altijt behoeft geſeidt; deſelve magh, noch moet oock niet altijt geſwegen zijn.

Vraaghtmen, wat my gemoveert heeft, in deſe ſaacke ſoo te yveren, en hooghte en diepte ſoo ſcherp te peylen? Ick antwoorde, mijn plicht; als oordeelende, dat de minſte Matroos die te Scheep vaart, geobligeert is een Oogh in 't Seyl te houden, en voor uit te ſien, en landt of ſtrandt, klip of ſchip ontdeckende, den Schipper en Stuurman te waarſchouwen, op dat het Schip op geen leegerwal te ſtranden, ofte aan ſplinters te ſtooten,

en

Digitized by Google

en alſoo op d'eene ofte d'andere wijſe kome Schipbreuck te lijden; hoe veel te meer ick, die ſelfs een kleene Mede-reeder aan 't Schip ben, en nevens U lieden een gemeene intreſt hebbe.

Ick hebbe dierhalven het mijn plicht geoordeelt, voor dus verre het mijne hier toe te contribueren, en hebbe mijns oordeels oock hier mede genoegh ter ſaacke gedaan. Klaagh nu voortaan niet meer tot malkanderen hier en daar over, maar doet en contribueer oock het uwe daar toe, dat is, ſpendeer die tijdt, en neem de moeite, van deſe Berichten te overleſen, te overwegen, en van ſoodanige conſideratien die U lieden dienſtigh, noodigh, en voordeeligh ten gemeene Beſt oordeelt, de invoeringe en onderneeminge te recommanderen aan den genen, die de ſorge voor de welſtant van de Banck en 't Gemeene Beſt deſer Steede aanbevolen is. Siet het

Digitized by Google

het daar toe te brengen, dat eenige Heeren uit de Magistratuure (kennis hebbende van Negotie) en eenige van de voornaamste Bancquiers uit U lieden, gecommitteert mogen werden, om een formeele Wissel-ordonnantie, die in soo een vermaarde Wissel-plaats als dese Beurs is, tot noch toe niet ingestelt, en tot prevenieringe van menighvuldige disputen en inconvenienten, seer hooghnoodigh is, te ontwerpen: en omtrent het bestier van den omslagh van de Wissel-banck soodanige ordres te concipieren, als dienstigh en noodigh oordeelen sult, dat tot Gerijf en Securiteit van alle die haar gelt, en veeltijts haar welvaart, in de Banck vertrouwen, behoorden ondernoomen te werden.

Ick hebbe daar toe aanleidinge gegeven met de Beschrijvinge van mijnen *Wissel-stijl*, en dese *Berichten*. Soo wanneer U lieden die moeite doet, soo voorsie ick de vrucht van mijnen

Digitized by Google

mijnen arbeidt, en het sal my aanmoedigen, diverse andere Bedenckingen, noodigh en dienstigh ten Gemeenen Beste, te proponeren. En by aldien U lieden, soo veele u daar niet aan laat gelegen zijn, en mijne voorstellingen in geen nader consideratie mochten genoomen werden, het sal my echter niet verdrieten, dat ick mijn plicht betracht, de moeite genomen, en den tijdt gespendeert hebbe van deselve te ontwerpen, en de bevindinge sal te sijner tijt het belang en gevolgh ontdecken. *Vaar wel.*

J. PHOONSEN.

Eerste

Eerſte
BERICHT
en
VERTOOG,
Raackende
d'Oprichtinge
van een
BANCK-
COURANT.

Digitized by Google

Digitized by Google

BERICHT en VERTOOG,

Waar in aangewesen en bewesen werd, uit welcke oorsaack, en tot wat einde de BANCK *van* WISSEL *tot* AMSTERDAM *eertijdts opgericht is; en dat de oprichtinge van een* BANCK COURANT *nu ter tijdt, strecken soude, tot een overgroot gerijf, securiteit, mesnagie en voordeel voor de Kooplieden; en honorabel, profitabel en dienstigh soude wesen voor het Gemeene best der selver Stede.*

SOo haast de Werelt geschapen, en Adam onser aller Voorvader in het Paradijs geplaatst was, is door Godt de Heere selve onderscheidt gemaackt tusschen het *Mijn* en *Dijn*.---

Want alle Boomen in den Paradyse wierden Adam geschoncken, en tot hem soo veel geseght, als dat is het *Dijne*, alleen de Boom der Kennisse des goets en des quaats, behielt Godt voor *Sijn* eigendom.

En na dat Adam dien Boom berooft hadde, (ende de Aarde om deser overtredinge vervloeckt, en den Menschè opgeleght was, dat hy in 't sweet sijns aanschijns broodt soude eten,) wierd Cain een Lantbouwer, en Abel een Vee-

Digitized by Google

hoeder, en geene offerde den Heere de Vruchten des Landts, en deſe de eerſtelingen *Sijner* Schaapen, overſulx hadde yder het *Sijne*.

Dit byſonder bewint en beſit veroorſaackte by d'een en d'ander overvloed en gebreck, en daar uit ontſtondt de eerſte en oudtſte wijſe van Negotie, te weten, Mangeling van ware tegens ware, ofte goet tegens goet.

En of ſchoon door Cain uitgevonden was, de Mate en het Gewicht, ſo hebben nochtans de Ouden ook iets moeten bedenken, dat allemans gading, en de prijs ofte mate ſoude zijn van alle andere Goederen, en dit was eerſt het Vee.

Maar dewijle het Vee geen rechte mate van iets anders konde zijn, ter oorſaacke van de ongelijckheidt in de qualiteit in haar ſelve, ofte van het eene Vee tegens het ander: ſoo hebbenſe daar na het gelt daar toe uitgevonden, het welke op een gelijcke fijnte, waerde ofte valeur, konde gefabriceert, en op een ſeker Gewicht konde toegewoogen, ofte gemunt zijnde, toegetelt werden; en toen veranderde de Mangeling in Koophandel.

Het eerſte Gelt was gemunt van Silver, een Metaal ofte materiaal, ſeer bequaam om het ſelve op een geſtelde gehalte ofte fijnte te appropriëren, en op een ſelve ſwaarte te ſnijden, en tot Gelt te ſtempelen; daar na heeft men ook Gelt van Gout gemunt, en van Kooper: Lycurgus ſloegh Gelt van Yſer.

Men

Digitized by Google

Men leeſt dat den Patriarch Abraham aan Ephron, in voldoening van een ſtuck Landts, dat hy van hem kocht, toegewoogen heeft, vier hondert Sickelen Silvers, *onder den Koopman gangbaar*;

Waar uit blijckt, dat de Sickelen doen ter tijdt al gemunt zijn geweeſt, op een ſeeckere gehalte ofte fijnte, en ſwaarte.

En ſoo het Gelt de rechte mate van alle dingen ſal zijn, ſoo moet nootſaackelijck het Gelt ſich ſelven meeten, dat is, de ſelve ſoort ofte Penning, even fijn en even ſwaar weſen; ende de veelderlei ſoorten van Gelt, na haar fijnte en ſwaarte, dat is, na haar intrinſique waerde, gelden, en op elkanderen reſponderen.

Overſulx moet nootſaacklijck ider Geldtpenning hebben ſijn vaſtgeſtelde gehalte ofte fijnte, gewicht en waerde.

Waar van de waerde in ſoodanige benaaming ofte prijs, geſtelt en begroot werdt, als yeder Oppermacht in ſijn Territoir ofte Gebiedt, ten gemeene beſt van ſijn Rijck, Republicq ofte Staat, oordeelt te behooren.

Zijnde oock het munten van het Geldt een Voorrecht, dat alleen een Oppermacht, ofte den genen die daar toe van den ſelven geauthoriſeert werdt, toekomt.

Soo dat de geenen, die Geldt naſlaan, ſonder publicque anthoriteit, zijn onvrye ofte *Hegemunters*, en ten hooghſten ſtraf baar, al

Digitized by Google

ſlaanſe het op een ſelve voet van fijnte en ſwaarte.

En die het Gelt ſoodanigh naſlaan, datſe het ſelve inwendigh van andere ſtoffe maacken als het uitwendigh ſchijnt, ofte datſe het ſelve doorgaans van een ſtoffe maacken, van ſlechter Alloy ofte fijnte als de penning houd dieſe naſlaan, zijn *Valſche Munters*, en ſonder genade ſtrafbaar metter doodt.

Die het Gelt, door publicque Authoriteit geſlagen, en op prijs geſtelt, beſchroeien, en lichter maacken, zijn *Munt-vervalſchers*, en, volgens het 41. Art. van't Placcaat van Keyſer Carel op de Munte, openbaarlijck en crimineelijck ſtrafbaar aan den lijve.

Onder de Munt-vervalſchers mogen mede met goet recht getelt, en met de Geltſchroejers byna in een gelijke graat geſtelt worden, de Muntmeeſters, die in het munten het geldt in 't gewicht beſchaarſen, en lichter maacken als behoort; Item de Wiſſelaars en Caſſiers, die het Gelt bicquetteren, de ſwaarſte penningen uitweegen, en in de Smeltkroes doen ſmijten, om in lichter te converteren, en de lichtſte onder de Gemeente diſtribueren; oock die om gewin en baatſucht het gelt in prijs doen monteren boven de rechte waerde ofte evaluatie.

Want of het wel na Rechten ſtrafbaarder is, dat men de Munt beſchroeit en lichter maackt, ter oorſaacke dat men de Munt ſchent.

Soo

Digitized by Google

Soo is het nochtans, ten reguarde van het Gemeene beſt, byna even ſchadelijk, of den Silvere Rijder die in de uitgiſt op 63. ſtuyvers geſtelt is, twee ſtuyvers van de waarde in 't gewicht lichter geſlagen, ofte dat de ſelve ſoo veel beſchroeit werdt: want wieſe beſchroeit maackte ſe ook maar lichter; ofte dat de ſelve op haar ſwaarte blijvende, voor 65. ſtuyvers, zijnde 2. ſtuyvers boven de waerde, ofte d'evaluatie van de Overigheidt, veeltijts tegens wil en danck van den Ontfanger, in betalinge opgedrongen werdt.

Overſulx, nademaal de evaluatie van het Gelt, en dat het ſelve ongeſchent en op prijs blijft en ſtand houdt, *het Fondament is van de waarde van alle onroerende ende roerende Goederen, en ſonder 't ſelve wel te onderhouden geen ſekerheidt van waerde*, (van het *Mijn* en het *Dijn*) *te maacken is.*

Daaromme heeft men t'allen tijden, in alle welgereguleerde Rijcken en Reſpublijcken, op het Munt weeſen, en d'evaluatie van het Gelt, ſeer ſtricte ordres beraamt, en ſcherpe Placcaten tegens de *Valſche Munters*, *Hegemunters*, en *Muntvervalſchers* geëmanieert en gepubliceert.

En ſpecialijck hebben tegens deſelve, ſedert A°. 1489. met grooten ernſt geviguleert, alle de geenen die het bewint deſer Nederlanden aanbevoolen is geweeſt, blijckende by de ampele

Digitized by Google

Placcaten van Maximiliaan Roomsch Koning, en Philips Aarts-Hartogh van Oostenrijck, van Keyser Carel, item van den Grave van Leycester, ende iterative, en soo meenighmaal gerenoveerde en geconfirmeerde Placcaten van de Heeren Staaten Generaal, en van de Staaten van Hollant, Zeelandt en Westvrieslandt, respective.

Maar des niet tegenstaande is door den Oorlogh, die gewoonlijck alles schaars en dier maackt, en waar in veeltijts getollereert ende geconniveert moet werden, 't geene daar na niet te redresseren valt.

Mitsgaders de invoeringe van verscheidene Goude en Silvere Penningen buitens Landts geslagen, die tot hooger prijs opgedrongen en uitgegeven wierden, als de rechte ofte intrinsique waerde;

En wel voornaamentlijck door de begeerlijcke Winsucht van liedens, diemen Wisselaars noemt;

(*By dewelcke niet verstaan moeten werden Banquiers ofte Negotianten in Wissel, ofte op Wissel, Buytens-landts, maar Gelt-verwisselaars ofte Gelt-koopers en Verkoopers van handt in handt, die haar Neering, Fait en Werck daar van maaken, om de goede en sterckte Specien van Gelt op te doen wisselen, en die in andere swacke en uitheemsche, oock in eenige geconterfeyte en vervalschte, Goude en Silvere Penningen te converteren, tot groot nadeel en interest van het Gemeene best.*)

Van tijdt tot tijdt veroorsaackt de monture ende

Digitized by Google

ende ongeregeltheidt in de Munte in deſe Nederlanden.

Tot ſoo verre dat binnen den tijdt van min als 120. Jaaren, ſoo wel het Gout als het Silver-gelt in prijs ſeer conſiderabel, ja van een tot op drie geaugmenteert is.

't Geen blijcken kan by den Ducaat van Hungaryen, dewelcke ten tijden van Maximiliaan Roomſch Koning, en Philips Hartogh van Borgonjen voornoemt, al een bekende munte geweeſt is, en op het ſelve gehalte en gewicht, gelijck nu noch geſchiedt, geſlagen wierd.

De ſelve is in den Jare 1489. by haar geëvalueert, op 26. ſtuyvers, en A°. 1520. van Keyſer Carel geſtelt op 39. ſtuyvers, A°. 1589. door den Grave van Leyceſter (als Gouverneur van deſe Geunieerde Provincien) op 68. ſtuyvers, A°. 1603. hebben haare Hoog: Moog: de Heeren Staaten Generaal, de ſelve geſtelt op 74. ſtuyvers, ende in haar Placcaat van A°. 1606. getollereert, de ſelve te mogen uitgeven tot 80. ſtuyvers, zijnde meer als driemaal ſoo hoogh in prijs als de ſelve 117. Jaren te vooren geëvalueert was.

Ende belangende het ſilver, 't marck ſijn is A°. 1489. op prijs geſtelt van 25. ſchellingen, 6. grooten Vlaams, zijnde fl. 7: 13. ſtuyvers; van Keyſer Carel, A°. 1520. op 2. ℔. 1, ß. 6. Vlaams, zijnde fl. 12: 9. ſtuyvers; ende den

Digitized by Google

Grave van Leyceſter heeft in den Jaare, 1586. geordonneert te Munten een ſilveren Nederlantſchen Reaal, van 7. ſtucken en negen-vier en ſeſtighſte gedeelten van een ſtuck in de ſneede, in 't marck trois, houdende in alloy 10. penningen fijn ſilvers (zijnde op dien voet als de Philippus ofte Koninckx-daalders gemunt zijn) die cours en gang ſoude hebben tot 2. guld. 10. ſtuyvers, koomende het marck fijn ſilvers op in circa fl. 21: 5. ſtuyvers; en by haare Hoogh: Moog: is A°. 1606. den ſilveren Nederlandtſche Rijcks-daalder, wegende 18. Engelſch, 28. Aſen, op de fijnte van 10. penningen, 15. greins, geëvalueert op 47. ſtuyvers, ende alſoo het marck fijn ſilvers geëſtimeert op omtrent fl. 22: 10. ſtuyvers, waar uit blijkt dat in de ſelve tijdt van 117. Jaaren, het ſilver van fl. 7: 13. tot op fl. 22: 10. gemonteert zijnde, insgelijcks, van een tot op by na drie geſteygert is.

Overſulx haare Hoog: Moog: te recht conſidererende *dat door de al te groote ſteygeringe van het gelt, de Gemeente quam te verarmen, alle levens-noodt-druften te verduuren, confuſie in den Coophandel te ontſtaan, een yegelijcks ſoo des Landts als der particulieren inkoomen grootelijcks te verminderen, ende de ſtaat van 't Lant ſtont te koomen in verwarringe.*

En weetende dat de ſteygeringe ten principale ontſtondt uyt de ongeadmitteerde op-

wiſſel-

Digitized by Google

wisselinge van specien. Ende geremonstreert zijnde, dat dit ongeadmitteert Wisselen meest ondernoomen wiert by soodanige Persoonen, die men Cassiers noemde, om datse der Kooplieden gelt ofte casse bewaarden, en der selver schulden invorderden en wederom voldeden; *waar onder de selve groot bedrogh pleeghden, met het uytweegen van swaare goude en silvere penningen, ende de selve op verboden ende andere Munten te senden, omme geconverteert te werden in nieuwe valsche ende andere opgedrongen penningen, ende de lichte wederom onder de gemeente uit te geven.*

Soo hebben de selve in haar Placcaat van A°. 1606. Art. XXI. *verbooden aan alle Wisselaars van toen voortaan geen Kooplieden gelt ofte Casse te bewaaren, ofte voor de selve van yemant gelt te ontfangen ofte uit te geven, op de verbeurte van de selve penningen die by haar, in maniere voorschreven ontfangen ofte uitgegeven souden zijn.*

Na dat alvooren, namentlijck den 5. Junij, A°. 1604. mijne E. E. Heeren van den Gerechte deser stede Amsterdam, *uit goede en swaarwichtige redenen voorsien hadden, tegen de groote disordre en swaare schade, diemen bevont te ontstaan uit de groote ongeregeltheit en ongebondentheit, die veele ende verscheidene Persoonen, onder 't pretext van Cassiers van verscheiden Kooplieden, waaren practiserende.*

Doch

Digitized by Google

Doch alſoo differente Kooplieden oordeelden, dat het bedrijf der gepretendeerde Caſſiers niet ſoo ſchadelijk was, als het wel was voorderlijck en dienſtigh voor de Trafijcque en Koopmanſchap, ende dieshalven groote inſtantien deeden, ten einde de voorſchreven Keure niet in 't werck geſtelt en ſoude werden.

Soo is wel de ſelve Keure by conniventie niet ſtrictelijck geobſerveert.

Maar de tijdt ende ervaarentheidt het contrarie leerende, invoegen dat in den tijdt van vier Jaaren, door 't bedrijf der voorſchreven ſchadelijcke luyden (als niet anders voor oogen hebbende, dan om haar ſelven door ſchade ende het bederf der gemeente te verrijcken) ſoo veele is te weege gebracht, dat het gelt veel meer als in veele voorgaande Jaaren, ja tot negen ten hondert verlicht, opgedrongen en geſteigert is geweeſt, ende geſchapen ſoude weeſen, noch veel meerder ſwarigheidt, ja het grondelijck bederf der geheelder Gemeente daar uit te ſullen volgen, ende ontſtaan, indien daar tegens niet behoorlijck en wierde voorſien.

Soo hebben mijne Heeren van den Gerechte op den 15. July, A°. 1608. de voorige Keure van den 5. Juny, A°. 1604. gerenoveert, ende *een yegelijck wel ſcherpelijck verbooden voor eenige Kooplieden eenigh Gelt ofte Caſſe te bewaaren.*

Doch

Digitized by Google

Doch op het vertoogh by seeckere Cooplieden over dese gerenoveerde Keure, is by de E E. Heeren van den Gerechte, de selve Keure geinterpreteert, en gemitigeert, mitsgaders toegestaen.

Dat een Coopman wel een Cassier buytens huis soude mogen houden, mits dat den selven Cassier niemant anders als eenen Coopman soude mogen dienen, ende alvooren Eedt doen aan de Heeren Burgermeesteren deser Steede, dat hy hem met geene Wisselingen en sal behelpen, en op geene Munten handelen, nochte penningen bicquitiren, &c.

En dat noch met dese expresse stipulatie, dat dit consent geschiede *by Provisie, en tot dat de voorgenoomene Banck (van Wissel) in treyn soude zijn gebracht.*

Daar op gevolgt is, dat in January, A° 1609: *Om alle steygeringe ende confusie in het stuck van de Munte te weeren, ende de luyden die eenige specien in de Coopmanschap van nooden hebben, te gerijven: mijne Heeren van den Gerechte, met Authorisatie van de Moog: E. E. Heeren Staaten, en by 'advijs van de Heeren XXXVI. Raden deser Steede, hooghnoodigh geacht hebben, datter ordre gestelt werde op 't stuck van de Wisselen, en 't geene daar aan dependeert, door het oprichten van een Banck van Wissel.*

Waar uit evidentelijck consteert, dat de Banck van Wissel opgericht is: Ten 1. om het Cassie-

Digitized by Google

Caſſieren en het Wiſſelen van particulieren tegen te gaan, en daar door ſoo veel mogelijck, de ſteygeringe ende confuſie in 't ſtuck van de Munte te prevenieren; ten 2. en ten principaalen, tot gerijf der Kooplieden.

Maar alſoo niet tegenſtaande d'oprichtinge van de Banck, het Caſſieren, en door het Caſſieren d'opwiſſeling van het Gelt, en daar door de ſteygering van 't Gelt ſijn gang ging.

Soo hebben haare Hoogh: Moog: geen beter middel uitgevonden, om de ſteygeringe te weeren, en de menigvuldige Goude ſpecien te ſupprimeren, als ſelfs te doen munten den Gouden Ducaat, (een penning over al bekent en gangbaar) en by tollerantie te permitteren, de ſelve ſoo hoogh in prijs uit te moogen geven, dat meeſt alderley ander gout in Ducaten, met avantagie, konde vermunt werden.

Ende om de ſteygeringe in het ſilver en 't ſilver gelt te ſtuyten, te doen ſlaan, eerſt den Rijcksdaalder en Leeuwen-daalder; en daar na den ſilveren Rijder, en den ſilveren Ducaat.

Maar dewijle deſe ſilvere penningen op prijs geëvalueert ofte geſtelt zijn, na haar valeur ofte waarde, in ſwaar Banck- ofte Wiſſelgelt, en metter tijdt getollereert is, dat de ſelve tot hooger prijs loopend- ofte courantgelt gedebiteert zijn, en die verhooging in prijs

Digitized by Google

prijs soo niet heeft kunnen gestelt werden, dat d'een tegen d'ander, na haar intrinsique waerde, sonder eenigh different geheel net en juyst respondeerde:

(Want met meer avantagie gemunt kan werden, den silveren Rijder op 60. stuyvers) swaar gelt geëvalueert, om tegens 63. stuyvers courant uit te geven, als een silveren Ducaat, die op 48. stuyvers, swaar gelt gestelt, maar 50. stuyvers courant in de uit-gift doet.)

Soo is daar uit ontstaan, niet alleen een different in de waerde tusschen het swaar Banck- ofte Wissel-, en het ordinaar courant- ofte Cas-gelt; maar oock van de Aggio ofte het op-gelt van het eene gelt tegen het ander.

En nademaal den Koopman in sijn handeling dagelijks Bank-gelt voor Cas-gelt, ofte Cas-gelt voor Banck- ofte Wissel-gelt noodig heeft, om hier te betalen;

Ende oock somtijts wel goude ofte silvere Ducaten, Rijcksdaalders ofte Leeuwen-daalders in specie om te verzenden;

En by de Banck van Wissel geen behoorlijcke ordre gestelt, nochte vlijt aangewent is, om de Kooplieden daar mede te gerijven:

Soo heeft sulcks noodsaacklijck veroorsaackt dat de Wisselaars en Cassiers, haar handel in Banck en Courant-gelt en specien, op een oneenparige voet van Aggio ofte op-gelt, tot haar voordeel hebben weten te dirigeren.

Welcke

Digitized by Google

Welcke negotiatie van de Wisselaars en Cassiers, op soo een oneenparige voet van Aggio, notoirlijck en direct is streckende, tegens het dessein ofte het einde, waar toe de Banck van Wissel is opgericht, en tegens het gerijf dat de Kooplieden in de Banck behoorden te vinden:

Want het gerijf dat voor de Kooplieden in de oprichtinge van de Banck van Wissel beooght en gepromitteert wierdt, was driederley.

Ten 1. dat door middel van afschrijvinge een yder in de Banck, sonder tijdt-verluym of moeyte, soude konnen voldoen 't geene hy schuldigh is, of ontfangen 't geene hy hebben moet.

Ten 2. dat de geene die eenige species van gelde in den Koophandel soude van doen hebben, de selve in de Banck soude konnen bekoomen, mits daar voor gevende soo weinigh toebaats, als eenigsints doenlijck soude wesen.

Ten 3. dat een yegelijck in de Banck soude mogen brengen alle alsulcke penningen, als hy soude goet vinden, en *deselve penningen* tot sijn believen weder uit-trecken.

Nu is het notoir, en onwedersprecckelijck, dat de Koop-lieden sedert een geruyme tijdt herwaarts, dit eerste gerijf alleen stuckswijs ofte ten deele by de Banck gevonden hebben, en dat het tweede seer selden, en het derde ge-

Digitized by Google

geheel niet in de Banck meer te vinden is.

En dat overſulcks de Kooplieden op verre na, nu ter tijdt, dat gerijf by de Banck niet vinden, het geene in de oprichtinge van de ſelve haar belooft, en waar toe de ſelve aangeſtelt is.

Ick ſal my niet inlaaten om te onderſoeken en te ontdekken, waar uit dit verval ontſtaan en geſprooten is; maar alleen vertoonen en aanwijſen, hoe het ſelve te redreſſeren, en op wat wijſe, en by wat middel, in de Banck voor de Kooplieden, het driederley gerijf, hier voor gemelt, ten vollen gevonden ſoude konnen werden.

Het laatſte van de ſelve, ſtreckende tot een ſeer groote accommoditeit voor de Kooplieden, en daar by de Banck oock een raiſonnabel voordeel ſoude konnen profiteren, ſtaat alleen en abſolute ter diſpoſitie van d'E. E. Heeren Commiſſariſen van de Wiſſelbanck, om het ſelve aan een yder toe te ſtaan, en te vergunnen.

Maar het eerſte ſal onmogelijck, het tweede ſeer beſwaarlijck konnen geſchieden, ten ſy dat opgericht en aangeſtelt werde een *Banck Courant.*

In de welcke Boeck en Reeckening gehouden, betaalt en ontfangen ſoude moeten werden, in en met Courant- ofte loopend-gelt, en niet in ſwaar Banck- ofte Wiſſel-gelt, ge-

Digitized by Google

lijck in de tegenwoordige Banck van Wiſſel geſchiet.

Welcke Banck Courant opgericht zijnde, ſoo ſal yder in de Banck konnen by affchrijvinge voldoen allerley ſchult, 't zy uit den hoofde van wiſſel, ofte Koopmanſchap, ofte waar uit her ſpruitende, en oock van alderley ſchult voldaan konnen werden: en overſulcks een yegelijck ten vollen het eerſte gerijf voorgemelt, daar toe de Banck opgericht is, by de ſelve konnen genieten.

Welcke Banck Courant oock het beſte middel ſoude zijn, om het Caſſieren en het wiſſelen van particulieren te weeren, en om de Kooplieden, en een yder, t'allen tijden in de Banck met ſoodanige ſpecien van gelde, als haar benoodight zijn, ten minſten met Banck-voor Cas-, en Cas- voor Banck-gelt, en met de voorgenoemde vijf ſpecien van onſe eygene Provinciale Munte, te weeten met Goude en Silvere Ducaten, Rijcksdaalders, Leeuwendaalders, en ſilvere Rijders, voor een kleen op-gelt, te accommoderen, en alſoo oock het tweede gerijf volkomentlijck by de Banck te doen vinden.

De Banck Courant ſoude aangeſtelt en opgericht konnen werden, ofte door reductie van de tegenwoordige Banck van Wiſſel tot een Banck Courant, ſoo dat de Banck van Wiſſel en Banck Courant een en de ſelfde ſoude

Digitized by Google

de zijn ; ofte door adjunctie van een aparte Banck Courant tot de Banck van Wissel, de selve mede in staat blijvende en stant houdende.

In cas van Reductie van de tegenwoordige Banck van Wissel tot een Banck Courant, diende geobserveert.

DAt door de Banck, aan yeder, die ten tijde van de reductie avance in de selve soude hebben, Aggio ofte op-gelt daar van goet gedaan wierdt, in een cours by haar E. E. Groot Achtbaarheden te beraamen, en daar door de waarde van het swaar Banck- ofte Wissel-gelt gereduceert tot Courant-banck ofte grof silver-gelt.

Dit geschiet zijnde, diende yeder gelt in de Banck te mogen brengen, te weeten, Ducatons en silvere Rijders tot 63. stuyvers, Rijcksdaalders tot 52. stuyvers, Kruis-daalders en silvere Ducaten tot 50. stuyvers, en de selve in die prijs by de Banck ontfangen en aangenoomen werden.

Daar benevens soude door, ofte van wegen de Banck versocht kunnen werden, van haar Hoogh Moog: de Heeren Staten Generaal, Octroy ofte consent, om te moogen doen munten, op de respective Munten van dese Geunieerde Provincien, den silveren floreen

Digitized by Google

ofte Gout-gulden tot 28. stuyvers, ofte eene nieuwen Guldens-penning tot 20. stuyvers, van behoorlijk gehalte en gewichte; en om te betoonen dat het Bancks-munt is, van soodanige bysondere stempel als goet gevonden soude moogen werden; welcke penningen de Banck in die prijs soude uittellen, en weder moeten aanneemen ofte ontfangen, mits dat den Inbrenger voor op-gelt daar nevens soude dienen te betaalen, om die speciën voor Banck-courant-gelt by de Banck te doen gelden, een per Mille, dat is twee stuyvers van de hondert guldens.

(*Het doen munten van de Guldens-penning (daar van ook een dubbelde en half-ve konde geslagen werden) soude strecken tot een groote accommoditeit in den ontfang en uitgift: want meest overal gepractiseert wordt datmen soodanige munt, ofte gelt in specie, heeft, als daar in men Boeck en Reeckening hout, by voorbeelt: In Vranckrijck reeckent men in Croonen en Ponden Tournois, en daar heeft men silvere Louisen die een Croon, dat zijn net drie Ponden, gelden; In Spagnien reeckent men en Stucken van Achten, en Realen, en die munt-penningen vintmer; in Engelandt reeckentmen in Ponden en Schellingen Steerlings, en die heetimer; In Brabant en Vlaanderen reeckentmen in Ponden en Schellingen Vlaams, en den Ducaton is aldaar geëvalueert op een half Ponds ofte 10. Schellingen, den Patacen ofte Cruys-daalder gelter 8. Schellingen, de halve vier Schellingen, het quart twee Schellingen, en dan vintmer ook enckelde Schellingen; Tot Hamburg en elders daarmen in Marcken Lubs reeckent, heetimen Marck-stucken ofte Dritteldaalders; op veele Plaatsen in Duytsland daarmen in Florijnen van 60. Creutsers reeckent, vintmen de 60. Creutsers-penning, en daarmen in Rijcks-daalders*

Digitized by Google

daalders Boeck en Reeckening houd, werden Rijcks-daalders in ſpecie gevonden. Tot Venetien reeckentmen in Ducaten, en by de ſelve Republicq is tot accommoditeit gereſelveert te doen munten, den ſilveren Ducaat courent; waar mede het verloop in het gelt, ofte d'Aggio van het Banck-gelt, daar mede men aldaar van overlang veele moeite van reductie gehadt, ſedert t'eenemaal geprevenieert heeft; Ook ſelve is by Keyſer Carel in deſe Landen van herwaarts over gemunt den gouden en ſilveren Carolus-gulden, en die geëvalueert op 40. Grooten Vlaams, daar van men noch te deſer tijdt hier te lande reeckening houd in Carolus-guldens, doende noch 40 Vlaamſche Grooten, of ſchoon de Carolus-gulden in ſpecie effective omtrent twee bedendaachſe guldens waardig ſoude zijn.)

Doch by aldien niet goet gevonden mochte werden, om te verſoecken, ofte verſocht zijnde, aan de Banck niet geaccordeert ofte toegeſtaan wierd, ſtoreenen van 28. ſtuyvers, ofte een nieuwen guldens-penning te doen munten, ſoo ſoude konnen by de Banck ontfangen en aangenomen werden, ſoodanige, en ſoo veelderley payementen, in deſe Geunieerde Provincien op de behoorlijke voet geſlagen, als beraamt en goet gevonden ſoude werden: mits genietende daar by een vaſt geſtelt kleen op-gelt, om die payementen voor Courant Banck-gelt te doen valideren.

In de Banck Courant diende yder van ſijn avance te konnen en moogen diſponeren by afſchrijvinge ofte overſchrijvinge, gelijk nu in de Banck van Wiſſel geſchiet, ſonder yets aan de Banck daar voor goet te doen.

Digitized by Google

Die op de Banck geassigneert wert, en geen reeckening in de banck heeft, en dierhalven de voldoening in gelt begeert, ofte die reeckening heeft, gelt in specie uit den banck lichten wil, en te vreeden is, met soodanigh gelt ofte specien, als by de Cassiers van de Banck haar aangetelt werdt, de selve behoorden insgelijcks voor de aantelling aan die Banck niet hoeven te verantwoorden: maar soo yemandt specialijck Ducatons ofte silvere Rijders begeerde, die diende een per mille, dat is, twee stuyvers van de hondert guldens op-gelt, deswegen aan de Banck te moeten goet doen, en voor Rijcksdaalders, Cruysdaalders, ofte silvere Ducaten, Leeuwen-daalders en Ducaten in specie, ofte andere specien, soodanigh op-gelt te geven, als de Heeren Commissarisen op het naauste, in faveur van die de selve noodigh heeft, daar op souden komen te stellen.

Die in de Banck eenige somme betalen moet, en geen reeckening in de Banck heeft, diende sich maar behoeven te addresseeren by yemant van de Cassiers ofte Ontfangers van de Banck, ende de selve aantellen die somme die hy voldoen wil, neemende daar van een Recipisse, en de Cassier die het geldt ontfangt, diende geobligeert te zijn, te versorgen, dat die betaalde somme dien selven dagh, op de Boecken van de Banck valideert in credit van

den

den geenen die den betaalder ordonneert.

Niemant hoorde minder ſomme in ſpecie in de banck te mogen brengen, ofte uit de banck te lichten ofte ontfangen, als drie hondert guldens.

By afofte overſchrijvinge hoorde gepermitteert en geoorloft te zijn, te mogen aſſigneeren, ſoo veel ofte ſoo weinigh, ofte ſoo groote ofte kleene ſomme, als men wil, vry en vranck.

Niemandt diende op de banck meer te mogen aſſigneeren, als hy avance heeft ofte in bekomt, op de Boete van de drie ten hondert daar toe ſtaande: maar ſoo wanneer yemant die de banck intacqueert, 't ſelve redreſſeert voor dat hy door de Boeckhouders gecalangieert, ofte voor dat hem ſijn fout aangeweſen werdt, die behoorde vry te zijn van de boete.

Om te prevenieren de klachte van die ſchult-vordering hebben, 't zy uit den hoofden van Wiſſel-brieven, Obligatien, ofte anderſints, houdende in de Banck van Wiſſel, ofte in Banck-gelt, te voldoen, gepaſſeert voor de preadvertentie van de oprichtinge van een banck Courant, ofte voor de effectuele reductie, van dien, deswegen ſoude konnen geordonneert ende vaſt geſtelt werden, dat de ſelve Wiſſel-brieven ofte Obligatien, ofte andere ſchult van die natuur, ten vervaldage met de beraamde Aggio ſoude moeten voldaan,

Digitized by Google

ofte in cas van Prolongatie daar mede geaugmenteert, ende tot Banck-courant-gelt gereduceert moeten werden.

En op dat niemant, soo binnen- als buytenlandts ignorantie van dese reductie soude pretendeeren: soo konde en diende, by preadvertentie, eenige tijdt voor de onderneminge, ofte in het werckstelling van de selve, deswegen publicatie gedaan, ende de selve niet alleen in de Nederduytse Amsterdamsche en Haarlemsche Couranten; maar oock in de Fransche, Spaansche en Italiaansche Gasettes, gedruckt te werden; op dat een yegelijck buyten-landts in het Wisselen sich daar na soude, konnen en hebben te richten ende te reguleeren.

Dese Reductie soude seer gemackelijck vallen omme te effectueren; men soude alsdan van geen Aggio van Banck-gelt weten, als alleen van een vast gestelt kleen op-gelt van de Payementen, dat den Koopman een groot gemack en accommoditeit geven soude, alle ordres omtrent d'omslag van de Wissel-banck soude voor het meerendeel in staat en stant konnen blijven, de selve Boeckhouders soude d' afschrijvinge konnen waarnemen: alleen de Cassiers van de Banck souden als dan niet, gelijck nu geschiet, voor niet te doen haar salaris niet trecken, maar oppassen moeten en werck vinden.

In

Digitized by Google

In cas van adjunctie van een Banck Courant, tot de tegenwoordige Banck van Wissel, de selve in staat blijvende, en stant houdende.

SOude de Aggio ofte het op-gelt tusschen het Banck- en Courant-gelt op een vaste prijs behooren gestelt te werden, in welcke prijs de Banck het selve soude dienen aan te neemen, en af te schrijven, met een per Mille onderscheidt.

Het inbrengen van Specien ende de uitlichtinge van dien, mitsgaders d'afschrijving, soude konnen geschieden ter Banck-courant, invoegen als boven aangeweesen is.

Doch, om abuysen te eviteren, diende niemant van sijn reeckening per Banck af te mogen schrijven op yemants anders reeckening per Cas, ofte van sijn reeckening per Cas op eens anders reeckening per Banck: maar alle overschrijvinge op eens anders reeckeningh diende te geschieden, directe van Banck op Banck, en van Cas op Cas reeckening.

Maar het diende yeder gepermitteert te zijn, van sijn eygen Banck- op sijn eygen Cas, en van sijn eygen Cas- op sijn eygen Banck-reeckening af te schrijven, mits goet doende, ofte genietende, de vast gestelde Aggio, met een per Mille onderscheidt.

Dat alle wissels en schulden in Banck-gelt,

Digitized by Google

in de Banck van Wissel, en alle Wisselen in courant gelt, in de Banck Courant, voldaan soude moeten werden, diende als dan scherpelijck aanbevoolen, onder pœne van anders qualijck betaalt, en noch een boete daar en boven verbeurt te hebben.

Yeder die geen reeckening in de Banck, 't zy van Wissel ofte Courant heeft, diende gehouden te zijn, 't geen hy per banck voldoen moet, aan de Cassiers van de Banck in specie te betalen, en 't geene hy per banck ontfangen moet, van de Cassiers van de Banck in specie te ontfangen, onder seeckere pœne by de contraventeurs te verbeuren.

Dese adjunctie van een Banck Courant tot een Banck van Wissel, soude van vry meer omslagh zijn als de Reductie, oock souden de Kooplieden gehouden weesen een dubbelde Reeckening met de Banck: item in haar Boecken, sommige reeckeningen in Banck- sommige in Courant-gelt, oock een reeckening van Aggio te houden; in soodanigh geval soude oock eenige meerder Boeck-houders in de Banck, ofte ten minsten noch twee Klercken van de selve, vereischt werden; op de afschrijvinge soude oock eenige andere ordres moeten beraamt werden, op dat alles sonder confusie toegaan mochte.

Oversulcks soude de reductie van de Banck van Wissel tot een Banck Courant gemackelijcker,

Digitized by Google

lijcker, maar de adjunctie soude voor de Banck ofte Stadt profijtelijcker zijn, doch op d'eene en d'andere wijse practicabel en uitvoerlijck.

Waer mede duydelijck genoegh aangewesen hebbende, *hoe een* Banck Courant *soude konnen aangestelt en opgerecht worden:* Sal nu verder betoonen en bewijsen, dat de selve soude dienstigh, noodig en voordeeligh zijn, en voor particulieren, en voor 't gemeene best.

Voor particulieren soude de selve strecken, ten 1. tot een groot gerijf en Accommoditeit, ten 2. tot Securiteit, ten 3. tot Mesnagie en voordeel.

De Banck Courant *soude strecken tot een groot gerijf en Accommoditeit:*

Want, ten 1. het soude den Koopman, Renteniers en Winckeliers onwederspreeckelijck seer accommodabel en gemackelijck vallen, wanneer de selve by afschrijvinge, niet alleen haar schult in Banck-gelt, maar ook de loopende schulden in Courant-gelt soude konnen voldoen: gelijk by experientie bevonden werdt, dat door de afschrijvinge in de tegenwoordige banck van Wissel, een ongelooflijcke moeite van ontfang en uitgave, en de kostelijcke tijdt diemen daar aan spendeert, gemesnagieert, en veele confusie en disordres gepreveniert werden.

Ten

Ten 2. souden de Kooplieden oock ontlast zijn van de moeite van het koopen en verkoopen van Banck-gelt, en daar mede haar tijdt, op den Dam of Beurs, niet hoeven te consumeeren.

Ten 3. *In cas van Reductie van de Banck van Wissel tot een Banck Courant*, soude de Kooplieden van menighvuldige reductien van Banck- tot Courant-, en van Courant- tot Banck-gelt, en een reeckening van Aggio, dat is Op-gelt van Banck-gelt, in haar Boecken te maacken, en dubbelde reeckeningen in Courant- en Banck-gelt, met haar Correspondenten te houden, gelibereert en bevrijt zijn.

Ten 4. *In cas van adjunctie van een Banck Courant tot de Wissel-banck*, (*d'Aggio vast gestelt zijnde*) soude d'Oost-Indische Compagnie, en yeder, hoe considerabele somme van Banck- ofte Courant-gelt de selve benoodight mochte zijn, sonder alteratie in de Aggio, altijt, terstont in een party of post, daar mede konnen by de Banck gedient en geholpen werden.

Ten 5. By de oprichtinge van een Banck Courant, soude een yeder konnen geinjungeert en aanbevoolen werden, sijn eygen schulden te moeten voldoen, en in te vorderen, en niemant te mogen belasten met assignatien op een ander, van de welcke den houder som-

Digitized by Google

ſomtijts op een derde, en van die wel op een vierde, overgeweſen werdt, eer hy ſatisfactie ofte voldoening bekomt; waar door niet alleen d'een des anders ſchultmaaner werdt, maar waar uit oock ſomtijts groote queſtien en geſchillen ontſtaan zijn; weshalven by expreſſe Willekeure deſer Steede, het ſelve wel ſcherpelijck al over lange is verboden, en meermalen gerenoveert: maar de ſelve keure heeft niet konnen, en ſal onmogelijck anders konnen, als door de oprichtinge van eeu Banck Courant gemaintineert werden.

Ten 6. de Banck Courant ſoude oock ſeer accommodabel komen, voor de Caſſiers en Ontfangers van de publique Stadts en 's Lants-Comptoiren.

Ten 7. alle Namtiſſementen ſoude oock ter Banck by afſchrijvinge konnen geſchieden, en de E. E. Heeren Reeckenmeeſteren, en andere Collegien, van de moeiten van ontfang en weder uittellinge van penningen, konnen ontlaſt zijn.

Ten 8. door de oprichtinge van een Banck Courant ſoude, by een goede directie, de Banck te beter in ſtaat geſtelt konnen werden, om een yegelijck, die eenige ſpecien ofte penningen in ſijn Koopmanſchap benoodight mochte zijn, voor een kleen op-gelt, daar mede te gerijven; zijnde dit gerijf van benoodigde Specien, gelijck hier voor aangeweeſen

is,

Digitized by Google

ſs, eene van de voornaamſte inſighten en eynden, waar toe de Banck van Wiſſel opgericht, en 't geene nu t'eenemaal by deſelve in verval geraackt is.

De Banck Courant *ſoude oock ſtrecken tot Securiteit.*

Ten 1. den Affchrijver ſoude ſigh konnen verſekeren *dat ſijn Crediteur voldaan*, en hy van ſchult ontlaſt is; daar van, wanneer hy op ſijn Caſſier, of op een ander aſſigneert, ſich niet kan verſeeckeren, ofte daar in geruſt zijn kan, of moeter na vragen, dat diffident, echter nootſaecklijck is wil men geruſt zijn: want meermaalen gebeurt is, dat na de ongelegentheidt van den Caſſier, ofte den geenen op dewelcke geaſſigneert was, den Houder van de Aſſignatie te voorſchijn is gekomen, en voldoening gevordert heeft, van ſoodanige Aſſignatien die den Ondertekenaar meende al lang voldaan waren.

Ten 2. den Affchrijver ſoude oock pertinent en ſeeckerlijck konnen weeten *wanneer ſijn Crediteur voldaan werdt*, en daar in ſijn Reſpect maintineren, het geen door de Caſſiers, met dilayëren en uitſtellen, en niet prompt te voldoen 't geene op haar, door haare Meeſters, geaſſigneert werd, veeltijts buyten deſelfs kennis, gekreuckt en gekrenckt werdt.

Ten

Digitized by Google

Ten 3. Den Koopman, ofte Betaalder, wie hy zy, ſoude oock t'allen tijden by de boecken van de Banck konnen doceren en bewijſen, *dat ſijn ſchult voldaan is*, èn ſich ſoo ſeer niet hoeven te bekommeren over het vorderen en bewaaren van Quitantien en Aſſignatien; het geene ſeer conſiderabel is.

Ten 4. Die afgeſchreven werdt, ſoude de voldoening oock ſeeckerlijk bekomen van het geene dat hem afgeſchreven werdt, daar een Crediteur, die ſijn Caſſier, of een ander, op ſijn Debiteur aſſigneert, ſoo wanneer deſelve oock andere ſchultvordering tot des Debiteurs laſten heeft, veeltijts van verſteecken, en door de directie van den Houder van de Aſſignatie, het Gelt by hem ontfangen, tot voldoening van d'eene Schult gedeſtineert, op d'ander Schult afgeſchreven werd.

Ten 5. d'Afſchrijvinge in de Banck Courant ſoude oock ſtrecken tot deſe ſecuriteit van den Betaalder, dat hy by mis-tellinge niet over betaalt; en van den Ontfanger, dat hy niet te kort, noch quaat, ofte te kleen gelt t'onfangen komt.

Ten 6. Soude een yeder by het adjuſteren van elcken Foly ofte ſlot van ſijn reeckening in de Banck, tot ſijn ſecuriteit gewaar werden, en het ſich ontdecken, ſoo wanneer hy eenige poſt betaalt ofte ontfangen, en niet te boeck gebracht heeft.

Ten

Digitized by Google

Ten 7. Niemant soude in den verkoop, verwisselingen of omsettinge van sijn Banck-in Courant-gelt yemant hoeven te vertrouwen, en sijn Gelt te periculeren, gelijck men nu doen moet, en veeltijts met schade van den Afschrijver ofte Geltgever geschiedt is.

Ten 8. Wanneer een Koopman sijn avance in courant-gelt in de Banck heeft, soo sal hy niet hebben te vreesen, nochte het perijckel loopen, dat sijn Gelt door sijn Cassier een ander toevertrouwt sal werden; ofte dat den Cassier selve daar mede negotieren, het selve spenderen of verquisten, den grooten Meester, en eindelijck daar mede doorgaan, en Banquerot speelen sal; gelijck sedert weinig Jaaren differente Cassiers gedaan hebben.

Ten 9. De Kooplieden die geen Cassiers buytens huis hebben, maar haar Dienaars binnens huis haar Cas doen houden, ende de Ouders en Vrienden van soodanige Dienaars, sullen veel geruster konnen zijn, wanneer deselve soo groote maniëringe van Penningen niet souden hebben.

Ten 10. De Kooplieden die selfs bewaarders van haar Cas zijn; souden niet alleen geen tijdt hoeven te versuymen met den ontfang, en natelling van het ontfangene, en d'uitgave; maar groote avance hebbende in de Banck staande op haar reeckening, niet ongerust hoeven te slapen, dat haar Geldt van Dieven met

Digitized by Google

met gewelt berooft, ofte met practijck onder den duym af handigh sal gemaackt werden, het geene sy, wanneerse het Gelt in huis, en in haar Cas hebben, onderhevigh zijn.

Ten 11. Die betaaling doen wil, ofte doen moet, aan yemant die uit Stadt of niet te vinden, ofte daar hy mede in disputt is, soude sich met volkomen securiteit, by afschrijvinge in de Banck ('t sy op sijn Crediteurs reeckening directe, soo wanneer de schult het selve requireert, ofte op een reeckening van consignatie) van die penningen ontlasten, en meenighvuldige disputen, specialijck concernerende Wissel-brieven houdende in Courant-gelt te betalen ten lasten van Buytenwoonders, daar mede geprevenieert konnen werden.

Ten 12. Die Gelt onder haar hebben, 't sy Inwoonders of Vreemdelingen, Schippers, Administrateurs, Bewinthebbers, of Boeckhouders van Rederyen, ofte voor anderfints gemeene Geinteresseerdens, en die het selve onder haar niet vertrouwen, en niet weeten aan wie met volkomen gerustigheidt het selve te vertrouwen, souden soodanigh gelt, tot haar securiteit in de Banck konnen brengen, en op haar Reeckening doen stellen, en ter gelegener tijdt, by afschrijvinge daar van disponeren, ofte 't selve wederom konnen lichten, en uit de Banck haalen.

Ten 13. d'Inwoonders, die geen Burgers

Digitized by Google

zijn, ende de Vreemdelingen, die haar van de Banck Courant souden komen te bedienen, en haar Gelt ofte avance daar in vertrouwen, soude die securiteit, en dat voorrecht daar by genieten, dat haare penningen, dewelcke in handen van Cassiers, ofte yemants anders bewaaring, ja (van Vreemdelingen die hier geen Domicilium hebben) in haar eygen Cas, arrestabel zijn, in de Banck niet arrestabel soude weesen.

Ten 14. Alle calculatien van de Kooplieden op buytenlandtsche Negotie, en specialijck van de Banck selve op de Handeling in het Silver, en stukken van Achten, soude, wanneer der, door de oprichtinge van een banck Courant, geen Aggio, ofte deselve op een vaste prijs gestelt, was, veel gewisser en seeckerder op te maacken zijn, als nu geschieden kan: dewijle het op een onvaste aggio door verloop van de selve, aan d'een ofte d'ander kant veeltijts te ontschieten komt.

Ten 15. De Banck Courant soude oock grootelijcks konnen strecken tot securiteit van Weesen, Geintereesseerdens in Boedels, Rederyen, ofte tot andere gemeene effecten, by aldien de Vooghden, Curateuren, Administrateuren en Sequesters, geordonneert, gelast en aanbevolen wierden, en geobligeert ofte verbonden souden zijn, wanneer sy een somme van penningen (by haar E.E. Groot Achtbaarheden te begrooten, in handen hadden, deselve

te

Digitized by Google

te moeten brengen, ofte af te schrijven in de Banck, ten behoeven van die daar toe gerechtight, en haar alsoo van de selve te ontlasten, ofte gehouden zijn intrest daar van te verantwoorden.

De BANCK COURANT *soude oock strecken tot Mesnagie.*

Ten 1. Van veel provisie, die de Kooplieden aan de Cassiers betaalen.

Ten 2. Van de Courtagie, voor de omwisseling ofte omsettinge van het Banck- en Courant-gelt en Specien.

Ten 3. Van veel Octaafjes, en somtijts wat meer of min, die het omsetten van het Banck- en Cas-gelt te kosten komt.

Ten 4. Van de kostelijcke tijdt, die men in de effectuele toetelling in het betalen spenderen moet; zijnde notoir dat in de Banck van Wissel, in een halve dagh, door twee of drie Boeckhouders meerder somme, sonder eenige abuysen te committeren, by af en overschrijvinge, betaalt en ontfangen gestelt, als door tien Cassiers in tien dagen, elkanderen toegetelt kan werden.

Tot voordeel.

Want; ten 1. Soude yeder die afgeschreven werdt, des anderen daaghs konnen weeten dat hy voldaan is, en over sijne avance t'allen dage

Digitized by Google

ten vollen konnen disponeren, tot sijn groot voordeel, het geene die een Cassier houdt, onmogelijck weten noch doen kan, door dien de selve veeltijts de betalinge dateren voor datse de selve doen, en den ontfang eenige tijdt na dat de selve is ingekomen, om ondertusschen, door d'avance van haar Meesters, largesse te hebben, en met de omsetting en bysetting van de selve Octaafjes te verdienen.

Ten 2. In het verkoopen van Goederen en Koopmanschappen, soude de betaaling in de Banck Courant bedongen, en veel preciser konnen getermineert, en vastgestelt werden, en seeckerder staat daar op te maacken zijn, als nu geschiedt.

Ten 3. De Kooplieden die slof d'invorderinge van haar uitstaande Schulden op haar Cassiers laten aankomen, souden door dese precisiteit aangeport werden, om haar uitstaande Schulden, wat yveriger, selfs te doen invorderen; zijnde meermaalen gebeurt, dat de Cassiers haar Meesters Debiteuren hebben geëxcuseert, verschoont en uitstel gegunt, mits haar voordeel daar van treckende, en dat daar na de Meesters van het Capitaal niets bequaamen, daar van de Cassiers d'intrest, ofte een goede steeck-penning voor haar civiliteit, hadden genooten.

Ten 4. Souden de Kooplieden, die gewent zijn te kreupelen, en onder de vleugelen, ofte liever

liever onder het ſcheer-mes, van ſommige baatſuchtige Caſſiers, haar toevlucht te nemen, genoodtſaackt zijn, beter ordre op haar affaires te ſtellen: het geene de ſelve veeltijdts na vermoogen niet be-yveren, om datſe haar op de adſiſtentie van ſoodanige Caſſiers, al te veel en ſorgeloos verlaaten.

Waar mede oock genoeghſaam aangeweeſen en beweeſen achte, dat d'oprichtinge van een Banck Courant ſtrecken ſoude, tot een overgroot gerijf, ſecuriteit, mësnagie en voordeel van particulieren; ſoo dat alleen noch overigh is te betoonen, dat oock d'oprichtinge van de ſelve zijn ſoude, honorabel, profitabel, dienſtigh en nut voor het Gemeene beſt.

d'Oprichtinge van een Banck Courant *ſoude zijn honorabel voor de Stadt.*

Want de Banck van Amſterdam, alsdan in omſlagh, niet alleen de tegenwoordige Banck van Wiſſel aldaar, maar oock alle andere Wiſſel-bancken van de geheele Werelt verre overtreffen ſoude; en dewijle yemants eer en reſpect aangroeit met ſijn credit, ſoo ſoude oock door het credit, ende de meerder omſlagh van de Banck, deſelve te meer benaamt en befaamt werden, en de Middelpaarel zijnde in Stadts Wapenkroon, te glorieuſer, uitſteekender en aanſienlijcker ſlonckeren en praalen.

Digitized by Google

d'Oprichtinge van een Banck Courant *soude ook zijn profitabel voor de Stadt.*

Want ten 1. By een goede directie soude door de oprichtinge van een banck Courant, het wisselen van particulieren in haar loop gestuit en geweert, en alsoo het voordeel by de Gelt-verwisseling te doen, aan de Banck getrocken konnen werden.

Ten 2. Door de oprichtinge van een Banck Courant, soude de Silver-factory van de Wisselaars en Cassiers t'eenemaal koomen te vervallen, en aan de Banck konnen getrocken worden; het geene een seer raisonnabel voordeel voor de Banck geven soude:

Want alsser een Banck Courant was, soude door de Heeren Commissarisen het Silver gestelt, en by de Banck aangenomen konnen werden in Courant-gelt, tot de alderhoogste en uiterste prijs, die daar voor gegeven soude konnen werden, om hier te Lande op den beraamden voet te munten; en wanneer de Banck, het Silver alsdan voor half soo veel voordeels, als de Factoors voor provisie genieten, aan de Muntmeesters overlieten, daar mede soude de geheele binnelandesche Silverfactory koomen te vervallen. En by aldien, wanneerder buitenlantsche treck van Silver was, de Kooplieden door de Banck met Silver om te versenden, geaccommodeert en gerijft wierden, daar by soude een considerabel voordeel voor de Banck konnen overschieten: want soo particulieren Gelt op intrest konnen neemen, en silver daar voor koopen, om het selve met profijt wederom te verkoopen; ja selve baaven Silver en Goude Ducaten, tegens een hoogen intrest beleenen, om daar by noch te avantagieren; soo moet onwedersprceckelijck, de Banck, die geen intrest hoeft te betaalen, en daar in soo verre prevaleert, by

dese

Digitized by Google

dese Negotiatie, door een goede directie, merckelijck konnen profiteren, en soude seeckerlijck, buyten der Ingesetene schade, een seer groot voordeel by den Silver-handel konnen doen.

Ten 3. Soo wanneer de Banck van Wissel tot een Banck Courant gereduceert wierdt, soude het Opgelt van de inbrenginge van het ordinaar Courant-gelt, en de uitlichtinge van Ducatons en silvere Rijders, ofte ander courant Banck-gelt, een goede stuyver jaarlijcx konnen opbrengen.

Ten 4. Soo wanneer de Banck van Wissel in staat blijvende, tot de selve een Banck Courant geadjungeert, en de Aggio van het Wisseltegen het Courant-gelt op een vaste prijs gestelt wierdt, alsdan soude de een per mille, voor de overschrijvinge van de eene Banck op d'ander, een considerabele somme, tot voordeel voor de Banck, komen te bedragen.

Ten 5. De Banck van Leening, soude by d'oprichtinge van een Banck Courant merckelijck profiteren; want sommige Wisselaars en Cassiers, alsdan soo groote voorraadt van Penningen niet souden hebben om te konnen Lomberden, ende d'effecten van haar schaarse en behoeftige Meesters, met de largesse van haar andere Meesters, te beleenen, veeltijdts tot hooger intrest als by de Banck van Leening genooten werdt.

Digitized by Google

d'Oprichtinge van een Banck Courant *soude oock dienstigh zijn voor 't Gemeene best.*

Want een Banck Courant soude het rechte middel zijn:

Ten 1. Om alle steygeringe en confusie in de Munte te weeren.

Ten 2. Om de valsche Munte, en byslagen, item de beschaarsinge in het gehalte en gewicht van het Gelt, te eerder te ontdekken:

Ten 3. Om het bicquetteren van de beste en gewichtighste Penningen, daar sommige Wisselaars en Cassiers, die veel ontfang en uitgift hebben; t'eenemaal haar fait van maacken, te prevenieren.

Ten 4. Om te weeren de collusie, ende te ontdecken het Secreet, van eenige Muntmeesters met sommige Wisselaars, die meer voor het Silver besteden als andere konnen doen, en daar voor gegeven kan werden, om het Gelt op behoorlijcke gehalte en gewicht te slaan, en echter voort arbeiden, als andere Munten stil moeten staan.

(*Want dat soodanige Muntmeesters het in lengte ofte breete vinden, en den penning in't Alloy, ofte in 't gewichte, ofte in beyde, moeten beschaarsen, is onweder spreckelijck, en genoegh saam af te meeten geweest, uit de sorge en bekommeringe, die soodanige Wisselaars voor de Gelt-kisten droegen, diese van de Munt verwachten, op dat de selve niet in handen van de Heeren Commissarisen van de Wisselbanck souden geraaken; en oock daar uit te besluiten dat deselve haar nieuwgemunte Silvere Rijders, veeltijdts niet derften*

dorften uitgeven, als gemengt onder andere Ducatons en Rijders; en de Leeuwendaalders wel beter koop als andere wilden geven, als de koopers wilden beloven deselve te sullen verſenden, ſonder aan Sieuwert Janſz. Aſſayeur *van de Banck te vertoonen.*

Soodanige en diergelijke treecken en ſtreecken, ſoude grootelijcx konnen geweert en voorgekomen, en gelijck geſeght, ſoodanige prijs op het Silver konnen geſtelt werden, dat onmogelijk by particulieren meer daar voor beſteet ſoude konnen werden, om het hier te Lande te doen munten; en ſoo wanneer ſulcx gedaan wierdt, het ſelve ſoude een overtuygend blijck zijn, dat de Munte daar van geſlagen, noodtſaacklijck beſchaarſt is.)

Eſtimerende hier mede oock genoeghſaam getoont en aangeweeſen, dat de oprichtinge van een Banck Courant, honorabel en profitabel ſoude zijn voor de Banck ofte de Stadt, en dienſtig voor het Gemeene beſt, en alſoo mijn propoſitie en voorgeven volkoomentlijck geverifiëert te hebben.

DOch ten beſluyt dienen noch wederlegt en geſolveert diverſe Objecten, die tegens de oprichtinge van een Banck Courant, konnen en gemoveert werden.

1. Objectie. *d'Oprichtinge van een Banck Courant ſoude ſtrecken tot nadeel van de Wiſſelaars en Caſſiers, als mede van de Maackelaars in 't Banck-gelt en 't Silver, die daar door ſoo veel als geruineert en bedorven ſoude zijn.*

Antw. Het wiſſelen van Particulieren, ſonder ſpeciale authoriſatie en conſent van de Overigheidt, is in meeſt alle Landen verbo-

Digitized by Google

den, en van outs her oock hier te Lande ongeoorloft geweest, selfs eer dat de Banck van Wissel hier ter Steede opgericht was: want in den Jaare 1489. hebben Koning Maximiliaan ende d'Aerts-hartog Philippus, het selve seer scharpelijck, in haar Placcaat van de munte, geinterdiceert; A°. 1520. heeft de Keyser Carelt 't selve geconfirmeert; A°. 1586. heeft de Grave van Leycester; A°. 1589. de Staaten Generaal; A°. 1603. de Staaten van Hollant, &c. ende de selve respective Hooge- en Grootmoogende Heeren Staaten sedert menighvuldighlijck sulcks gerenoveert, *en groote pœne daar op-gestelt, te verbeuren, by den geenen die sich bemoeiden met het opwisselen en verwisselen van eenige specien, ofte sich onderwonden in eeniger manieren het geene het bedrijf der Wisselaars soude mogen aangaan, sonder speciaal consent, en daar toe bevoeght te zijn.*

Belangende de Cassiers; hier voor is aangewesen, dat om het Cassieren van particulieren te weeren, de Banck van Wissel hier ter Steede opgerecht is; en na d'oprichtinge van de Wissel-banck is op den 28. November, 1609. *een yegelijck wel scherpelijck verbooden, van toen voortaan, voor eenige Coopluden eenigh gelt ofte Casse te bewaaren, ofte voor de selve van yemant anders gelt te ontfangen, ofte uit te geven, op de verbeurte van vijf en-twintigh guldens voor elcken hondert gulden, &c.*

En

En om de Kooplieden te accommodeeren in het ontfangen van haare penningen, zijn by mijne Heeren van de Gerechte aangenoomen en geſtelt *buyten Ontfangers van de Banck*; de welck, volgens haare inſtructie, onder anderen gehouden waaren: *Binnen drie dagen na den ontfang, de penningen te leveren aan den Eygenaar van dien, ofte deſelve ter Banck te brengen, en die den Eygenaars aldaar op haar reeckening te doen valideeren; mitsgaders borge te ſtellen ter ſomme van twaalf duyſent guldens voor haar getrouwigheidt.*

En op den 4. Juny, 1621. is by mijne Heeren van den Gerechte verſtaan; *dat het Caſſierſchap een officie ſoude zijn, ende dat niemant het ſelve officie hem ſoude vermoogen onderwinden te exerceeren, ten zy de ſelve alvooren by de Heeren Burgermeeſteren geauthoriſeert ſouden zijn, cautie geſtelt, haare inſtructie ontfangen, en die beedight ſoude hebben.*

Aangaande het Maackelen in 't Silver ofte Goudt, het ſelve is by Keyſer Carel in het 42. Art. van ſijn Placcaat uitdruckelijck verbooden, *op pœne van voor de eerſte reyſe te verbeuren* 10. *Goude Realen, van de tweede reyſe gelijcke pœne, en boven dien geſtelt te werden op 't Pilori*, dat is, op de Kaack.

Is het Maackelen in het Silver, &c. ſoo abſolut ongeoorloft, en ſtaat het Wiſſelen en Caſſieren, volgens de Placcaten en Keuren, niemant

Digitized by Google

mant vry, als die daar toe geauthoriseert en beëedight zijn, en werdt nu ter tijdt niet een eenige particuliere Wisselaar ofte Cassier in de Stadt gevonden, die geauthoriseert en beëedigt is, wat rechtmatige reden van klachten hebben dan soodanige lieden? of meenense dat het haar vry staat, tegens alle Keuren en Ordonnantien, de Banck te contramineren, en dat door de Banck tegens hare mineën niet behoorde, ofte soude mogen gevigileert ende ordre gestelt werden, om wederom aan de selve te trecken, 't geene sy de Banck berooft en onttrocken hebben?

Exceptie. *Eertijdts hebben haare Hoogh Mogende ende mijne Heeren van den Gerechte deser Steede, met goet recht gevigileert tegens de ongebondentheidt van sommige Cassiers en Wisselaars, die door baatsucht het Gelt tot hooger en hooger prijs op drongen, en t'eenemaal haar werk daar van maackten om Specien te bicquetteren, tot groot nadeel van het Gemeene best; maar sedert een geruyme tijdt herwaarts heeft men van geen steygeringe in het Gelt geweeten, nochte van geen klachte over de Wisselaars en Cassiers gehoort, als haar nu stil houdende in haar functie, streckende tot gerijf en dienst van de Kooplieden. Wat reden dan om soodanige goede Ingesetene, door het oprichten van een Banck Courant, te stooten uit haar gelegentheidt en welvaaren?*

Antw. Gelijk in een Stadt van Negotie daar

daar men geen publicque Wissel-banck heeft, de Cassiers dienstigh, en de Wisselaars en Makelaars, in specien noodigh zijn; alsoo in tegendeel, ter plaatse daar men een publicque Banck heeft, behoorden geen Maackelaars in Silver of Gout, en Specien getollereert, en geen particuliere Wisselaars geadmitteert te werden, en daar heeft men oock geen Cassiers, independent van de banck, van nooden, immers geen soo groote Cas-houders, die het haar schamen *Cassiers* te heeten, dewijlse pretenderen *Bancquiers* te zijn.

't Is waar, de Wisselaars en Cassiers maacken het hedensdaaghs soo grof niet, als andere eertijts gedaan hebben: maar waar van daan komt dat? daar valt nu ter tijdt soo veel niet te schaccheren, als toender soo veelderley Goude en Silvere Specien gangbaar waaren, toen hebben andere gedaan datse wilden, dese doen tegenwoordigh soo veel als sy konnen, en ten schort haar niet aan de wil, maar aan het vermogen, datse niet meer en doen; en of 'er schoon geen soo publicque klachten ten haaren laste gehoort werden; soo doen nochtans sommige van haar nu en dan wel faiten, die beter naargelaaten waaren: dewijle alle haar studie en practijck daar op aan leidt, om directe met de handeling van 't gelt, Gelt te winnen, en om alles op een hair te klooven, op een Aasje te wegen, en op een Quart grein te fineren.

't Gerijf

Digitized by Google

't Gerijf en den dienst die de Kooplieden by de Wisselaars, en van de Cassiers hebben, moetense duur genoegh betalen; en dewijlse het selve beter koop, gemackelijcker en seeckerder, in de Banck konnen vinden, waarom soudense het daar niet mogen soecken?

d'Intentie is niet, om de voorverhaalde Placcaten, Ordonnantien en Keuren, tegens het wisselen en cassieren van particulieren, en het maackelen in Silver en Specien, geëmanieert en gepubliceert, te doen renoveren; dat soude toch maar verlooren moeite, en den Moriaan gewasschen zijn: want, of schoon in sommige Rijcken en Landen, den uitvoer van gelt, ja in Sweeden selfs van de Kooper-munt, op Lijfstraf verbooden is, echter vintmer Waaghalsen, die haar sulx onderwinden op de Galg aan; wat scherpe Placcaten hier te Lande tegens de versendinge van het Silver na de Buyten-munten geëmanieert: en hoe meenighmaal de selve gerenoveert zijn, 't heeft niet mogen helpen, de Gelt- en Silver-handel, het wisselen en cassieren, al wierdt het selve op den hals verboden, soude echter niet nagelaten werden; en dierhalven moet men met een Politicque voorsichtigheidt, 't geen door Placcaten, Keuren en Ordonnantien onmogelijck is te weren, met practijck en vigilantie sien te contramineren.

In de *Oeconomie* siet men dat de Kinderen, op het

Digitized by Google

het verbodt van dat hy haar met geen meſſen ſullen beſeeren ofte quetſen, kleen, jaa geen reguard neemen, wanneer zy maar meſſen konnen vinden om daar mede te ſnijden en te ſnipperen; weshalven een voorſichtig Huisvader, weetende dat de ſcherpſte verbooden veeltijds het eerſte overtreden, en dat de ongehoorſaamheit een erf-ſonde is, niet ſoo ſeer verbieden ſal, dat zy zulcks ſullen laaten, als wel het middel haar beneemen dat zy het niet en konnen doen, met de meſſen uit te weegh en van de handt te leggen, daar zijn Kinderen die niet konnen bereycken of vinden; even alſoo kan in de Politie ſomtijdts een ingewortelt quaat door verboden, Ordonnantien en beveelen, van het ſelve niet te ſullen, nochte te mogen doen, 't zy op pœne van gelt-boete of lijf-ſtraf, wanneer het pleegen van het ſelve baat en voordeel geeft, onmogelijck geweert, maar veeltijdts wel door voorſichtigh beleidt, geſtuit en gekeert werden; en ſoo is het gelegen met het wiſſelen en Caſſieren. *Dat dierhalven een Banck Courant op-gericht, en deſelve wel gedirigeert worde, en laat by conniventie Wiſſelen, Caſſieren en Maackelen in Gout, Silver en Gelt die wil.* De meeſte ſullen het wel haaſt moede zijn; en die in deſe vryheidt dan noch klagen, ſullen het buyten recht, en tegen reden doen.

En genoomen dat d'oprichtinge van een

Banck

Banck courant effective strecken soude, tot nadeel van 20. ofte op 't hooghste 25. soo Wisselaars, Cassiers, Maackelaars als Beunhasen, soude daarom een saacke soo dienstigh, noodigh en voordeeligh voor het algemeen moeten naarblijven? behoort in een Respublicq van goede Policie het algemeene best niet meer te gelden als de particuliere Intrest van weinige? isser wel ooit ten besten van het gemeen iets onder reglement ofte ordre gebracht, daar niet eenige weinige haar by genadeelt geacht hebben? Ick oordeele neen: en dat dierhalven dese objectie van geene soodanige consideratie is, (ja selfs niet soude zijn, of schoon de doleanten van een vrye Neering en hanteeringe waaren, gelijck voor aangeweesen is van neen) dat uit dien insichte eene soo loffelijcke saacke geen voortgang soude neemen.

II. Objectio. *De Kooplieden hebben haar tot noch by de tegenwoordige Wisselbanck, ende het gerijf dat se by de Wisselaars en Cassiers vinden, wel bevonden; en d'oprichtinge van een Banck Courant soude wat nieuws zijn, en de nieuwigheden hebben niet altijdt het succes dat men daar van verwacht; en daarom sal het best zijn, dat men blijft by het Oude, en in die gewoonte daar men in is, en daarmen sich wel by bevindt.*

Antw. Sedert 4. ofte 5. Jaaren herwaarts, zijn

zijn meer als soo veel Cassiers hier ter Steede koomen te manqueren ; 't is seecker dat haar Meesters, die by haar te kort gekoomen zijn, haar niet wel daar by bevonden, maar de schade verstmert hebben. 't Is waar dat alle nieuwigheden geen even goet succes hebben, maar d'oprichtinge van een Banck Courant kan geen nieuwigheidt genoemt werden: want het selve effective maar een renovatie, en reformatie ofte herstelling zijn soude van de Banck, in die staat daar in de selve in de eerste oprichtinge geweest, en gestelt is.

En belangende 't Succes ofte den uitslagh, dien aangaande estimere hier van soo overvloedige aanwijs en bewijs gedaan te hebben, dat de Banck Courant dienstigh, noodigh en voordeelig soude zijn, dat geen mensch, met gesonde herssenen, daar aan dubiteeren noch twijffelen kan; soo dat, indien de Kooplieden haar nu wel bevinden, by de tegenwoordige directie, sy sullen haar, seeckerlijck en onwederspreeckelijck, beter en secuurder bevinden, by de geproponeerde verandering.

Exempel heeft men aan de oprichtinge van de Banck Courant tot Venetien: want door de oprichtinge van de Banck Courant aldaar is t'eenemaal geweert en geprevenieert 't verloop in de Aggio tusschen het Banck- en Courantgelt, ende de selve vast gestelt, en blijft oock tot noch op 120. voor 100. daarse te vooren

Digitized by Google

tot 125. 126. ja 128. en daar boven veeltijdt monteerde, soo dat geen staat daar op konde gemaackt werden, tot groot nadeel van de Negotie; behalven dat, heeft d'oprichtinge van een Banck Courant aldaar de Respublicq een bysonder groot respect en credit aangebracht, en het eenighste middel geweest waar door de Banck van Wissel stand gehouden heeft, en in staat gebleven is.

III. Objectie. *De Kooplieden moeten haar vryheidt hebben, en konnen nochte moogen niet geconstringeert werden, hoe, en door wie sy haar schulden sullen inmaanen en betaalen.*

Antw. Dat de Kooplieden die vryheidt behouden, *en laater een Banck Courant aangestelt werden, en gelijck gesegt, Cassieren die wil,* alleenlijck dat alle Wissel-brieven (gelijck behoort, en de Keure deser Stede wel duydelijk dicteert) in de Banck voldaan werden, *en laaten de Kooplieden, die haar voor eerst niet verder van de Banck willen bedienen, haar Cassiers te werck stellen; 't gerijf, de securiteit, en het profijt, sal haar metter tijdt wel tot de Banck locken, en het Cassieren van selfs doen doodt-loopen.*

De Raat en Magistraat van Neurenbergh, hebben in het derde Art. van de Ordonnantie van de Wissel-banck aldaar, om suffiçante redenen, haare ingesetene wel een scherpe Wet voorgeschreven, hoese haar schulden, boven de twee hondert gulden monterende, moe-

Digitized by Google

ten voldoen, de welcke overgeſet zijnde, aldus luyt: *Dat alle betaalinge over Negotie, ſoo wel van Wiſſel als Waaren ofte Koopmanſchap, als mede van alle depoſito gelden, die over de twee hondert guldens monteeren, en na het aanvangen van de Banck vervallen ſullen, in de Banck ſal moeten geſchieden, en ſoo het gebeurde dat d'een den anderen ſchuldigh wierdt, daar van hy in tegendeel weder gelt hebben moſt, ſoo ſullen zy het ſelve onder haar niet vermoogen te reſcontreren, en alleen de reſt in de Banck afſchrijven, maar een yeder verbonden zijn, ſijne geheele ſchult aan te laaten teeckenen, en ſoo wanneer yemand wrevelich onderſtonde buyten de Banck een hooger ſomme, als de toegelaatene twee hondert guldens, onder wat ſchijn het ſelve geſchieden mochte, te reſcontreren, de ſelve ſal, op de bevindinge, in een boete van tien pour cent te betaalen, vervallen zijn.* Waar uit conſteert, dat *aldaar* alle ſchulden, boven de twee hondert guldens bedraagende, in de Banck *moeten* voldaan, en ſelfs geen reſcontres mogen gemaackt werden, om dat de voldoeninge t'allen tijden te klaarder ſoude konnen aangeweeſen en beweeſen werden. Laat *hier* ſoo verre niet gegaan, maar alleen geordonneert werden, dat alle ſchulden, hoedanig de ſelve zijn, ſullen *moogen* by afſchrijvinge in de Banck voldaan werden, ſoo werd niemand een Wet voorgeſchreven, die echter de E. E. Heeren van de Gerechte al-

Digitized by Google

hier, soo wel als die van Neurenbergh, haare ingesetene en onderdaanen, soude voorschrijven moogen.

IV. Objectie. *Schoon datter een Banck Courant wert opgericht, soo sullen evenwel veel Kooplieden haar van Cassiers moeten bedienen, om haare Debiteuren tot de voldoening aan te maanen, ende haar kleene Schulden in te vorderen, en te betaalen; waar toe dan de Banck Courant aangestelt?*

Antw. Tot dese aanmaaninge en invorderinge sullen de Kooplieden haar dienaars binnens-huis, die haar t'elckens bescheidt brengen en reeckenschap geven, beter en onkostelijcker konnen employeren als een Cassier; en die geen dienaar heeft, ofte daar toe ontledigen kan, en daar toe een Cassier gebruycken wil, sal by een Bank-Courant echter veel in de Provisie avantagieren, en noch meer in de securiteit: want 't geene als dan een Cassier sal aan vertrouwt werden, sal geen Capitaal behoeven te zijn daar somtijts yemants welvaaren aan hangt; *En by aldien een Banck Courant opgericht werdende, de Cassiers echter noch werck sullen vinden, soo hebbense te minder reeden om tegens d'oprichtinge van de Banck Courant te doleeren.*

V. Objectie. *'t Sal met een Banck Courant niet konnen lucken: want hoe souden het de Kooplieden stellen als de Banck geslooten is, en zy Courant gelt noodigh hadden?*

Antw.

Digitized by Google

Antw. Beter als nu; want als de Banck geslooten is, soude alle betaalinge die by afschrijvinge geschieden kan, stil staan, gelijck nu omtrent de Banck van Wissel geschiet, en soo wanneer yemant oordeelt gelt in specie ondertusschen van nooden te sullen hebben, soude, soo veel hy goet vindt, voor het sluyten uit de Banck konnen lichten, en daar-en-boven soude in het sluyten wel een ofte twee betaaldagen konnen geordonneert en vast gestelt werden, om de soodanige te accommoderen.

VI. Objectie. *De Cooplieden vinden een groot gerijf en accommoditeit by de Cassiers, datse by de Banck Courant niet souden vinden: hier in, dat de Cassiers haar veeltijts banck-gelt afschrijven, om 's anderdaags 't selve met Courantgelt te voldoen, oock wel Courant-gelt betaalen voor de waarde des andere daags in de Bank af te schrijven; oock konnen de Cassiers, die wat grooten omslagh hebben, de avance diese van den eenen Meester hebben, een ander Meester, somtijts weecken lang, by setten, dat veeltijts oock wel de grootste ende voornaamste Kooplieden, wanneerse voor een korte tijdt eenigh gelt benoodight zijn, een groot gerijf is, en van dese accommoditeit souden de selve, wanneerder een manck courant opgericht wiert, versteecken zijn.*

Antw. Kooplieden die haar affaires wel dirigeeren kan de accommoditeit van een dagh of twee, in de omsettinge van banck- en Cas-

Digitized by Google

gelt, selden voordeelen, en souden als dan te beeter voorsorge draagen, en het daar niet op laaten aankoomen datse verlegen souden zijn.

Aangaande de bysettinge van penningen by leening voor langer tijdt, daar in vergrijpen haar de Cassiers veeltijts groslijck: want, ten 1. het gelt werdt haar toevertrouwt om te bewaaren, en niet om een ander te leenen, veel min om aan haar behoeftige Meesters te verschieten en te desbourseeren, om een voordeel te trecken te genieten, die meer na woecker als een behoorlijcke intrest gelijckt. Ten 2. als een soodanige behoeftige Meester komt te manqueren, moet de liberale Cassier, wanneer hy hem meer als sijn eygen Capitaal bygeset heeft, somtijts mede saljeeren, en de goede Meester die de Cassier sijn avance toevertrouwt heeft, het sijne missen; en dit heeft noch onlangs gebleecken, en dit sijn gevolgen van dese schoon opgepronckte accommoditeit.

VII. Objectie. *Het accommodeert somtijts de Kooplieden, datse op haar Cassiers assigneeren, schoonse geen gereede avance noch onder haar hebben, en dat de Cassiers in de aanneeminge van soodanige assignatien, onder 't een ofte 't ander pretext, wat uitstel neemen; ofte ook wel prompt voldoen, siende op andere assignatien diese van soodanige Kooplieden om in te vorderen in handen hebben; welck gerijf by de Banck niet te vinden, maar alleen over het gereede te disponeeren, soude zijn.* Antw.

Digitized by Google

Antw. Dit disconmodeert daar en tegens veeltijts een ander, die soodanige assignatie bekoomende, en staat maackende prompt voldaan te sullen werden, van de Cassier uitgestelt werdt; maar laaten soodanige Cooplieden, die niet anders konnen, haar in diervoegen van Cassiers, en laaten anderen, die niet hoeven te kreupelen, haar van de Banck bedienen.

VIII. Objectie. *d'Oprichtinge van een Banck Courant soude strijden tegens d'intentie van de oprichtinge van de Banck van Wissel: want volgens de Placcaten van haare Hoogh-Mogende, mogen de respective Wissel-bancken het gelt niet hooger ontfangen, nochte het Silver ofte Goudt hooger in koopen, als volgens de evaluatie, dat is, den Rijcksdaalder tot 50. stuyv. den Silveren Ducaat tot 48. stuyv. den Silveren Rijder tot 60. stuyv. &c.*

Antw. De Banck mach yeder die eenige specien noodigh heeft, met de selve gerijven, treckende toebaat ofte opgelt; 't is oock de selve geoorloft, en niemant anders, de specien op te doen wisselen, en toebaat ofte aggio op de selve te geven, oversulx is de Wissel-banck niet soo stricte gebonden aan de evaluatie, maar mach den Rijcksdaalder voor yets meer als 50. stuyvers, en den silveren Ducaat, de selve van nooden hebende, boven de 48. stuyvers, ofte tot die prijs met eenigh opgelt daar boven, doen opsoecken en aannemen; om dat die specien,

Digitized by Google

na advenant van andere munt, in haar selven yets meer waardigh, en na andere gewesten, tot voortsetting van den Koophandel, begeert en benoodight zijn, haar Hoog-Moogende, die den Silveren Ducaat hebben geëvalueert op 48. stuyvers swaar gelt, seggen in haar Placcaat van den 11. Augusti 1659. dat de selve doet 50. stuyvers Courant-gelt, en dat den silveren Rijder, geëvalueert tot 60. stuyvers swaar gelt, doet 63. stuyvers Courant; en mijne Heeren van de Gerechte deser Steede, hebben Ao. 1672. gebupliceert, dat den Rijcksdaalder geëvalueert op 50. stuyvers swaar gelt, cours en prijs souden hebben tot 52. stuyvers Courant; en dese specien zijn oock in die prijs op alle Comptoiren gangbaar; waarom soude dan de selve by de Banck Courant, in die Courante prijs, niet mogen aangenomen, en weder uitgetelt werden? ofte soude de Banck van Amsterdam, minder recht daar toe hebben als de Banck van Middelburgh in Zeelandt, daar al voor lange tijdt een Banck Courant opgericht is geweest?

IX. Objectie. *d'Omslagh van de Banck, wanneer der een Banck Courant opgericht wierdt, soude te groot, en niet om ordentlijck te dirigeren en uit te voeren zijn; specialijck, soo wanneer oock by de Banck payementen ontfangen en weder uitgetelt soude werden, sal het onmogelijck zijn dat een yder sal konnen gerijft en geaccommodeert werden;*

Digitized by Google

werden; en dierhalven ſtaat van een Banck Courant niet als confuſie en embroullement te verwachten.

Antw. 't Geen ſwaar ſchijnt in het begin, is door een goede conduite en beleidt, veeltijdts licht om uit te voeren; 't ſelve ſoude oock in d'oprichtinge van een Banck Courant, ſoodanigh bevonden werden: want, omtrent de afſchrijvinge, ſoude een ſoodanigh reglement en ordre konnen beraamt en gehouden werden, dat de Boeckhouders ſoo wel dan, als nu, haar werck ſouden konnen verrichten; belangende de Caſſiers, die ſouden haar vingeren dan wel ſomtijdts wat blauwer tellen als ſy nu doen; maar ſoo wanneer haar het werck te ſwaar en laſtigh viel, en d'ontfang en uittelling ſoo groot wierdt, dat het de Caſſiers te quaadt hadden en niet af mochten, als dan ſullen haar E. E. Groot-Achtbaarheden ſeer gemackelijk eenige extraordinaris Caſſiers konnen ſtellen, 't ſy Binnen-Caſſiers in de Banck, ofte Buyten-Caſſiers van de Banck, om de Payementen te ontfangen en te betaalen, en de ordinaris Caſſiers, ofte Ontfangers van de Banck, daar van te ontlaſten.

X. Objectie: *Veele verreſiende Kooplieden ſullen tot de oprichtinge van een Banck Courant ſelve niet genegen, en van advijs zijn, datſe van haar welvaren al genoegh in de Wiſſel-banck vertrouwen, en dat de Banck Courant maar ſtrecken*

Digitized by Google

soude om meester te werden van haar geheele Beurs, en van meest al het gelt, en't geene daar men 't gelt af munt, datter in't landt soude te vinden zijn.

Antw. Al het Gelt, en daar men 't Gelt af slaat, het geene in 't Landt is, moet in yemants hant zijn, of van den eygenaar selve, of van een ander, aan dien of daar hy het vertrouwt: de Vrage is, waar het best bewaart en veylighst is? Niemant hoeft in de Banck meer te brengen, ofte te laten, als hy wil, oock niet langer als hy wil; die dan swarigheidt soude maacken de Banck yets meer te vertrouwen, die doet nu onvoorsichtigh dat hy aan de Banck van Wissel yets vertrouwt; wat kan het de Stadt voordeelen of'er 20. of 50. Millioenen in de Banck gevonden werdt, indiense haar van de Penningen der Kooplieden niet bedient? en soo wanneer de Stadt haar daar in wilde vergrijpen, de selve aantasten, en haar daar van bedienen, het selve soude soo wel konnen geschieden uit de minder, als uit de meerder somme, en in soodanigh geval soude men, hoe grooter 't effect in de Banck was, te minder last lijden; maar dat de Stadt haar van der Kooplieden Penningen, ter Banck gedeponeert, niet bediendt, heeft A°. 1672. gebleecken, toen heeft de Banck haar proef uitgestaan, toen is de selve geloutert, en gesuyvert, en op den toets goet bevonden. Behalven dat in alle geval de Stadt

oock

Digitized by Google

oock voor de Banck respondeert en instaat.

XI. Objectie: *Wat soude het baten dat de Stadt voor de Banck respondeert, als het gelt uit de Banck gelicht, en niet te vinden was; den Koning van Sweden heeft oock wel gerespondeert ofte ingestaan voor de Banck tot Stockholm; de Magistraat tot Middelburgh voor haar Banck aldaar; den Senaat van Venetien heeft het selfde gedaan voor haar Wissel-banck; ondertusschen nu de respective Wissel-bancken van Stockholm en Middelburgh in route leggen, ofte soo goet als Banquerot zyn, kan niemant niet alleen geen gelt uit de Banck bekomen, maar selve den Koning van Sweden, noch de Magistraat van Middelburgh, hebben haare Bancken soo verre niet konnen maintineren, als den Senaat van Venetien den haaren tot noch gedaan heeft, namentlijck, dat yder, niet tegenstaande het achterstal van de Banck, des niet te min, met te assigneren op de Banck zijn Crediteuren en Schulden kan voldoen; zijn die publicque Wissel-bancken tot soo verre gedeclineert, wat versekering dat oock de Banck hier tot Amsterdam tot soodanigh verval niet soude konnen komen? heeft men hier niet soo wel ontrouwe Ministers van de Banck gevonden, als elders? heeft wel ergens eenige ontrouw soo lange verborgen gebleven als hier? is sulx niet een teecken van een slechte toesicht en Ordre? en is de Pan hier al aangebrant geweest, waar by kan men gerust zijn, dat de selve metter tijdt niet doorbranden, en gelijk men seidt, de Boter*

Digitized by Google

in't vuur geloopen, het met dese Banck eindelijck mede niet stincken sal?

Antw. Dese objectie is de laatste en considerabelste, en soo wel applicabel op de tegenwoordige Banck van Wissel als sy op de Banck Courant soude zijn, en derhalven van te groter gevolg en bedencking, en insolubel ofte onoplosselijck, ten zy dat aangeweesen werde, een geruster en fondamenteelder cautie, verseeckering en waarburge, als men aan de Borgh-tocht van de Stadt heeft; 't welck dese is, datmen onderneeme en practiseere te doen, 't geene men tot noch toe niet gedaan heeft, en doen kan: naamentlijck, soodanigh naauw reguard en achtinge te doen neemen op den geheelen omslagh van de Wissel-banck, dat door niemant, wie hy oock soude mogen weesen, die eenigh bewindt, directie ofte administratie in de Banck heeft, alleen, nochte by collusie door verscheidene, op eenige wijse misslagen, ofte onnosele erreuren gecommitteert, nochte voorbedagte frauden gepractiseert en ondernoomen soude konnen werden, tot nadeel, schade ofte afbreuck van de Wisselbanck, die haar ten langhsten alle 6. maanden niet souden openbaaren: en dat soodanige naauwe opsicht op den omslagh van de Wisselbanck kan genoomen, ende hoe en wat wijse de selve soude moeten genoomen werden, is in den Jaare 1673. aan de E.E. Achtbaare Heeren

Digitized by Google

ren *Hendrick Roeters, Joan Munter*, en *Cornelis Backer*, (Heeren kennis hebbende van Negotie, en ſpecialijck de aldergrondighſte ervarentheidt hebbende van den omſlagh van de Wiſſel-banck, als geweeſt zijnde Commiſſariſen van deſelve, by de E E. Groot Achtbaare Heeren Burgermeeſteren, tot de opneeminge ende het onderſoeck van dit voorgeven, te dier tijdt gecommitteert) duydelijck ge-expliceert en klaarlijck gedemonſtreert,

By welcke occaſie, aan de voorgenoemde gecommitteerde Heeren, mede voorſlagh gedaan zijnde, raackende d'oprichtinge van een *Banck Courant*, en aangeweeſen de maniere en middelen, hoedanigh de ſelve ſoude konnen aangeſtelt, ofte opgericht en beſtiert werden.

Soo hebben de ſelve Heeren, na dat haar E E. in diverſe by een-komſten, alles naauwkeurigh onderſocht, rijpelijck overwogen, en op verſcheide gemoveerde Objectien volkoomen ſolutie en ſatisfactie bekoomen hadden, aan de E E. Groot-achtbaare Heeren Burgermeeſteren, haare committenten, voor rapport in gebracht, *dat metter daadt ſoodanige naauwe opſicht op den omſlagh en het beſtier van de VViſſel-banck konde genoomen werden, en dat ſulcks oock beboorde gepractiſeert en ondernomen te werden, en dat het ſelve, als mede d'oprichtinge van een* Banck Courant, *haars oor-*

deels,

Digitized by Google

deels, byſonder noodigh, dienſtigh en voordeelig ſoude zijn, voor het Gemeene beſt.

Maar niet tegenſtaande dit recommandabel rapport, ſoo hebben nochtans ſoo hoog noodige, accommodabele en profitabele voorſlagen, toen ter tijdt geen effect geſorteert.

Het zy uit oorſaacke, dat haar E E. Grootachtbaarheden, in die bekommerlijcke tijdt, te veel beſigheidt hadden om op de ſelve te letten; ofte dat by haar E E. Grootachtbaarheden niet goet gevonden is in dien tijdt eenige veranderinge in de Wiſſel-banck te maacken; ofte om andere redenen haar E E. Grootachtbaarheden moverende.

Doch in middels de tijden, Godt loff, vry zijnde koomen te veranderen, ſal het nu ter tijdt, verhopentlijck niet ontijdigh zijn, die voorſlagen nochmaals te rememoreren en op 't Tapijt te brengen.

Tot dien eynde is dit bericht en vertoogh, ontworpen, en ſal oock in 't korte, in een tweede Bericht ofte Vertoog, onder verbetering voorgeſtelt en aangeweeſen werden.

Op wat wijſe, en by wat middelen, ſoodanige naauwe opſicht, en achtinge, op den omſlagh van de Banck van VViſſel deſer Stede ſoude konnen genomen werden, (t zy datter een Banck Courant opgericht werde of niet) *dat de ſelve niet verkort nochte benadeelt ſoude konnen werden, of het ſoude ſich ten langhſten alle 6. maan-*

den

Digitized by Google

den moeten openbaaren: ſtreckende tot een groote ſecuriteit voor de Stadt, die voor de Banck reſpondeert, en van een yegelijck die haar middelen en welvaren in de Banck deponeren en vertrouwen.

Waar op dan noch te volgen ſtaat een derde Vertoog ofte Bericht, waar in als vooren aangeweſen en voorgeſtelt ſal werden,

Wat al tot gerijf, accommoditeit en profijt van de Koopluiden, en alle die haar van de Banck bedienen, omtrent het beſtier, ende de directie van den omſlagh van de VViſſel-banck, ('t zy datter een Banck Courant opgerecht werde ofte niet) *behoorden en dienden in acht genoomen, en welcke van de Ordres en Coſtumen, die tegenwoordigh by de ſelve in obſervance zijn, diende gecorrigeert, welcke gemortificeert en afgeſchaft, en hoedanige nieuwe geſtatueert en geobſerveert, diende te werden.*

Achtende in dit Bericht en Vertoog voor af uitvoerlijck genoegh, niet alleen gedemonſtreert te hebben, dat de oprichtinge van een Banck Courant noodigh, dienſtigh en voordeeligh ſoude zijn; maar oock volkomentlijck geſolveert te hebben, de Objectien die daar tegens ingebracht en gemoveert konnen werden.

En even gelijck (om tot beſluit nochmaals een gelijckenis uit de Oeconomie te gebruycken) een Huysvader, die met alle vlijt ſijn Kinderen avanceert en voortſet, ſich daar in ver-

Digitized by Google

verheught, als het Mannen geworden zijn; niet alleen bequaam om het Vaderlandt dienst te konnen doen, maar dat de selve daar toe geemployeert en gebruyckt werden; Soo gaat het met de geene die yets meent uytgevonden en bedacht te hebben, onwederspreeckelijck streckende tot voordeel en dienst van Stadt of Staat, deselve heeft mede een natuurlijcke zucht daar toe, (en het geeft hem een groot genoegen wanneer het geschiet) dat sijne concepten aangenomen, en ondernomen, ofte in het werck gestelt werden, en dat het Gemeene best die voordeelen, dienst en nuttigheden daar uit trekt, die'er seeckerlijck in te vinden zijn.

Ick blijve alsoo oock, verhoopende en verwachtende, dat haar E E. Groot Achtbaarhedee, die de sorge over de welstandt van de Stadt en d'Ingesetene van dien aanbevoolen is, dese gedaane voorslagen, in nader overweginge, en soodanigh resguard en besluit op de selve sullen nemen, als haar E E. Groot-Achtbaarheden, na haar hooghwijs Oordeel, ten dienst en ten besten van de Banck, ofte Stadt in 't gemeen, en van de Kooplieden in het bysonder, sullen bevinden te behooren.

Tweede

Tweede
BERICHT
en
VERTOOG,
Raackende de
Securiteit
van de
WISSEL-BANCK.

Digitized by Google

Digitized by Google

Tweede
BERICHT en VERTOOG,

Waar in aangewesen wert, op wat wijse, en by wat middelen, soodanige naauwe Opsicht, en Achtinge, op den omslagh van de Banck van Wissel deser Steede, soude konnen genoomen werden ('t zy datter een Banck Courant opgericht werde ofte niet) *dat deselve niet verkort nochte benadeelt soude konnen werden, of het soude sich ten langsten alle 6. Maanden moeten openbaaren: streckende tot een groote securiteit voor de Stadt, die voor de Banck respondeert, en van een gelijck die haar middelen, en welvaren in de Banck deponeren en vertrouwen.*

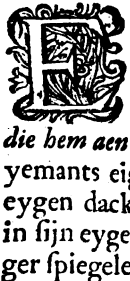

En Schip op Strandt verstreckt een Baack in Zee. *Tunc tua res agitur paries cum proximus ardet.*

Hy spiegelt hem sacht, seit men, *die hem aen een ander spiegelt.* Maar wanneer yemants eigen Schip stoot, of de Vlam in sijn eygen dack blaackt, en de voncken daar van in sijn eygen huis vliegen, dan is het niet langer spiegelen nochte stilsittens tijt, maar het is de plicht, niet alleen van den Stuurman en Huisvader, maar ook van alle Bootsgesellen en Passagiers, Kinderen, Dienstboden en Mede-

Digitized by Google

inwoonders, yeder soo veel in haar vermogen is, te helpen dat het Schip behouden, en de vlamme gebluscht werdt; en 't selve geluckigh geschiedt zijnde, beter achtinge, en naauwer toesicht te neemen, dat het Schip niet wederom te stooten, en vuur en licht wel bewaart, en alle noodige voorsorge, tot verhoedinge van een nieuwe brandt, gedragen werdt: op dat het Schip, of Huis, door achteloosheidt en nuncialance, niet ergers overkoome, en totaal geruineert werde.

De totale ruine, slechten uitval en verval, van een nabuurige Wissel-banck, A°. 1672. en de ontdeckte ontrouw in de Wissel-banck hier ter Steede, A°. 1673.

Hebben my (zijnde een kleen mede-reeder in het Schip, en mede-geinteressëerde in het Huis van de Wissel-banck, soo dat my oock mede gelegen leit aan den welstandt van deselve)

Aanleidinge gegeven en verplicht, om na te dencken en te ondersoecken, of in het toekomstige, geen soodanigh naauw reguard en opsicht op het bestier van den omslagh van de Wissel-banck hier ter Steede soude konnen genoomen werden, dat deselve geen schade soude konnen lijden van stooten of branden; dat is, niet benadeelt ofte verkort soude konnen werden, 't zy door onvoorsichtigheit en achteloosheidt, ofte by opsettelijcke fraude en bedrogh,

Digitized by Google

drogh, dat sich niet in 't korte noodtsaacklijck soude moeten openbaaren.

Considererende dat dit een saake soude zijn, van een groot belang, en dat een Leck 't geen men tijdig gewaar werdt, haast gestopt, en dat de Brandt in haar eerste beginsel, eerse de overhandt genoomen heeft, gemackelijker gebluscht, en de schade, in het eene en 't ander geval, lichter en beter gerepareert werdt.

En besigh zijnde in het navorschen en opstellen van de Middelen daar toe dienstigh, quam my in gedachten, dat sommige Natuurkundigers schrijven van de Leeuwen, dat deselve met open oogen slaapen.

't Zy dit waar is of niet, ick oordeelde dat het geen oneygen Sinnebeelt soude zijn, by aldien in de Kamer van de Heeren Commissarisen van de Wissel-banck, in een Schildery ofte Tafereel vertoont wierdt, een Leeuw rustende met open Oogen op Baaren Silver en Geltsacken; met dit onderschrift.

FIDE & VIDE.

Om daar mede te kennen te geven, dat de Heeren Commissarisen van de Wissel-banck, in het waarnemen van het Eer-ampt haar gerecommandeert, niet alleen selfs behoorden getrouw te zijn, maar oock niemant te veel vertrouwen, wel toe te sien, en soo veel haar mogelijck is, beter als de hondert-oogige Argus, daar voor te waken, dat de kostelijcke

Digitized by Google

Melck-Koe haar toevertrouwt, van haar Weyde, door de Wisselaars en Cassiers van buyten, en van haar Melck, door nuncialante en ontrouwe Bedienders en Oppassers van binnen, niet berooft en uitgemolken werdt, en daar door eindelijk niet op te droogen komt.

In het Bericht, raackende d'oprichtinge van een Banck Courant, is door my aangeweesen, hoe en op wat wijse by de Banck tegens de Wisselaars en Cassiers, zijnde de Contramineurs en Wey-beroovers van buyten, soude konnen en behoorde gevigileert te werden.

Ende alsoo my t'zedert, door haar E. E. Groot-Achtbaarheden, Acces verleent is tot het Register van de Resolutien, Ordonnantien en Instructien van de Wissel-banck deser Stede.

Soo hebbe ick onder deselve gevonden een Instructie, ingestelt by haare Hoogh-Moog: de Heeren Staaten Generaal, voor de respective Wissel-bancken der Vereenighde Nederlanden, inhererende onder andere dese Articulen.

I.

In den eersten, dat de Magistraten van de respective Steden van yder Provintie, daar de meeste Negotie geschiede, metten aldereersten, uitten haaren sullen mogen commitzeren, een ofte meer Persoonen tot Opsienders en Bedienders van een Wissel-banck derselver Stede, die alleen, en niemant anders, *sullen moogen Koopen, Inwisselen ende Ontfangen, alle Billioenen, Massen en Specien van Silver, gemunt ende ongemunt, ende deselve wederom leveren ende uitgeven, ten prijse ende op de toebaate hier na verklaart.*

Art.

Art. XI.

Ende omme te accommoderen den Koophandel ende Trafijcque met eenen yegelijck, hebben de hooghgemelte Mooge. Heeren Staaten Generaal goet gevonden, te authoriseren de Wissel-bancken (ende geenen anderen, in de Steeden daar de Wissel-bancken gehouden sullen worden, 't sy van wat qualiteit ofte conditie die oock soude moogen weesen) *alleen te moogen ontfangen ende inwisselen, alle alsulcke Specien, als by henlieden gesocht sullen worden, &c.*

Art. XIV.

Sullen de voorschreven Wissel-bancken, en niemant anders, *vermoogen te bewaaren de Casse ofte Gelden, van eenen yegelijck, die hun't selve willen onder doen, om des te beter van alderhande Specien gefurneert te weesen.*

Waar uit blijckt, wat Weyde dese Melck-Koe in eygendom toekomt, daar van, gelijck in 't voorigh Bericht aangewesen is, de Wisselaars en Cassiers, haar t'eenemaal byna berooft hebben.

En staat my nu verder in dit Bericht te vertoonen, hoe men sal konnen en behoorden te sorgen, voor de Melck die dese Koe geeft; op dat deselve door achteloosheit ofte ontrouwe, niet gestort, verwaarloost, ofte ontvremt; ja de Koe selve soo niet uitgemolcken werdt, datse van haar harte-bloedt laaten, en eindelijck de Geest geven moet.

De Banck van Wissel, is in een Stadt ofte Republicq, gelijck een tedere Maaght, en geachtste Dochter in een Familie, daar deselve op roemen en glorieren magh, wanneerse in haar suyverheidt bewaart en ongeschonden blijft, en welckers defloratie daar en tegen, de gant-

Digitized by Google

ſche Familie brengt in declinatie en disreputatie.

De Wiſſel-banck is de Middel- en Pronckpaerel ofte Diamant, in de Eer-kroon van een Stadt; het minſte Vleckje, het kleenſte Santje datter in gevonden werdt, ontçiert de Kroon; en ſoo wanneer deſelve uit de Kroon te vallen komt, 't koſt groote moeite omſe weer in te ſetten, en ſelden geluckt het datſe in haar eerſten welſtandt herſtelt werdt; En daar deſelve verlooren werdt, en niet wederom herſtelt kan werden, is de Kroon haar Cieraat, de Stadt haar roem quijt, de Commercie komt te vervallen, en Naering en Welvaart te verhuyſen.

De Wiſſel-banck is een Dame die veel Bedienders en Oppaſſers heeft, van welckers vigilantie en getrouheidt, haare Vooghden en Voorſorgers wel een goet vertrouwen mogen hebben, maar moeten echter alles onvoorſichtigh en te achteloos, op het Ancker van goet geloof en vertrouwen niet laten afrijden:

Want of ſchoon een Schipper een goet Stuurman, een ervaaren Bootsman, en wackere Matrooſen heeft, ſoo ſal hy des niet te min, tot ſijn geruſtheidt en verantwoording, ſelfs met het eene oogh in 't Seyl en na de Vlagh, en met het ander op 't Compas ſien, en in achting neemen, of de Man te roer al ſtreeck houdt ſoo 't behoort.

Al

Digitized by Google

Al heeft een voorsichtigh Coopman, na dat het hem toeschijnt, een vigilant Boeckhouder, een suffiçant Cassier, getrouwe dienaars en naarstige waarnemers van sijn affaires, soo sal hy echter niet alles op haar laaten aankomen, maar oock selfs mede opsicht neemen op den bestier van den omslagh van sijn Negotie, en op de verrichtinge van alle die hem ten dienst staan.

Gelijcke voorsichtigheidt diende voor al geobserveert te werden by de E. E. Heeren Commissarisen van de Wissel-banck, die de sorge over den welstant van deselve door haar E. E. Grootachtbaarheden aanbevoolen werdt.

Dierhalven behoorde door de Heeren Commissarissen sodanige opsicht genoomen te werden, op de verrichtinge van de Boeckhouders, Cassiers en Assajeurs van de Banck, dat geene van haar, de minste abuysen, ick laat staan Mesusen soude konnen committeren, die niet ontdeckt, en aan de Heeren Commissarissen openbaar soude werden en blijcken.

't Is onwederspreeckelijck, dat sodanige opsicht te neemen strecken soude tot securiteit van de Banck, van de Heeren Commissarissen en oock van de getrouwe bedienders van deselve, van de Stadt die voor de Banck respondeert, en van een yegelijck die haar penningen in deselve vertrouwen; en dat oversulx het selve hoognoodigh is, en ten gemeene best dien-

Digitized by Google

stigh, om geobserveert en ondernoomen te werden.

En om soodanige naauwe opsicht, achtinge en resguard op den omslagh van de Wissel-banck te doen neemen, soude nootsaackelijck de Heeren Commissarissen, dienen toegevoegt te werden, een persoon van habiliteit en expeditie tot haar Secretaris.

Welcke Secretaris de capaciteit diende te hebben om te konnen, en geobligeert en verbonden te zijn, om te moeten houden, ofte te doen houden, Contra-boeck van de geheele omslagh van de Banck, en alles dat in de Banck omgaat.

Item, te formeren een pertinente Reeckening van Winst en Verlies, daar by specifice soude blijcken, wat op alles, dat by de Banck genegotieert ofte ondernomen wierdt, geavanceert ofte verlooren wert.

Als mede soodanige distincte Clappers van d'effecten van de Wissel-banck, daar in duydelijck soude consteren, hoe alles, tot het minste toe, verantwoort wert; en daar in de E. E. Heeren Commissarissen t'allen tijden, met eenen opslagh, souden konnen sien en weeten, van wat effecten, soo in Massen als Specien, de Banck voorsien is, en onder wie, ofte waar deselve geplaast en te vinden zijn.

Eindelijk diende de Secretaris een goet en vaardigh Reeckenaar te wesen, en alles selfs na

te

Digitized by Google

te calculeren, wat by de Banck in ofte uit genegotieert wert.

Dit alles soude door een naerstigh en vigilant Secretaris, wanneer hy een Persoon is van kennis en ervarentheidt, wel om te dirigeren zijn.

Maar tot de uitvoeringe soude hem dienen geadjungeert te werden, eenige bequaame Persoonen tot Contrarolleurs, onder den Character van Notarissen van de Wissel-banck.

Welcke Contrarolleurs ofte Notarissen van de Wissel-banck, buyten de waarneming van dit employ, tot een overgroote accommoditeit en dienst voor de Kooplieden, soo om alle Wissselen te protesteren, ofte ten minsten om alle protesten van Wissselen te protocolleren, als andere nodige Protocollen en Notulen te houden, tot prevenieringe van menigh-vuldige geschillen, in materie van Wissel, en andere Negotiatie, dagelijcks voorvallende, hoognoodigh in de Wissel-banck vereischt werden: gelijck in het Vertoogh, raackende de Accommoditeit en het gerijf dat de Kooplieden in de Banck behoorden te vinden, uitvoerlijck blijcken sal, in het welcke mede voorgestelt en aangewesen sal werden, *waar uit dese Notarisen of Contrarolleurs sullen konnen gesalarieert werden, buyten belasting van de Stadt ofte Banck.*

Door dese Contrarolleurs, soude de Secretaris, onder sijn opsicht, soodanige exacte Contrarollen en Clappers konnen doen houden, soo tegens de Boeckhouders als Cassiers van de Wissel-banck, dat door geenige van haar in het particulier, nochte by collusie van eenige uit haar, ja van hun allen te saamen, by wat middel het

Digitized by Google

het magh zijn, bedacht ofte onbedacht, weetende ofte onwetende, de Banck soude verkort ofte benadeelt konnen werden, ofte het selve soude sich onfeilbaar moeten openbaaren; gelijck in het vervolgh aan te wijsen en te bewijsen staat.

Ende dewijle het seecker en kenlijck is, dat aan de Boeckhouders, Cassiers en Assajeurs van de Wissel-banck seer veel toevertrouwt moet werden, so streckt voor al ten hoogsten tot securiteit van de Banck, dat haar E. E. Groot-Achtbaarheden, aan de welcke het begeven van die Officien en Bedieningen staat, in het begeven van de selve, daarmede begunstigen Persoonen van habiliteit en bequaamheidt, staande te goeder naam en faam, en die noch gierigh nochte hehoeftigh zijn.

Tot Venetien, daarmen door de veelderley ontdeckte frauden tegenwoordigh een bysondere naauwe opsicht op de directie van de Wissel-banck, tot securiteit van deselve, neemt, werden daar en boven ten dien fine, in de laaste geamplieerde Ordonnantie van den jaare 1663. onder anderen, gerequireert dese generale precautien.

Ten 1. Niemant magh aldaar een Minister ofte bedienaar van de Wissel-banck zijn, 't zy oock wat qualiteit, ofte hy moet Borge stellen voor sijn getrouwigheit voor seeckere Somme, en die Borchtochte alle jaaren vernieuwen.

Ten 2. De Ministers in de Banck aldaar mogen geen twee Officien in de Banck bekleeden, nochte eenigh ander Ampt buy en de Banck bedienen, maar moeten haar selven eenemaal van alle andere waarneemingen liber en vry, en gedisponeert

Digitized by Google

disponeert houden, om te konnen doen en verrichten, 't geen yeder in sijn Functie, als Minister van de Banck, sijn pliche requireert.

Ten 3. De Ministers van de Banck moeten haar met Eede obligeren, van niet te sullen, en mogen haar op hooge straffe niet onderwinden, direct ofte indirect, voor haare Reeckening in het privé, ofte met participatie onder yemant, eenige negotiatie te doen, in verwisseling van gelt, inkoop van Gout ofte Silver, ofte yets wat het zy, dat aan de Bank gehoort, ofte dependerende is.

Ten 4. Geenigh Minister magh aldaar een eygen reeckening in de Boeken van de Banck hebben, nochte geenige party, van wat somme het zy, op sijnen naam afschrijven ofte afgeschreven werden, oock selfs sijn naam in geen party werden gemelt, buyten speciaal consent van de Inquisiteurs van de Banck.

Ten 5. De Ministers van de Banck moeten aldaar persoonlijck yeder sijn Functie exerceren, en mogen de mindere aldaar niet waarnemen het werck van de meerdere, ten zy om wettige oorsaacken, en wegens noodsaackelijck belet, by de Inquisiteurs ofte Providiteurs van de Banck te oordeelen en toe te staan.

Ten 6. De Ministers van de Banck moeten aldaar instaan voor de schade, die door haar versuym ofte bedrogh den Banck veroorsaackt wert, ten einde het gemeen ofte particulieren, door haare nuncialance ofte maliversatie, niet en koome te succumberen.

Maar hier leit de Knoop, en daar in bestaat de swaarigheidt, hoe men sal ontdecken of de Banck, 't zy door versuym, of uit onkunde, ofte door bedrogh, door haar Ministers, benadeelt wert?

Daar toe wert tot Venetien seer groot weer en werck-aangewent, en tot dien einde heeft men aldaar

Een

Digitized by Google

Een *Superintendant*,
Reviſieurs,
Inquiſiteurs,
Magiſtraaten ofte *Commiſſariſen*,
Providiteurs,
Depoſitariſen,
een *Secretaris*, en
Notariſen van de Banck.

En omtrent het Boekhouden heeft men byſondere *Quaderniers*, die het Grootboeck houden, die hebben haar *Adjutanten* en *Coadjuteurs*: oock heeft men byſondere *Journaliſten*, en die hebben haar *Collationateurs*; men heeft oock byſondere *Miniſters* en *Bewaarders* van de *Collationeer-*, en byſondere van de *Caſhoecken*.

Verder heeft men aldaar *Caſſiers &c.*

Van de Boeckhouders ſitten aldaar ſommige in een Vertreck voor de handt, ſommige in een Kamer apart, by dewelke de andere niet mogen komen, op ſwaare ſtraffe, niet alleen van Caſſatie, maar van Gevanckeniſſe, Galleyen, en oock ſelfs van het Leeven, tot diſcretie van den Gerechte; welcke pœne applicabel geſtelt werdt, niet alleen aan de Miniſters die in de verboodene plaatſen gaan, maar oock aan die geene die toelaaten, dat d'andere in de haare koomen.

Niet tegenſtáande deſe ſoo ſtricte Ordre, en ſoo groote ſwier van *Contrarolleurs* en *Inſpecteurs*,

Digitized by Google

Eleurs, soo wert des niet tegenstaande de Banck aldaar noch veeltijdts gefraudeert; Gelijck in het Hooft, ofte de Voorreden, van de Ordonnantie van de Wissel-banck, aldaar gerenoveert en geamplieert in den Jaare 1663. selfs wert ter neder gestelt, beginnende overgeset zijnde, aldus:

Alsoo bespeurt wert, dat door de Ontrouwe Ministers, *versuymt en overtreden werden, soo veele wijse Regulen, door den Achtbare Raadt ingestelt, tot goede directie van de Wissel banck*, als mede de Capitalen van de gemelde Banck, soo trouwloosliyck deur-gebracht, tot groot en irreparabel nadeel van een yeder. *Soo hebben d' Achtbare Heeren Revisieurs en Inquisiteurs van de geseyde Banck, uit krachte van de Authoriteit hun door den Achtbaare Raadt mede gedeelt, gerefolveert, op nieuw uit te geven de Wetten in verscheyden tijden gestatueert, als mede daar by te voegen de nieuwe Ordonnantien, die door haar E. Achtb. bequaam geoordeelt zijn, om de disordres in het toekomende te weeren, &c.*

Maar haare oude ende nieuwe Ordonnantien en Precautien zijn voor het meerendeel niet applicabel op onse Wissel-banck; om dat de afschrijvingen aldaar, niet uit Schriftelijcke Assignatien, maar uit de mondelinge Opgave van de Afschrijver, te Boeck gebracht werden.

Laatende deselve dieshalven in haar waarde, sullen nu voorstellen, hoe dat hier ter Steede,

(daar

(daar veellicht dagelijx drie, ja vier en meermaalen soo veel, afgeschreven werdt) sonder soo groote omslagh, en swier van Heeren en Bedienders, soodanige voorsorge kan gedragen, en soodanige opsicht kan genomen werden, dat de Banck onmogelijck sal konnen verkort ofte benadeelt werden, ofte het sal sich in het sluyten van de Boecken moeten openbaaren.

Staat ten dien eynde te considereren, dat de Ministers van de Wissel-banck deser Steede zijn van driederley ordre; want men heeft Boeckhouders, Cassiers ofte Ontfangers, en Assayeurs van de Wissel-banck.

De Boeckhouders hebben de Voor-rang, en het requireert oock tot de vereyschte securiteit, dat vooral op haar verrichtinge reguard genomen werdt: en dieshalven sal ick in de eerste plaatse aanwijsen,

Op wat wijse een Contra-rolle soude konnen en diende gehouden te werden tegens de Boeckhouders, om te ontdecken alle Abuysen en Mesusen, die by deselve soude mogen gecommitteert werden.

TEn dien einde diende eene van de Notarisen, ofte Contrarolleurs, Sessie te hebben in de Kamer van de Boeckhouders, en sitten op een na naast de Boeckhouder die aan het Alphabeth

phabeth sit, en gewoon is de Assignatien van afschrijvingen aan te neemen.

De Boeckhouder die aan het Alphabeth sit, behoorde, in het aannemen van de Assignatien, acht te slaan van wie hy deselve ontfangt: en soo wanneer het niet is van den Afschrijver selve, en hy niet seecker weet dat den Inbrenger volmacht heeft, soo behoorde hy van deselve af te vorderen sijn Procuratie; en die niet hebbende, ofte by weygeringe van deselve te vertoonen, bevoeght te zijn, de Assignatien aan den Inbrenger wederom te geven, en soo hy die niet weder aannemen wil, voor quaadt te laten leggen.

Soo wanneer oock yemandt van de andere Boeckhouders Assignatien aanneemt, deselve diende oock sulcx te observeren, en de Assignatien die aangenomen werden, alle by een moeten leggen in een Laade, ter zijden ofte nevens de Boeckhouder die aan het Alphabeth sit, daar toe geordonneert.

Alle de aangenoomene Assignatien dienden door de Boeckhouder die aan het Alphabeth sit, gecontrafolieert, en 't selve gedaan zijnde, overhandigt te werden aan eene van sijn Mede-Confraters, die naast hem behoorde te sitten.

De selve diende achtinge te moeten geven, voor soo veele 't hem doenlijck is, of d'onderteeckening de Handt is van den Afschrijver; en oock of de somme die afgeschreven werdt in

Digitized by Google

het Schrift en 't Cijffer accordeert, en 't selve gedaan hebbende, de Assignatien vervolgens te nommereren, van Nommer Een af, tot Nommer soo veel toe, alsser Assignatien van dagh tot dagh ingelevert werden.

De Assignatien in diervoegen gefolieert en genommereert, diende overhandight te werden aan den Contrarolleur, die in de derde plaats behoorde te sitten, om van de selve Journaals-wijse aanteeckening gemaackt te werden, niet in een Boeck, maar op losse vellen Papier, in dier voegen afgelinieert en geprepareert, dat tusschen yder liniering een Post ofte Party geschreven kan werden.

Yder Afschrijvinge diende vervolgens de Nommer, Journaals-wijse door den Contrarolleur geformeert, en de Folien daar op deselve in het groot Boeck, en de Clappers moet overgedragen, daar voor duydelijck uit geset worden.

Wanneer den Contrarolleur ofte Journalist des avonts, van alle ingeleverde Assignatien, in dier voegen aanteeckening gemaackt heeft, behoorde hy tot Slot sijn Naam of Handteeckening in de volgende aflinieringe uit te setten.

Vervolgens en ordentlijck behoorde door den Contrarolleur, aan den Boeckhouder die naast hem aan de Clapper op de vierde plaats diende te sitten, de Assignatien by hem ingeschre-

Digitized by Google

schreven overreyckt te werden, om in de Clapper te brengen.

Wanneer den Contrarolleur ofte Journalist een vel volgeschreven heeft, en die ingeschreven Assignatien, door den Boeckhouder, die naast hem sit, in de Clapper gebracht zijn, soo behoorde door een ander Contrarolleur, en een van de Onder-Boeckhouders, de Posten op het ingeschreven vel tegens de Assignatien geconfronteert, en wel achtinge daar op gegeven te werden, of de Folien en Naamen, en Sommen responderen: en 't selve gedaan zijnde, het selve beschreven vel gebracht te werden in het Vertreck van de Secretaris, om door de Contrarolleur daar toe bescheiden, de Contra-Clapper daar uit te formeren.

En de Assignatien dienden gebracht te werdan aan de Boeckhouder van het Grootboeck, die oock apart in het Vertreck van de Boeckhouders, en niet ter aanloop van een yeder, behoorde te sitten.

De Boeckhouder die aan de Clapper sit, behoorden te observeren, dat op yeder Reeckening van een vol blat op de Boecken, niet meer noch min, als een seecker vastgestelt getal; 't sy van 60. of 64. Posten, in Debet of Credit, gebracht werden: en die Reeckening van een half ofte quart blat heeft, na advenant; en tot dat getal gekomen zijnde, behoorde hy die Foly te sluyten, en de Reeckening op een ander blat

Digitized by Google

voortbrengen, veranderende de geſtelde Foly op de Aſſignatien die verder moeten ingeſchreven werden, en doende deſelve veranderen door den Contrarolleur in het Journaal, en daar van kennis gevende aan de Boeckhouder die aan het Alphabeth ſit: om daar van oock in het Alphabeth de noodige aanteeckening te maacken.

* *Een ſeker getal van Poſten op yder Foly te brengen wast geſtelt zijnde, ſullen de Kooplieden ſelfs (wanneer haar Foly door haar eygen Afſchrijvingen eerſt vol vert) ſodanigh reguard daar op konnen nemen, dat ſy op deſelve niet meer Poſten brengen als behoort, en de overige Aſſignatien dieſe meer afſchrijven, ongefolieert laaten, tot blijck, dat ſy een nieuwen Foly moeten hebben, en daar door veeltijdts meenigh onnoodige brabbeling en Reſtornes prevenieren. Als mede alle diſpuit tuſſchen de Boeckhouders, over het ſluyten en voortbrengen van Reeckeningen, daar nu yeder van haar ſchuw toe is: en daarom, wanneer yemants Reeckening in Debet of Credit van het Groot-boeck volbeſchreven, en aan de overzijde noch wat plaats open is, gewoon zijn, de Reeckening op de overzijde te vervolgen, tot datter niet meer kan ingeſchreven, en de Reeckening noodſaacklijck moet voortgebracht werden.*

Alle Avonden behoorden door de Boeckhouders en Contrarolleurs, alle Afſchrijvingen in het Groot-boeck en Contra-clapper in geſchreven, en nagepuncteert te zijn.

De loſſe vellen van het Journaal, behoorde van dagh tot dagh tot een Boeck in genaait, en in ordre gefolieert, en de open plaats op het laatſte vel door geſtreept, en met het Segel van de Wiſſel-banck door de Secretaris gecachetteert te werden.

In

Digitized by Google

In deser voegen souden de Heeren Commissarisen ten haaren behoeven hebben dit Journaal, ofte Register van alle afschrijvingen, als mede een Clapper, vertoonende, hoe yders Reeckening van dagh tot dagh in de Banck staat, het welcke oock een Contra-clapper soude zijn tegens het Groot-boeck en de Clapper van de Boeckhouders.

Dat een Journaal in de Banck behoorde geformeert te werden, is in de oprichtinge van de Banck gearresteert, maar door de Boeckhouders metter tijt gesupprimeert, blijckende by het

Extract uit de Resolutie genoomen by de Heeren 36. Raden der Stadt Amsterdamme, in haar E. Vergaderinge, gehouden den 29. Januarii 1609. om binnen Amsterdam op te richten een Banck van Wissel.

Art. VII.

EN de sullen alle Partyen, 't zy of de selven in specie in de Bancque zijn gebracht, ofte daar uit werden gehaalt, ofte anderssints by rescontre ofte overdracht werden goet gedaan, by twee Boeckhouders te gelijck werden geboeckt.

Art. VIII.

Te weeten, by een Journalist, die alle partyen in sijn Journael vervolgens sal stellen, met verklaringe van de Natuer en cause der betalinge, so duydelijck en klaar als doenlijck sal zijn, ende te gelijck by een Grootboeckhouder, die elcke party daadelijck sal stellen in sijn Grootboeck, so wel op 't Debet van dengeenen die daar van Debiteur wordt, als op 't Credit van dengeene die de betalinge doet, en dat so kort en klaar als doenlijck sal zijn.

Digitized by Google

Art. IX.

Ende ſullen t'elkens na het ſluyten van de Bancque, ofte immers deſſelven daaghs, alle de partyen van dien dagh ingeſchreven, na gedaane Collatie tuſſchen het voorſchreven Journaal *ende 't Grootboeck, daar uit, in een ander ende ſuyverder Groot-boeck werden overgedragen, ſuyver en net, op Debet en Credit, gelijck dat behoort, alſoo dat voor het openen van de Banck des anderen daags, alle partyen volkomentlijck overgedragen, en alle Namen daar van op het Regiſter ofte Bladerwijſer gebracht ſullen zijn.*

En ſtaat nu verder aan te wijſen, hoe by de Heeren Commiſſariſen, door behulp en middel van deſe Clapper ſoude ontdeckt konnen werden, alle Erreuren, Abuyſen, Frauden en Meſuſen, die de Boeckhouders ſoude mogen begaan, ofte onderneemen.

Daar toe werden gerequireert, de volgende middelen.

Ten 1. *Dat de Heeren Commiſſariſen zelfs, ofte by derſelver abſentie, ofte onleedigheidt, haar Secretaris, met een yegelijck die Reeckening in de Banck heeft, adjuſteert en liquideert de Reſten van alle Reeckeninge, die geſlooten, en op een nieuwe faly getranſporteeert werden, en dat de Boeckhouders haar deswegen geenſints bemoeyen.*

Dit eerſte Middel, is als het Fondament daar het Gebouw van de Securiteit, ten principale, op ruſten moet, en ſonder het welcke te obſerveren, men onmogelijck een geruſte en vaſte ſeeckerheit, al maackte men hondert Clappers, hebben kan, dieshalven moet dit middel, abſolut noodtſaacklijck, ingevoert werden.

En

Digitized by Google

En op dat de Heeren Commissarisen, met volkomen Securiteit en seer facil en gemackelijck, de Resten van alle geslooten Reeckeningen soude konnen adjusteren en salderen.

Diende door de Boeckhouders, alle avonden precis opgestelt te werden, by een Memorie ofte Notitie, welcke Rekeningen dien dagh geslooten zijn, de Foly van deselve, mitsgaders de Sommatie van den Credit en Debet, en wat de Rest soude zijn, en op wat Foly deselve getransporteert wert.

Ende soo wanneer eenige Posten in Debet ofte Credit, ofte over en weer, dien dagh afgeschreven, op nieuwe Reeckening gebracht zijn, daar van diende, by een aparte Memorie ofte Notitie, duydelijcke opstellinge gedaan; en dese beyde Memorien, door de Boeckhouders gestoocken te werden in een beslootene Casse ofte Busse, ten dien einde, te stellen ofte op te hangen buyten de Kamer van de Heeren Commissarisen.

Oock diende door Boeckhouders alle morgens, aan yder Inwoonder dien Reeckening des daeghs te vooren geslooten en getransporteert is, een Biljet t'huis gesonden te werden, waar in haar daar van advertentie gedaan wert, in welck Biljet genotificeert diende te werden, op wat Foly haar nieuwe Reeckening gebracht is: en soo wanneer eenige Posten in Debet of Credit, ofte wederzijts, dien dagh

Digitized by Google

afgeschreven en op nieuwe Rekening gebracht zijn, deselve diende in dit biljet duydelijck opgestelt en aangewesen, en in het selve met eenen verwittight te werden, dat den geenen, diens Reeckening geslooten is, sijn Rest soude moeten komen adjusteren, met de Heeren Commissarisen, binnen 24. uuren onder seeckere pœne, (daar van niemant als door suffisant belet, ter discretie van de Heeren Commissarisen behoorden relevabel te zijn) en ten dien einde onder dese Weet-cedulle uit te setten, de Sommatie van den Debet en Crédit, en de rest van haar Banck-reeckening, volgens haar Boeck.

Dese Weet-cedullen souden bequaamlijck gedruckt, en met kleene moeite door de Boekhouders uitgevult, en door de Loopers van de Kamer, die de Notitie-briefjes van de ingekomene partyen ombrengen, yeder t'huis gebracht konnen werden.

Soo haast de Heeren Commissarisen, ofte der selver Secretaris, des morgens boven komen, diende de voorgemelde Busse geopent, en dese Rest-memorien ofte Notitien, door de Boeckhouders opgestelt, onder haar Datum, vervolgens ingeschreven te werden in het Rest-boeck, door de Heeren Commissarisen, en der selver Secretaris te houden.

Aldus ingeschreven zijnde, diende het Rest-boeck geconfronteert te werden tegens de Clapper van de Contrarolleurs, en uit deselve,

de

Digitized by Google

de respective Sommatien, nevens die van de Boeckhouders, in het Rest-boeck ingeschreven te werden.

Wanneer dan eenige Sommatien in het Rest-boeck niet 't accoort, en de Rest verschilligh bevonden wierdt, soo diende terstondt door de Heeren Commissarisen, ofte der selver Secretaris, aan de Boeckhouders, en oock aan de Contrarolleurs opgegeven te werden, welcke Sommatie differeerde, om de selve na te sommeren; vindense abuysen en accorderense, soo diende de Sommatie in het Rest-boeck conform uytgeset; persisterense by haar eerste Sommatie, ofte vindense noch een somme noch differerender van elkanderen, soo behoorde (ten overstaan van een van de Heeren Commissarisen, ofte der selver Secretaris) de Klapper van de Boeckhouders geconfronteert ende gecollationeert te werden, tegens de Clapper van de Contrarolleurs; als wanneer, sonder veel moeiten, uitgevonden sal konnen werden, waar uit het verschil ontstaat; en de differerende Posten gevonden hebbende, alsdan uyt de Contra-posten, ofte uit het Journaal, en des noodigh, uyt de Assignatien selve, (die volgens haar Nomber ordentlijk behoorde geliasseert ofte opgepackt te werden) terstondt konnen sien, wie abuis gecommitteert heeft; en dit soude kounen geschieden, sonder hinder ofte belet van de Boeckhouders ofte Contrarol-

Digitized by Google

leurs, alle morgens, voor dat in de respective Clappers ingeschreven werdt.

Aldus soude de Clapper van de Boeckhouders, en by gevolgh ook der selver Groote-boeck, met de Clapper van de Contrarolleurs soo verre geadjusteert en geeffent, en voor de Koopljeden, een ongelooflijcke moeite, van uittrecking van Reeckeningen, konnen voorgekomen werden.

Ende indien de Sommatien van yemandts Reeckening in de respective Clappers, 't accoort gevonden werdt, met de Sommatien die door den geenen diens Reekening geslooten is opgegeven wert; soo konnen de Heeren Commissarisen met assurantie seggen, dat het Saldo 't accoort gaat; en soo wanneer de opgave van yemants Sommatie, diens Reeckening geslooten is, niet accordeert met de gevondene Sommatie in de Banck, dienen Commissarisen te verklaren, of het geschil in den Debet, ofte in den Credit, ofte in beyden berust, en alsoo de Reeckening soo veele, en niet verder als noodigh is, uit te doen schrijven.

Wanneer door noodtsaacklijck belet, de Heeren Commissarisen, nochte der selver Secretaris, ter aankomst van yemand diens Reeckening geslooten is, niet konnen vaceren, om de Rest te adjusteren, ofte in haar Kamer niet gevonden werden, soude yeder sijn Sommatie en Rest-Notitie maar behoeven te steecken in de voor-

voorgemelde Busse, en des anderen daaghs 's morgens goe tijts, deselve de Secretaris weder komen afvorderen, dewelcke verplicht soude moeten zijn te versorgen, dat deselve by hem nagesien is, en 't accoort, ofte in wat Sommatie verschil bevonden, op deselve geteeckent staat.

Wanneer yemandt den Debet, ofte Credit van sijn Banck-reeckening, ofte zijn geheele Reeckening uittrecken moet, soo soude hy deselve maar behoeven te steecken in de Busse voorgemelt, en de Secretaris, diende geobligeert te zijn, deselve des anderen daaghs 's morgens naargesien, en daar op geteeckent te hebben, waar in het different bestaat, genietende voor sijn moeite van het naarsien, wanneer de Fout by den Koopman berust, niet meer als een Schelling soo in een zijde, 't zy Debet ofte Credit, en twee Schellingen, wanneer in den Debet en in den Credit Fout bevonden wert.

En so wanneer de Fout by de Boeckhouders en Contrarolleurs gesamentlijck bevonden wert, (dat ten principale soude konnen ontstaan uitten hoofde van een misfolieringe, door de Boeckhouder die aan het Alphabeth sit, waar op nochtans de Boeckhouders die de Assignatien inschrijven, en de Contrarolleurs in het overdragen van het Journaal, wel duydelijck te letten en acht te neemen staat) soo behoorde d'een en d'ander, gelijck mede in alle ander geval, wanneer yemant van haar Fout com-

Digitized by Google

committeert, boetschuldigh te weſen, en oock gehouden zijn haar Fouten ſelve te moeten corrigeren en redreſſeren, gelijck daar van nader in 't vervolgh, aanwijſinge gedaan ſal werden.

Wanneer de Saldos van Reeckeningen t'accoort bevonden, ofte in deſer voegen geadjuſteert zijn, dienden daar van Notitie gehouden te werden in het Reſt-boeck; en behoorde van dagh tot dagh door de Secretaris, ſoo aan de Boeckhouders als aan de Contrarolleurs, by opſtellinge ofte Memorie, kenniſſe gegeven te werden, wat Reſten ofte Saldos 't accoort gevonden zijn, omme in haar reſpective Clappers, daar een teecken by te ſtellen, en in het Grootboek deſelve uit te ſetten en te tranſporteren.

Aldus ſoude onwederſprceckelijck, op een volmaackte wijſe en goede ordre, met volkomen Securiteit, de Reſten van alle Reeckeningen geadjuſteert, en by gevolgh de boecken van de Banck veel perfecter en invitieuſer, als nu geſchiet, geſlooten konnen werden.

Het ſoude oock ſtrecken tot een groote accommoditeit voor die Reeckening in de Banck hebben, dat een yeder, t'allen tijden, als ſijn ſoly niet vol, tot ſijn gerufftheidt, ſijn Reſt ſoude konnen en mogen adjuſteren, opgevende ten dien fine de ſommatie van ſijn Debet en Credit, in voegen als voor gemelt, aan den Secretaris, nevens een ſchalling tot een recognitie voor deſe extraordinaare accommodatie.

Ten 2. Tot ontdeckinge van de Erreuren en Frauden, die de Boeckhouders ſouden mogen committeren, wert oock gerequireert, en

ſtreckt

streckt tot Securiteit van de Banck, *Dat in het sluyten van de Banck om nieuwe Boecken te maecken, alle Reeckeningen, ten overstaan van de Heeren Commissarisen ofte der selver Secretaris, geadjusteert, gesaldeert en geliquideert werden, voor het sluyten van de Bilance, en voor dat de Saldos ofte Resten, van de oude Boecken op de nieuwe Boecken werden getransporteert ofte overgeschreven.*

Het is belachelijk, bespottelijck, ja sottelijck, dat men, de Boekken van de Banck, en de Bilance van de selve, soo goet als men kan, en als het lucken wil, sal sluyten, de respective Saldos op de nieuwe Boecken transporteren, en daar na met een yeder adjusteren; en soo wanneer de rest niet accordeert, en de fout by de Boeckhouders latiteert, dat men in de nieuwe Boecken sal corrigeren de Abuysen, die men in de vorige Boecken heeft gecommitteert: dewijle seer gemackelijck met een yegelijck Inwoonder geadjusteert, en 't Saldo 't accoort geslooten kan werden, voor dat men de oude Boecken sluyt, in deser voegen.

Aen een yegelijk Inwoonder die Reeckening in de Banck heeft, behoorden door de Secretaris, des daaghs voor het sluyten van de Banck, een gedruckt Biljet t'huys gesonden te werden, dicterende, dat hy binnen twee etmaal, de Sommatien van sijn Debet en Credit, en de Rest, die hy volgens sijn Boecken in de Banck soude

hebben

Digitized by Google

hebben, op dat biljet ſoude uitſetten, en het ſelve ſteecken, ofte doen ſteecken, in de voorgemelde Buſſe voor Commiſſaris Kamer op te hangen, onder ſeeckere Pœne daar op te ſtellen.

Die in manquement bleef, ſoude door de Secretaris de weet gerenoveert, en onder dubbele Pœne daar toe vermaant konnen werden.

Ende de Boeckhouders behoorden oock, twee dagen na het ſluyten van de Banck uit gevult te hebben, in een daar toe geprepareert Staatboeckje, de Sommatien van den Debet en Credit van alle openſtaande Reeckeningen in den Banck, volgens haar Clapper, en het ſelve aan de Heeren Commiſſariſen over te leveren.

De Heeren Commiſſariſen van de Banck, ofte eenige uit haar, geaſſiſteert van haar Secretaris, behoorden alsdan haar te ontleedigen, ſelfs in die gepretendeerde Vacantie, om de ingeleverde Notitien van de Kooplieden, met de opgave van de Boeckhouders, en de Clapper van de Contrarolleurs te confronteren, en de Saldos van Reeckeningen, in manieren als voor aangeweeſen is, te adjuſteren.

Op deſe wijſe ſouden alle de Reeckeningen van d'Inwoonders, en Nabywoonders, (die van de Buytenlanders zijn van geen belang) 't accoort konnen geſlooten werden, eer dat men de Boecken ſluyt, en een perfecte Bilance gemaackt konnen werden; dewelcke, wie weet of ooit in de Banck geſlooten ofte gemaackt is. Dit

Digitized by Google

Dit werdt oock soodanigh geobserveert in andere Wissel-bancken.

't Is een oude Ordonnantie van de Wissel-banck tot Venetien, en noch in observantie, *dat men alle 3. Maanden de Boecken moet veranderen, ende de oude selderen, ende deselve, volgens de gewoonlijcke Ordonnantien, en conform de Bilancen, die daar van werden gemaeckt, in de nieuwe overdragen: en dat men de Banck niet en magh openen, als na het adjustement der Reeckeningen.*

Ordonnantie van de Wissel-banck tot Hamburgh.

Art. 37.

Op 't nieuw Jaar, wanneer de Banck weder opgaet, sullen de Crediteuren voor de Tafel, daar de Heeren en Burgeren (dat zijn de Heeren Commissarisen) *sitten, verschijnen, en met deselve haar avance accorderen, alvooren sy op haar Reeckening yets afschrijven moogen.*

Ten 3. *Tot Securiteit van de Banck wert gerequireert, dat de Heeren Commissarisen selve adjusteren, en condemneren ofte accorderen, met alle de geene die de Banck intacqueren, dat is, die meerder somme op de Banck komen te assigneren, als sy avans hebben.*

Het strijt tegens de reden, tegens de ordre van andere Wissel-bancken, oock tegens het out gebruyck van dese Wissel-banck, dat sulx aan de Boeckhouders gedefereert werdt.

Ten 1. Het strijt tegens de reeden: om dat die geene die te veel afschrijft een fait committeert tegens de Ordonnantie van de Banck, daar van de Heeren Commissarisen selve behoorden te oordeelen, en het niet te slaan aan

de

Digitized by Google

de Boeckhouders, die maar Bedienders zijn, om na haar discretie de keure te kreucken, te mitigeren, en de Intaquers te tracteren, en met deselve te accorderen, na haar welgevallen.

Ten 2. Het strijt tegens de Ordre van andere Wissel-bancken:

Tot Venetien, *mogen de Ministers van de Banck, onder de alderswaerste pœne, geen beete over intacques, ofte te veel afschrijvens ontfangen, en in cas van Contraventie, incurreren deselve de straffe van Diefstal, en de Adjutanten van de Boeckhouders, zijn aldaer, in Conformiteit van de Wetten, gehouden alle Morgen, aan de Inquisiteurs van de Banck, en by hun absentie aan de Commissarisen van de Banck, te brengen de Notitie van de Intacques die 's avonts te vooren zijn gevonden, om in een Banck apart te werden aangeteeckent, en door de Inquisiteurs van de Banck, tegens de Intacqueurs geprocedeert te werden, met soodanige vigeur, als 't Gemeene best is vereisschende.*

Tot Hamburg, Ordonn. Art. 10. *Moet de Contra-Boeckhouder, wanneer hy vermerckt dat yemandt in de Banck meer afschrijven wil als hy in Credito heeft, sulx niet stilswijgen, maar het selve op sijn gedaane Eedt terstont aan de Gecommitteerde Heeren en Burgers,* (dat zijn de Commissarisen van de Banck) *aanwijsen.*

Ten 3. Het strijt oock tegens het out gebruyck van dese Wissel-banck: want het accorderen met de Intacqueurs, na my bericht is, door de Heeren Commissarisen aan de Boeckhouders is toegestaan, lange na de oprichtinge van de Banck, toen haar de boete over de intacques te profiteren vergunt is, mits dat sylieden oock souden instaan voor de schade, die de

Digitized by Google

de Banck over de intacques soude mogen overkoomen.

Laat de Boete over intacques, die by de Boeckhouders ontdeckt werden, aan haar verblijven, maar dat echter de Heeren Commissariſen kennis daar van gegeven, en door haar Edl. als Rechters na rigeur, ofte als Arbitrateurs, na gelegentheidt van saacke, daar over uitspraack gedaan werde.

Niet alleen de Boeckhouders, maar oock de Contrarolleurs, dienden geobligeert te zijn, naauwe achtinge te nemen, wie de Banck intacqueert, ende alle avonden wanneer sy bevinden dat yemant de Banck geintacqueert heeft, by een Notitie ofte Memorie, 't selve op te stellen, behelsende de naam van die te veel afgeschreven soude hebben, de Foly van sijn Reeckening, mitsgaders de Sommatie van zijn Debet en Credit, en die Notitien te steecken in de Busse voorgemelt.

Des Morgens soo tijdigh als de Heeren Commissariſen, ofte derselver Secretaris, boven komen, en dese Busse geopent wert, behoorde haar aldereerste werck te zijn, om dese Notitien van de intacques, by de Boeckhouders en Contrarolleurs ingegeven, tegen elkanderen te confronteren.

Soo wanneer yemant door de Boeckhouders en Contrarolleurs over intacque 't accoort gecalangieert wert, die behoorde terstondt

Digitized by Google

door de Secretaris een gedruckt Biljet t'huis gefonden te werden, daar in hy des verwittigt wert, en met eenen vermaant, dat hy binnen 24. uuren, in het felve Biljet fal hebben uit te vullen, de fommatie van den Debet en Credit van de Banck-reeckening op fijne Boecken, en met de Heeren Commiffarifen, ofte de Secretaris van de Banck komen adjufteren, op feeckere pœne, boven de boete van de intacque, daar toe te ftellen, en dat daar en boven fijn gedane affchrijvinge niet fal valideren, nochte geenige Affignatien van hem meer aangenomen, immers door de Boeckhouders niet afgefchreven werden, voor dat hy met de Banck geadjufteert is.

En by aldien yemant door de Boeckhouders van intacque gecalangieert werdt, en door de Contrarolleurs niet, ofte viceverfa, fo diende door de Heeren Commiffarifen, ofte derfelver Secretaris, van de Boeckhouders, ofte Contrarolleurs die niet gecalangieert hebben, geëift te werden de Sommatie in Debet en Credit van fodanige Reeckening, en in defe occafie, als ook foo wanneer yemant wederfijts gecalangieert wert, doch in een differente fomme, verder geprocedeert te werden, op die wijfe, als hier voor, raackende het adjufteren van de Reften, oft Saldos van Reeckeningen, aangeweefen is.

Zijnde notoir dat het adjufteren der Saldos van Reeckeningen, en intacques met de Heeren Commiffarifen felve, gefchieden foude met meer

Digitized by Google

meer respect en minder erreuren: want het selve soude niet alleen de Boeckhouders en Contrarolleurs, maar oock de Kooplieden, obligeren naauwer resguard en achtinge te doen neemen, op het geene in de Banck op en afgeschreven wert.

Ten 4. Om de Boeckhouders, Contrarolleurs en Secretaris te animeren, en te obligeren, exacte en naauwe achtinge te geven yeder op sijne, en d'een op des anders vertichtinge, strekkende tot Securiteit van de Banck: *Soude de Boete van de intacques tot een emolument van de Boeckhouders komen blijven, wanneer sy de Calangie, als voor aangewesen, terstondt op het fait, invitieus koomen te doen; maar by aldien sy des versuimen, ofte de somme die geintacqueert soude zijn, t'onrecht komen op te geven, en de Contrarolleurs de Calanges recht treffen; soo behoorde de Boete van de intacque in't geheel tot een verval van de Contrarolleurs te wesen; en by aldien d'een en d'ander't selve versuymt, ofte beyderzijts de som niet recht op te geven: so behoorde, 't zy by ontdecking, ofte adjustement van de Secretaris, de gemelde Boete een emolument voor de Secretaris te zijn. Gelijck mede de Boeckhouders en Contrarolleurs Boetschuldigh behoorden te weesen aan den Secretaris, in soodanigh geval, en over yeder ander erreur ofte abuis, 't geene by haar aan te wijsen en te corrigeren komt; en yeder van haar schuldigh zijn, in sijn privé, de Boete te betalen, die de Fout commiteert.*

Digitized by Google

En soo wanneer yemant de Banck te intacqueren komt, en het selve door hem gemerckt, en deswegen by een Notitie ofte Memory bekentenis gedaan, en de selve Memorie in de voorgemelde Busse geteecken wert, dien eigen dagh, ofte des anderen daaghs 's morgens voor dat deselve wert geopent, so behoorde die intacqueur maar half boetschuldigh te zijn, en t'eenemaal van de Boete bevrijt te sijn, wanneer hy door versuym van de Boeckhouders en Contrarolleurs, des anderen daags, na dat hy de fout gecommitteert heeft, niet gecalangieert wert, en hy selve sijn achterstal te suppleren, en aan de Heeren Commissarisen ofte de Secretaris 't selve op te geven, en sich in dier voegen daar van te libereren komt; maar by aldien den Intacqueur 't selve onvermerckt passeren laat, en de intacque daar na by de Boeckhouders, ofte Contrarolleurs ofte de Secretaris uitgevonden wert, soo behoorde de Intacqueur de volle boete schuldigh te zijn, half tot een emolument van de uitvinder ofte ontdecker, en half voor de Secretaris.

Ordonnantie van de Wissel-banck tot Hamburg, Art. XIII.

De Boeckhouders sullen alle abuysen die gecommitteert sijn, alle morgens schuldigh sijn aan de Heeren en Burgeren (dat sijn de Heeren Commissarisen) *op te geven, en so wanneer sy het selve niet doen, en men het selve daar na uit vint,* sullen sy voor yder erreur een Rijxdaalder straff betaalen.

Ordon-

Digitized by Google

Ordonnantie van de Wissel-banck tot Venetien.

De Coadjuteurs, sullen, in conformiteit van de wetten gehouden zijn alle morgen aan de Inquisiteurs *van de Banck, ende by hun absentie aan de* Magistraat *der Bancken, te brengen de Notitie van de erreuren* (ofte intacques) *die 't zaamen te voren sullen zijn gevonden, om in een Boeck apart te werden aangeteeckent, en gehouden door den* Notaris *van de* Magistraat, *op dat ganz verborgene Debiteurs mogen blijven, ende het manquement alsoo aan den dagh magh koomen.*

De Boete over het niet opgeven van de intacques, ofte over het onrecht opgeven van de somme die geintacqueert soude zijn, ofte van die respective summatien der Reeckeningen in het saldoren der Intacques, ofte Resten der Reeckeningen, als alle andere erreuren, te begnoten by haar E. E. Groot-Achtbaarheden tot laste van de Boeckhouders en Contrarolleurs, ten behoeve en profijt koomende van den Secretaris, sal het selve doen vigileren, om op alles te naaukeuriger opsicht en reguard te neemen, en de Boeckhouders en Contrarolleurs, te meer constringeren en necessiteren, met vlijt op te passen, om geen fouten te committeren, en schimp en schade te verhoeden.

De Boeckhouders en Contrarolleurs sullen geen reeden hebben om te doleren, als sy in deeser voegen boetschuldigh gemaackt werden: om dat de Buyl tegens de Blus staat, en

Digitized by Google

ſy het voordeel van de intacques konnen te profiteren, wanneerſe de Calangie invitieus doen, ſonder dat de Secretaris in ſoodanigh geval yets daar van te gaudeeren komt; behalven dat; moeten niet de Diaconen, die geen gelt trecken voor tractement, nochte eenigh verval ofte emolument hebben voor haar moeite, Boete betaelen, ſelfs over *Spel-fouten*, in haar Boecken, die van geen belang zijn? hoe veel te meer behoorden de Contreckende Boeck-houders en Contrarolleurs boetſchuldigh te zijn, over *Tel-* en *Stel-fouten*, die veeltijts van groote Conſideratie zijn?

Ten 5. *Om te provenieren alle Colluſien, tuſſchen de Boeckhouders en Contrarolleurs in het opgeven van de Reſten van Reeckeningen en intacques, ſoo behoorde alle deſelve reſpectivelijck onder Eede verplicht te werden, d'eene meesten anderen, dien aangaande geen Correſpondentie te houden, nochte elkanderen te vragen, veel min op te geven, ofte te openbaaren, hoe deſe ofte geene Reeckening ſtaat, nochte oock eenige andere Reeckeningen met elkanderen te collationeren, als de ſoodanige, daar toe ſy-lieden, by eenigh interval, ſpeciale laſt en ordre van de Heeren Commiſſariſſen, ofte derſelver Secretaris, ontfangen hebben; en dat op ſwaare pœne by de Contraventeurs te boeten.*

Ten 6. *Het ſonde oock ſtrecken tot Securiteit van de Banck, wanneer door de Boeckhouders,*

Digitized by Google

een yegelijck Inwooner deser Steede, die Reeckening in de Banck heeft, alle Morgens goets tijdts, t'huis gesonden wierdt, een Notitie-cedulle van de partyen des daaghs te vooren, op sijn Reeckening ingekomen, ofte goet geschreven, gelijck nu door haar aan sommige geschiet, en dat een yegelijck Inwooner belast en aanbevoolen wierdt, verplicht en gehouden soude zijn, by aldien hy een Post ofte Party op sijn Reeckening goet geschreven vondt, die aan hem niet behoorde, daar van onderscoeck te doen, en binnen twee dagen aan de Heeren Commissarisen van de Banck, ofte der selver Secretaris kennis daar van te geven, op seeckere pœne, en by soo verre yemant op soodanige Post quaame te disponeren, dat die gehouden soude zijn, de volle boete van de intacques te betaalen, sonder eenige verschooning ofte verdragh.

Item, by aldien oock op dese Notitie-cedulle eenige Post niet opgestelt ofte t'onrecht begroot bevonden wierdt, die effective afgeschreven ofte in meerder ofte minder somme afgeschreven is, dat in soodanigh geval den Houder van het selve biljet sich deswegen niet soude mogen aan de Boeckhouders, maar sich soude moeten addresseren, aan de Heeren Commissarisen selve, ofte derselver Secretaris, en van deselve versoeken redres, en by dat middel soude ontdeckt werden en blijcken, of de Fouten op die Notitie-cedullen begaan, by de Boeckhouders, oock in haar Boecken gecommitteert zijn.

Dit algemeen t'huis senden van Notitien van

Digitized by Google

d'ingekomene Poſten, ſoude oock byſonderlijck ſtrecken tot Accommoditeit en Securiteit voor de Kooplieden, en prevenieringe van alle differenten, die uit het vragen na de ingekomene Poſten, tuſſchen de Kooplieden en de Boeckhouders van de Banck, dagelijx komen te ontſtaan; gelijck in het Vertoogh ofte Bericht, raackende de Accommoditeit die de Kooplieden by de Banck behoorden te vinden, breeder vertoont en beweſen, en oock aangewеſen ſal werden, hoe de Boeckhouders, die de moeite van het uitſchrijven en t'huis ſenden van deſe Notitie-cedullen niet voor niet konnen doen, maar een raiſonnabele erkentenis daar voor dienden te genieten, deswegen behoorden geloont en voldaan te werden.

Ten 7. Werdt oock gerequireert tot Securiteit van de Banck; *dat de Boeckhouders naarſien en wel achtinge daar op nemen, dat de Foly van die afſchrijft, door den Afſchrijver ſelve op ſijn Aſſignatie wel en recht geſtelt is, en dat oock de ſomme die afgeſchreven werdt, in het Schrift en Cijffer accordeert, en dat ſy haar niet ſimpelijck na de op geſtelde Foly, en ſomme in het Cijffer, reguleren.*

Ordonnantie van de *Wiſſel-banck* tot *Hamburgh*, Artic. 4.

De (ſomme ſal in de) *Aſſignatien eerſt met Boeckſtaven en daar na met Cijffer-letteren geſchreven werden, ende ſal een yeder daar oock in op teſtellen, op wat Foly ſijn Naam in*

Digitized by Google

en het Schult-boeck geschreven staet, waar op de Boeckhouders, altijdt achtinge sullen moeten geven, *en den geene die sijn Banck-briefje in dier voegen niet en maeckt, de Cijffer-letteren en Foly, niet recht uitset, falschuldigh zijn, een per Cento, straf te geven.*

Art. 9.

De Contra-boeckhouder die voorsaan sit, sal de schriftelijcke Assignatien, ordentlijck, soo als die na malkanderen komen, sonder aensien van Personen, aennemen, deselve oversien, en achtinge geven, of die geschreven somme, in het Schrift en Cijffer, over een komt, &c.

Ten 8. Het soude oock strecken tot Securiteit van de Banck; *dat de Boeckhouders in een afgelinieert en genommereert Naem-boeck, een yegelijck die Reeckening in de Banck bekomt, op de Nommer van de Foly, daar op hem Reeckening gegeven werdt, sijn Naam ofte gewoonlijcke Handt-teeckening daeden schrijven, als mede de Signatuur ofte Onderschrijvinge van den geene, die volmacht gegeven werdt, om op der Constituants naam af te mogen schrijven.*

Het soude konnen gebeuren (ende het is grootelijcks te verwonderen, indien het tot noch niet geschiet is) dat, door nageconterfeyte Hant-teeckening, valsche afschrijvingen gedaen, en de Boeckhouders, die de handt van de geene, die nu of dan maarten party afschrijft, soo onderscheidentlijck niet konnen kennen, daar mede bedrogen soude worden, die sy in cas van twijffeling, ofte tot Securiteit, tegens de Signatuur in het Naemboeck alsdan souden konnen confronteren en

Digitized by Google

voetsen, en daar op veel gerusster konnen gaan, als op de kennis van de Persoon; want het haar onmogelijk is, dat yemant die sy nooit gesien hebben, heden Reeckening bekoomende, en over twee of drie Maanden afschrijvende, sy die Persoon altijdt sullen konnen kennen, en sodanige impressie van sijn Phisionomie in haar hersenen sullen geprent hebben, dat sy haar verseeckeren konnen, dat hy de selve man is; behalven dat oock veeltijts door deen of d'ander Boeckhouder Reeckening aan yemant gegeven, en d'Assignatie in de Banck gebracht wert, als geene van alle die hem Reeckening gegeven, en sijn Phisionomie opgenoomen hebben, in de Banck sijn; hoe konnen dan de Boeckhouders, die de Assignatie moeten aannemen, weten of hy de rechte Man is, daar hy hem voor uitgeeft, en die se oyt gesien hebben? soo dat de handteeckening een vaster fondament geeft, en een soodanigh Naem-boeck te maecken, dienstigh en noodigh is.

In dit Naem-boeck, ofte in dese part Alphabeth, diende oock aangeteeckent, waar yeder die Reeckening in de Banck heeft, woonachtig is, om de Knechts ofte Loopers van de Banck mit een yegelijck te konnen senden, daar hy wesen moet, sonder navraag te doen, en oock die geene die Wissel-brieven tot yemants laesten heeft, die Reeckening in de Banck heeft, aan wijsingen te konnen doen, waar sijn Man te vinden is.

Ten

Ten 9. Tot Securiteit van de Banck wordt insgelijx gerequireert; *dat de Boeckhouders van niemant eenige Assignatien van Afschrijvinge annemen, als van den Afschrijver selve, ofte sijn Gemachtighde, en dat de Procuratien ter Wissel-banck gepasseert, ofte elders verleden zijnde, aldaer werden geregistreert.*

Maar tot Securiteit van de Constituanten diende de Assignatien soo breedtloopigh niet geextendeert, als deselve by de Boeckhouders geconcipieert, en ten haaren overstaan verleden worden; gelijck in het Vervolgh van dit accommoditeit die de Kooplieden by de Banck behoorden te genieten, nader aengewesen wordt.

De Volmachten behoorden het loopende Jaar, daar in deselve verleden worden, datis, van primo Januarii, tot ultimo Decembris sluijs, goet en valide te sijn, en langer niet, maar in het Nieuwe Jaar moeten vernieuwt worden.

Ten 10. *In't Hooft van de Reeckeningen van alle Uytlanders, die Reeckening in de Banck hebben, ofte versoecken, dienende niet min haar Naam uytgeset te werden, maar sy woonen, en deselve behoorden niet af te mogen schrijven, by simpele Assignatien, maar noodsaecklijck moeten afschrijven doen haar Gevolmachtighde by generale ofte speciale Procuratie, en ock geen Afschrijvinge van haar Reeckening, doen de Boeck-*

houders

houders mogen geschieden, als op ordre van de Heeren Commissarisen.

Ten 11. Alle oude verjaarde Posten en Restanten, behoorden t'elckens in het sluyten van de Boecken, op een generale Reeckening gebracht, en van de selve Reeckening door de Boeckhouders geen Afschrijvinge mogen gedaan werden, als op ordre van de Heeren Commissarisen.

By dese Precautie soude geprevenieert werden, dat de Boeckhouders soodanige Restanten, daar geen vereisch nakomt, niet soude konnen mortepayen, en de selve de Banck onrestetten.

Ten 12. Tot Securiteit van de Banck wert mede gerequireert; dat de Boeckhouders selve haar plicht en functie waarnemen, en de Klercken niet opleggen nochte aanbevelen, 't geene hun selfs te doen staat; dat ook yemant van haar in het napunctieren, selve vavere: op dat de Klercken die dat werck opgeleght wert, geen Billet t'huys brenger of Bootschap-looper van de Banck, daar toe te hulp en assistentie hoefden verloecken.

Ten 13. De Boeckhouders behoorden selve geen eygen Reeckening in de Boecken van de Banck te hebben, ofte immers behoorden geen Boeckhouder te vermogen, eenige Post in Debet ofte Credit van sijn eygen Reeckening ofte schrijven, maar het selve door een ander Boeckhouder moeten geschieden.

Ten 14. Tot Securiteit van de Banck wert

gere-

gerequireert; *dat de Boecken geslooten, en de Bilance getrocken zijnde, deselve ten overstaan van ten minsten eene van de Heeren Commissarisen, en derselver Secretaris, geconfronteert, gevisideert en nagerelt, en 't selve gedaan, en alles 't accoort bevonden zijnde, by alle de Boeckhouders onderteeckent, aan de Heeren Commissarisen overhandight, en by de selve bewaart werde; sonder dat de Boeckhouders selve een Copye ofte Kladde daar van behoorden onder haar te mogen houden.*

Ordonnantie van de Wissel-banck tot Venetien.

Den seer achtbare Senaat, inhererende andere voorgaande Decreten, heeft op den 24. May 1662. vast gestelt, en wert nu sulx geconfirmeert, dat om te kennen de erreuren die in de Bilancen soude moogen voor gevallen zijn, alle de Depositarisen, die in dier tijdt in de gemelde Banck sullen presideren en gehouden sullen zijn, de Revisie van de Bilans van hunnen Predecesseur, yder door een differente Minister, en die geen bediening in de Banck sal hebben, te laaten doen: mits dat de gemelde Revisie alle drie Maanden sal moeten werden gedaan, en yeder Depositaris verseeckert sal zijn, dat het een oprechte Bilance van sijn Predecesseur is, daar toe gebruyckende verscheide Ministers, aan wien men de Ordinaire 25. Ducaten voor yeder Revisie sal moeten geven, waar door de Ministers van de gemelde Banck in haare devoir sullen werden gehouden, en de publique Securiteit door hun oprechte trouw, sal werden besorght en gemaintineert.

Ende also den hoogbstgemelten Achtbaaren Senaat, op den 19. Augusti 1662. het Ampt van Superintendant van de Banck, door andere voorgaande decreten reets gestabileert, heeft gerenoveert: so weet by desen verstaan, dat den selven nitt alleen sal moeten adsisteren by de Bilance, en de

Digitized by Google

de Superintendentie over de Miniſters hebben, maar ook de gemelde Bilance confronteren, niet uit de Boecken van de Banck, daar de Miniſters in ſchrijven, maar uit die van de Cecca, publicque deliberatien, en andere beſte fondamenten, waar uit alleen de gantſche oprechtigheidt der voorſz. Bilancen kan werden geweeten, *gelijck als van de eerſte inſtellinge of van de gemelde Banck, te ſien is geweeſt.*

Soo wanneer de Bilance ſullen zijn afgedaen, ſal geen Miniſter van de Banck, onder de alderſwaarſte pœnen de ſelve mogen ſien, nochte eenige Copyen, van wat ſoort die ſoude mogen weſen, uit de Boecken trecken: maar ſullen d' Adjutanten der Quadermers de ſelve na gedaane ſaldo, in haar gedeſtineerde plaatſen moeten leggen, ende ſullen de vereiſte Copyen, tot gerief der Particulieren, alleen door den Bewaarder van de plaats der Collationeer-boecken moeten werden getrocken, ſonder dat de andere Miniſters ſich in het minſte daar mede ſullen hebben te bemoeyen.

By deſe voorgeſtelde middelen (en eenige andere die opſettelijck en voordachtighlijck, om redenen niet voorgeſtelt werden) ſoude onwederſpreeckelijck ſoodanigh reguard op het Boeckhouden in de Banck, en de verrichtinge van de Boeckhouders genoomen konnen werden, dat door niemant van haar alleen, ofte in ſijn privé, nochte by colluſie door eenige van haar, ja ſelfs niet met opſet door haar alle geſamentlijck, de Banck gefraudeert ofte benadeelt ſoude konnen werden, dat ſich niet openbaaren ſoude.

En ſal in het Vertoogh, raackende de Accommoditeit die de Kooplieden by de Banck konnen ende behoorden te genieten, noch diverſe ordres en plichten, voorgeſtelt werden, die

die de Boeckhouders, ten soodanigen einde, diende te observeren.

ENde hier mede afscheit neemende van de Boeckhouders, sullen uit haare Kamer overstappen, in die van de *Cassiers* van de Wissel-banck.

De welcke boven den ingang *Ontfangers*, genoemt werden, en na dat my bericht is, eigentlijck geen Cassiers meer zijn, om datse haar alleen bemoeyen met ontfangen, en 't geense ontfangen aan de Heeren Commissarisen te verantwoorden, en van den uitgift, en d'omsettinge van Specien, door de Heeren Commissarisen ontlast zijn.

Drie Cassiers zijnder van outs in de Banck geweest, en werden nu noch drie Ontfangers, onder het selfde Salaris, gecontinueert; die by de tegenwoordige Constitutie van de Wisselbanck, en na dat het met de selve al veel Jaaren voor A°. 1672. gestelt en gelegen geweest is, seer selden in het ontfangen, haar vingers blaauw tellen, en soo weinig te doen vinden, dat een alleen wel driemaal soo veel, en meer, soude konnen afdoen, als'er voor haar alle drie te doen valt.

Maar by aldien de oprichtinge van een Banck Courant, ende noodige opsicht tot Securiteit van de Banck, ondernomen en in 't werck gestelt werden, dan souden de Ontfangers

Digitized by Google

gers wederom Cassiers dienen te worden, en de Heeren Commissarisen haar van de ordinaris uitgift, en omsettinge van specien dienen te excuseren, en 't selve aan de Ontfangers ofte Cassiers weder over te geven, als wanneerse alle drie werck genoegh souden vinden.

Om op de tegenwoordige verrichtinge, en verantwoordinge van de Ontfangers, tot Securiteit van de Banck, achtinge en reguard te doen neemen, is een saacke van seer kleen belang: dierhalven sullen wy haar niet considereren als Ontfangers, gelijckse nu zijn, maar als Cassiers, dat is oock Uitgevers, diese by d'oprichtinge van een Banck Courant, wederom staan te werden, en betoonen

Op wat wijse, tot Securiteit van de Banck soude konnen, en diende opsicht genoomen te worden, op de verrichtinge van de Cassiers van de Wissel-banck.

TEn dien einde, behoorde yeder Cassier te houden, een dubbelt Cas-boeck, en oock een dubbelt Specie-boeck, te weten, van yeder een voor hem selven, en van yeder een voor de Heeren Commissarisen.

In de Specie-boecken behoorde de Cassiers, tegens over malkanderen in Debet en Credit, te contraponeren ende te specificeren, vervolgens en ordentelijck, sonder openlatinge van

van plaats, wat sy ontfangen en betaalen, en duydelijck te expresseren, of de betaalinge in rescontre, ofte met wat specien van Gelde effective geschiet.

In de Cas-boecken behoorden de Cassiers, voor aan van post tot post, in ordre te annoteren, in Debet wat sy ontfangen, in Credit wat sy betaalen, en alle avonden op sommeren, het geene sy dien dagh ontfangen en betaalt hebben, en die Sommatien brengen in 't achterste van haar Cas-boecken, op haar Courant- ofte generale Cas-reeckening, in een Post, soo veel dien dagh ontfangen, en aán d'overzijde, soo veel dien dagh betaalt, en de Sommatien in haar Cas- en Specie-boecken, alle dagen doen responderen en accorderen.

Extract uit de Ordonnantie, om binnen Amsterdam op te rechten een Banck, &c.

Art. XX.

DE Ontfangers sullen van haar ontfangen en uitgeven, houden pertinente Specificatie, in Debet en Credit, vervolgens na malkander, ende alle avonden sommeren, 't geene van dien dagh ontfangen en uitgegeven sal zijn.

Yeder van de Cassiers behoorde om de drie Maanden speciaal gecommitteert te zijn, tot Wisselaar van de Banck, om de verwisseling en omsettinge van Specien waar te nemen, en de andere haar daar mede niet hebben te bemoeyen, maar alleen de ordinaris Ontfang en Uitgave hebben te observeren, en gehouden

Digitized by Google

zijn, soo wanneer eenige Specien by haar ontfangen werden, op de welcke by de Banck avance ofte voordeel kan getrocken werden, de selve uit te schieten, te versamelen, en aan haar Confrater, die het Wissel-ampt waarneemt, te overhandigen tegens ander gelt.

Het diende echter vry te staan, dat by occasie d'een den ander assistere en helpe, als yemant van haar meerder werck mochte vinden als hy af kan.

Die het Wissel-ampt van de Banck waarneemt, soude in de omsettinge van Specien, hem behooren en moeten richten en reguleren, na de Resolutie en Ordre van de Heeren Commissarisen, en noch meer noch min Aggio ofte Opgelt mogen geven, ofte trecken, als by de Heeren Commissarisen vast gestelt is, op verbeurte van sijn Officie.

Hy soude oock verplicht dienen te zijn, een yeder, sonder onderscheit te gerijven met Specien, die hem de selve eerst versoeckt, soo lange hy voorraat van de selve heeft, en niet vermogen, yemant die eerst vraaght, de selve te weygeren, en aan een ander de selve te gunnen.

In de te Boeckstelling van sijn Ontfang en Uitgave, diende hy in sijn Cas-boeck te observeren, dat hy in de Lieniering, uitset de somme die by hem ontfangen ofte betaalt is, geconsidereert sonder Opgelt, en het Opgelt dat hy gegeven ofte ontfangen heeft, binnens Lijns.

Hy

Digitized by Google

Hy diende oock in sijn Specie-boeck en Cas-boeck te expresseren, met wien hy de omwisseling doet.

De ordinaris Cassiers behoorden, in het te boeck stellen van de Posten, van haar ontfang en Uitgave, voor in haar Cas-boecken, wel duydelijck te extenderen, van wie, en voor wiens Reeckening, en wat somme sy ontfangen, en aan wie, en voor wiens Reeckening, de selve in de Banck moet goetgeschreven werden, item aan wie, en voor wie sy betaalen, en wat somme.

Van het geene yeder Cassier te ontfangen komt, behoorde hy een Recepisse te geven aan den Betaalder, dicterende van wie, voor wiens Reeckening, en wat somme hy ontfangen heeft, en op wiens Reeckening de selve in de Banck valideren sal; en verder sorge te dragen dat de selve party, door de Boeckhouders, op de Boecken dien selven dagh goetgeschreven wert, op reeckening van den geenen die den Betaalder geordonneert heeft, sonder dat den Betaalder deswegens sich aan de Heeren Commissarisen ofte aan de Boeckhouders soude behoeven te addresseren.

Daar en tegen behoorden de Cassiers geen Afschrijvinge te betaalen, als of Assignatien van de Boeckhouders, door de Heeren Commissarisen gerecognosceert en geparagrapheert; dierhalven behoorden aen yegelijck, die Gelt uit de

Digitized by Google

Banck hebben moet, ofte lichten wil, des morgens van 9. tot 11. uuren, sich moeten addresseren, aan de Boeckhouder, die aan de Clapper sit, aan de selve overleverende sijne Assignatie, en deselve soude moeten naarsien, of den Afschrijver, van daaghs te vooren, soo veel avance op sijn Reeckening staan heeft, als hy assigneert.

Want dit diende geobserveert te werden tot Securiteit van de Banck, *dat* (of schoon gepermitteert is, dat men afschrijven magh op partyen dien selven dagh inkomende, echter) *niemant d'avance die hy by afschrijvinge van een ander op sijn Reeckening bekomt, dien selven dagh in specie uit de Banck soude mogen, nochte op de Banck assigneren, om in Specie te voldoen*; ten zy by speciaal consent van de Heeren Commissarisen.

En in soodanige sin, behoorde geëxpliceert en geapplyceert te werden, de Keure deser Steede dicterende, *dat niemant hem behelpen ofte bewijsen magh, op partyen desselven daaghs ingeschreven.*

Indien den Boeckhouder bevint, dat hy soo veel avance van den voorigen dagh heeft, behoorde hy deselve Assignatie terstondt in de Clapper te brengen, ende daar op gebracht zijnde, aan den Journalist moeten overgeven om te boecken, die sonder uitstel gehouden diende te zijn, de selve te boeck te brengen, en aan de Boeckhouder, die aan het Alphabeth sit, te overhandigen, de welcke de selve diende te houden, en een ander Assignatie te passeren, op de Heeren Commissarisen, houdende te betalen, voor Reeckening van den Afschrijver,

Digitized by Google

ver, aan den selven of Toonder, en soodanige Assignatien, in ordre nommereren, van Nommer Een af vervolgens, en alle Maanden weder van Nommer Een af, houdende daar van in een apart boeck pertinente Notitie ofte Aanteeckening, en de selve alsdan te overhandigen aan den Inbrenger, zijnde den Afschrijver selve, ofte sijne Gemachtigde, en aan niemant anders.

Den Afschrijver, ofte sijne Gevolmachtighde, behoorden sich met dese bekomen Assignatie te addresseren aan de Heeren Commissarisen, en de selve dienden, op den Nommer daar op gestelt, die te boeck te brengen in haar Assigneer-boeck, en op de Assignatie stellen, *Fiat betalinge*, en 't selve onderteeckent, den Inbrenger weder overhandigen.

Soodanige geparagrapheerde, ofte gerecognosceerde Assignatie, soude door den Afschrijver, maar behoeven ter hant gestelt te werden, aan dien hy de betalinge doen moet, ofte dien hy de voldoeninge wil laaten ontfangen, en den Houder, sich met de selve maar behoeven te addresseren by de Cassiers, die gehouden diende te zijn, de selve aan den Toonder te voldoen.

De Cassiers behoorden, in het te boeckstellen van de Assignatien die sy voldoen, te observeren, datse voor yeder Post ofte Party duydelijck expresseren ofte uitsetten, de Nommer op de Assignatie gestelt.

Digitized by Google

Yeder die gelt uit de Banck wil lichten, behoorde den selven dagh als d'Assignatie verleden is, de voldoeninge by de Cassiers te moeten vorderen, ofte te doen ofte laaten vorderen, onder seeckere boete ofte pœne daar op te stellen.

Ordonnantie van de Wissel-banck tot Hamburgh.

Art. XXIV.

Die gelt per Cassa afschrijft, sal soodanigh gelt den selven dagh van de Cassier ontfangen, en die sulx niet doet, sal den eersten dagh een half per Cento, den tweeden dagh een per Cento, ende alle dagen daar na dubbelt op, boete ofte straff daar voor te geven, schuldig zijn.

Alle avonden eer de Cassiers na huis gaan, ofte des morgens vroegh, eer de Heeren Commissarisen boven koomen, behoorde yeder Cassier sijn Cas- en Speci-boeck, ten behoeve van de Heeren Commissarisen ingeschreven te hebben, op seeckere boete.

Alle daagen behoorde door de Heeren Commissarisen, ofte derselver Secretaris, het Cas-boeck van de Cassiers gerevideert, gecollationeert, en na gepuncteert te werden; den ontfang, soo tegens haar opgave aan de Boeckhouders, in het Journaal van de Contrarolleurs gespecificeert, en yeder Cassier daar voor door de Heeren Commissarisen in haar Cas-boeck yeder op sijn Reeckening belast; als den uitgaaf, tegens de Cassiers Reeckening

Digitized by Google

Reeckening op de Clapper van de Contrarolleurs, en tegens het Assigneer-boeck van de Heeren Commissarisen, en door de Heeren Commissarisen, van het Assigneer-boeck in haar Cas-boeck, alle dagen op yeders Cassiers particuliere Reeckening, goet geschreven te werden het beloop van de Posten door deselve voldaan.

Daar-en-boven diende door eene van de Contrarolleurs 't zy by beurten ofte door den geenen die by de Heeren Commissarisen daar toe gelast soude werden, een Contra-clapper geformeert te werden, uit het Speci-boeck van de Cassiers, en op deselve van dagh tot dagh gebracht, wat specien van gelt, yeder onder sijn soort, by yeder van de Cassiers ontfangen, en uitgegeven is; soo dat by deselve Clapper notoirlijck t'allen tijden soude blijcken, wat specien yeder Cassier onder hem heeft ofte hebben moet.

Eindelijck diende om de acht, ofte ten langsten veertien dagen, door de Heeren Commissarisen, sonder preadvertentie, plotselings en onverwacht, den Onfang-kamer geslooten, en de respective Cassen van de Cassiers naargesien te werden, op sodanige wijse, dat d'eene d'ander niet soude konnen adsisteren: waar door niet alleen soude consteren, of alle het gelt onder haar is dat onder haar behoorde te zijn, maar oock of sy sodanigh gelt

Digitized by Google

in ſpecie onder haar hebben, en alſoo geprevenieert, dat door haar by Leening, ofte omſettinge van ſpecien, niet gemorſt ofte gemortepait werdt.

Verder diende tot Securiteit van de Banck, omtrent de Caſſiers geobſerveert.

Ten 1. *Dat deſelve onder Eede haar obligeren en verplichten, voor haar privé ofte particuliere Reeckeninge, geenige gelden in- ofte buyten de Banck op te wiſſelen, ofte eenige handelinge in Gout ofte Silver, gemunt ofte ongemunt, direct ofte indirect, te ſullen onderneemen, nochte oock van de penningen die in de Banck omgeſet werden, eenig genot ofte voordeel te ſullen trecken.*

Ordonnantie van de Wiſſel-banck tot Hamburg.

Art. XVII.

De Caſſiers, die in de andere Kamer ſitten, ſullen niet vermogen, in ofte buyten Banck, eenige gelden voor haar te verwiſſelen, nochte oock van de verwiſſelende gelden eenig voordeel te trecken.

Ten 2. Gelijck het onder hooge pœne, den Boeckhouders ongeoorloft is, haar ſelven, ofte yemant anders, te Crediteren, en geen Debiteur, ofte een verkeerde Debiteur, daar tegens te belaſten, ofte yemant meer te Crediteren, en een ander meer te Debiteren, als effective d'Aſſignatie houdt, al werden ſoodanige Poſten voor het ſluyten van de Boecken, ofte van de reſpective Reeckeningen geredreſſeert

Digitized by Google

seert en herstelt, soo datter de Banck geen schade nochte nadeel by lyt: *Even alsoo behoorde het oock, onder gelijcke pœne, den Cassiers ongeoorloft te zijn, yemant Cas-gelt by te setten, by Leening, al neemt hy ander specie van Gelt tot onderpant; ofte oock door de Boeckhouders, yemant eenige somme, gelijck als of de selve by haar per Cas ontfangen was, goet te doen schrijven; waar voor de waarde, effective niet ontfangen is.*

Ten 3. *De Billioenen, en andere kleenigheden, die in de Banck soude mogen gebracht werden, om te converteren, behoorden door den Assayeur getaxeert, en door de Cassiers voldaan, ende van yeder inkoop, hoe kleen die oock soude mogen zijn, pertinente Aanteeckening in haar Specie-boeck gemaackt, en elcken Koop apart gehouden, en aan de Heeren Commissarisen, alsoo overhandight en verantwoort te werden.*

Ten 4. *Wanneer eenigh Cassier een grooter somme, als volgens Resolutie gepermitteert, onder sich ofte in sijn Cas heeft, als mede wanneer hy van eenige Specien te veel, van andere te weynigh heeft, behoorde de selve geobligeert te zijn, 't selve de Heeren Commissarisen aan te dienen, en soo wanneer hy daar in nalatigh is, en daar over door de Secretaris aan de Heeren Commissarisen gecalangieert werdt, behoorde by in seeckere boete, ten behoeve van de Secretaris vervallen te zijn.*

Digitized by Google

Ordonnantie van de Wissel-banck tot Hamburgh.

Art. XIX.

De Cassiers sullen niet vermogen meer als vijf duysent Rijxdaalders in haar kleyne Cas te deponeren, wat over die somme is, sullen sy de Heeren en Burgeren (dat zijn Commissarisen) overleveren, op dat haar Cassen te eer konnen gesloten, de Gelden overtelt en gereeckent werden: Die hier tegens doet, sal schuldigh zijn, 10. Marck tot straf te betalen.

Ordonnantie van de oprichtinge van de Banck van Wissel hier ter Stede.

Art. XXII.

Een Ontfanger sal tot sijn dagelijcks Uitgeef, gelaten worden seeckere somme van Penningen, doch alsoo dat de selve excederende de somme van vijf-en-twintigh duysent Guldens, de Opper-Commissarisen sullen lichten, soodanige somme als sy goet sullen vinden, ende deselve brengen in't Secret, daar toe geordonneert.

Aldus soude den Ontfang-kamer mede konnen verseeckert, en in dier voegen, achtinge op den omslagh van de selve genomen werdende, de Cassiers haar wel wachten met de Penningen van de Banck te speelen, deselve te leenen ofte te beleenen, om te setten, ofte te verwisselen.

Nu resteert dat oock noch aangeweesen werdt,

Hoe

Digitized by Google

Hoe en op wat wijse, tot Securiteit van de Banck, achtinge behoorde genomen te werden, op de verrichtinge van de Assayeurs van de Wissel-banck.

OF het schoon in de Assay-kamers roockt en smoockt, en duister is, gelijck men seit, om in te sien voor die van buyten in komt, soo souden echter de Heeren Commissarisen, blijvende in haar Kamer, veel Klaarder en duydelijcker konnen affspeculeren, wat in de Smelt-kamers omgaat, als de selve tot noch hebben gedaan.

Tot dien einde diende vast gestelt.

Ten 1. *Dat oock de Assayeurs van de Wissel-banck, direct nochte indirect, voor haar privé Reeckening, nochte met Participatie onder een ander, niet souden vermogen te ondernemen eenige Handeling in Goudt ofte Silver, of Specien, op Privatie van haar Officie.*

Ten 2. Dewijl men A°. 1673. een tweede Assay-kamer van de Banck toegestelt heeft, *diende in de eene niets verricht, versmolten, geligotteert, geschift of gescheiden, ofte eenigh Goudt of Silver, 't zy in Massen of Baaren, ofte gemunt, gebracht te mogen werden, als alleen 't geene de Banck raackt ofte aangaat*, ten sy met speciaal consent en ordre van de Heeren Commissarisen; alleenlijck behoorden het den Assayeur van dese Assay-kamer vry te staan;

Assayen

Assayen te maacken voor particulieren, behoudens dat het Silver ofte 't Goudt, waar van de Assayen gemaackt werden, niet in de Assay-kamer werdt gebracht, maar blijve in handen van den geene die 't Assay verſoeckt. *d'Ander Assay-kamer ſaude konnen dienen voor particulieren.*

Doch by aldien haar E E. Groot-Achtbaarheden, op het Advijs van de Heeren Commiſſariſen van de Wiſſel-banck, geoordeelt wierdt, dat voor particulieren een aparte Assay-kamer in het Stadthuis onnoodigh ſoude zijn, gelijckſe in der daadt bevonden werdt: ſoo ſoude in die Kamer, die'er nu toe geapproprieert is, (ingeval gereſolveert mochte werden, by haar E E. Groot-Achtbaarheden de voorgeproponeerde, naauwer opſicht op den Omſlagh van de Wiſſel-banck te doen nemen) de Boeckhouders konnen geplaatſt, en de Kamer die de Boeckhouders tegenwoordigh tot haar verdoen hebben, in tween gedeelt, d'eene helft tot een vertreck van de Boeckhouders, daar het Groot-boeck dient de gehouden, en d'ander helft ten behoeven van de Notariſen en Contrarolleurs van de Banck, en het tegenwoordigh vertreck van de Boeckhouders, de Secretaris tot een vertreck, toegevoeght konnen werden, en den Assayeur, Stadts Assayeur blijvende, ſoude in ſijn eygen Huis wel konnen verrichten, 't geene voor hem te doen valt.

Ten 3. *d'Aßayeur van de Aßay-kamer van de Banck behoorde gehouden te zijn, van alles wat aan-hem door de Heeren Commißariſen, om te transformeren, te verſmelten, ofte te altereren, overhandight werdt, ſoo diſtincte en pertinente reeckenſchap te geven, als hem het geene hy van tijdt tot tijdt vervolgens ontfangt; t'elckens van een byſonder particulier naaukundigh Koopman, ofte*

ofte naaustende Wisselaar ofte Cassier, aanvertrout waare, soo dat hy yeder beslagh, het zijne soude moeten geven, sonder alles onder een te embroulleren.

Ten 4. *Het ongemunt Gout en Silver, 't zy in Massen of Servis, gesmolten ofte gewerckt, mitsgaders de Stucken van Achten, die Particulieren in de Banck brengen, om de waarde van dien in Gelt, ofte op haar Reeckening te bekomen, behoorde in het Vertreck van de Heeren Commissariesen, door den Assayeur, ten overstaan van een van de Heeren Commissariesen, ende den Inbrenger gewoogen, en de Massen door den Assayeur met inhacken, ende de sacken, daar in de Stucken van Achten ofte Servis gedaan werden, met Inckt vervolgens genommert moeten werden.*

Door de Heeren Commissariesen behoorde, in een Memoriaal van haar Ontfang en Uitlevering, distincte Aanteeckening gemaackt te werden, van het gene deselve in diervoegen komen te ontfangen, met openlatinge van noodige plaats om uit te vullen 't gehalte en den beloop. En uit dat Memoriaal, niet alleen door haar selve overdracht te moeten geschieden in haar Groot-boeck, maar oock door haar selve, ofte door den Secretaris, in een Effect-boeck van de Banck, specialijck daar toe afgelinieert, en vervolgens genommereert, nevens welcke Nommers, ordentlijck op d'eene plaats, de Baaren Silvers geteeckent met de selve Nommer, haar gewicht, fijnte, gehalte en waarde, ofte beloop, ingeschreven behoorde te werden; op een ander plaats, de sacken, stucken van Achten, indiense gemengde zijn, onder een general Hooft, indiense geschorteert zijn, onder haar soort; op een ander plaats, de sacken Serviesen; op een ander, de Billioenen, &c. alles met specifice aanteeckening

Digitized by Google

kening van den beloop, en met openlatinge van een gelijcke afgelinieerde plaatſe, ter zijde ofte recht over, om daar in te ſijner tijdt te annoteren de verantwoordinge, ende aan te wijſen waar het overſtaande ofte nevenſtaande gebleven, ofte hoedanigh het ſelve gedebiteert, gealtereert ofte gereſorteert, en wat van den beloop ofte waarde gekomen is.

Ten 5. *Alle het Gout of Silver, en de ſtucken van Achten, die in de Banck gebracht werden, behoorden in dier voegen genommert, en by de Heeren Commiſſariſen te Boeck gebracht zijnde, onder haar ſelven in bewaarder handt genomen en gehouden te werden: en ſoo wanneer om Aſſayen te maacken de noodige ſtuckjes uit de Baaren gehackt moeten werden, 't ſelve diende te geſchieden, in het vertreck van de Heeren Commiſſariſen, zijnde onnoodigh dat de Baaren, ten dien einde in de Aſſay-kamer gebracht werden; en ſoo wanneer om te ſmelten, ofte om te ſchiften of ſcheiden, ofte om te ſorteren, eenigh ongemunt ofte gemunt effect den Aſſayeur ter handt geſtelt wert, daar van behoorde achter in het Memoriaal, duydelijcke Aanteeckening gemaackt te werden, met byvoeginge waar toe of tot wat einde hem 't ſelve overhandight werdt, en de verantwoordinge daar benevens, ofte daar tegen over geſtelt, ende uit deſe Aanteeckeninge, pertinente overſchrijvinge in het Effect-boeck, op ſijn plaats, ſoo af als aan, moet geſchieden.*

Ten 6. *Van alles wat by de Banck ingekocht ofte verkocht wert by het gewicht, 't zy tot ſeeckere*

Digitized by Google

kere prijs het Marck wegens, of fijn, behoorde den Assayeur de Calculatie of Reeckening te moeten opmaacken, hoe veel het selve te bedragen komt, en dat niet over hoop, diverse baaren houden t'samen soo veel Marck fijn, beloopen soo veel Gelt, maar specifice van baar tot baar, van sack tot sack, wat yeder te monteren komt, en het selve door de Heeren Commissarisen, ofte der selver Secretaris, apart na gecalculeert, en 't Accoort bevonden werdende, in het Memoriaal uitgevult, en daar uit in het Groot-boeck en Effect-boeck overgeschreven te werden.

Ten 7. *Den Assayeur van de Banck behoorde onder Eede verplicht te zijn, niet alleen in het assayeren, maar oock in het taxeren ofte priseren, van het geene in de Banck gebracht werdt, sijn gemoet te quijten; en geensins, uit sucht tot sijn vriendt ofte bekende, de Banck voor het eene ofte het andere te veel doen betalen, en het selve in de taxatie van het een ofte 't ander, toebehoorende een vremde ofte onbekende, de Banck wederom te laaten genieten; maar gehouden zijn een yeder evengelijck te tracteren, en yeder te laten toekomen dat haar toekomt.*

Ten 8. *Die gewerckt ofte gemunt Silver ofte Gout in de Banck wil brengen, om aldaar tot een baare ofte baaren te doen smelten, en de intrinsique waerde van dien, na het Marck fijn, daar voor ontfangen wil, behoorde haar te moeten addresseren aan de Heeren Commissarisen, die het uit*

Digitized by Google

uit haar handen behoorden te ontfangen, in haar by zijn te overwegen, een Recipisse daar van te geven, en aan den Assayeur van de Banck ter handt te stellen, met ordre, om sonder tijdt versuym 't selve te smelten, 't Assay ende Reeckening daar van op te maatcken, en den Inbrenger, des verscoeckende, diende in circa den beloop nagissinge, op Reeckening goet gedaan te werden.

Ten 9. Om dat den Assayeurs van de Banck, niet al te lange, de Kooplieden die haar Silver en Gout in de Banck brengen, met het selve te smelten, ofte 't Assay te maacken, soude ophouden, (daar over voor desen groote Klachten ingebracht zijn) *diende de selve geobligeert te wesen, ten langsten binnen twee dagen gereet te zijn, op pœne van boven de verbeurte van haar Assay-loon, gehouden te wesen aan de Kooplieden te vergoeden d'Interesse van de Penningen, die de selve by haar ophouden en futseling komen te missen, ten waare dat het werck haar soodanigh overviel, dat de Heeren Commissarisen haar uit dien Hoofde absolveerde.*

Ten 10. *De Assayeurs van de Banck, en alle andere Assayers die in dese Stadt gepermitteert en gesollereert willen zijn, behoorden gehouden te wesen, in haar Assay-briefjes uit te setten, den dagh wanneer 't Assay by haar gemaackt is, de duydelijcke Nomber, en 't merck van de Baar, 't gewicht van de Baar (soodanigh opgenoomen, datter den Kooper mede bestaan kan) 't gehalte*

van

Digitized by Google

van de selve, item de Reductie hoe veel Marcken, Penningen en Greynen fijn de Baar houdt, en dan sijn Naum, en van alles pertinent Boeck te houden, met duydelijcke Aanteeckening, voor wien ofte ten wiens verscoeck, 't Assay by haar gemaackt is; ten dien einde behoorden yeder Assayeur, met sijn eigen Gewicht en Schaal, de swaarte van de Baaren, na dat de Assay-stuckjes daar uit gehouden zijn, op te neemen, en een duydelijck merck, en bysonder Nommer, des manquerende, op yeder Baare te hacken: want met geen gewicht, noch merck, noch Nommer, op de Assay-briefjes uit te setten, veeltijts groote misslagen, ja veel licht oock wel frauden gecommitteert, en disputen gecauseert zijn.

Ten 11. Om dat de Assayeurs van de Banck, en alle andere gepermitteerde ofte getollereerde Assayeurs, niet al te los in het Assayeren daar over lopen, maar wel daar op letten souden, dat sy de rechte fijnte treffen, *diende deselve geobligeert te werden, wanneer bevonden wierdt, dat sy meer als ½. Greyn, 't sy over of onder, hadden gemist ofte geabuseert, boven haar Assay-loon dat different te boeten,* ten behoeven van de Cooper, indien 't geassayeerde effective minder van gehalte bevonden werdt, als hy volgens het eerst gemaackt Assay daar voor voldaan heeft, en ten behoeve van den verkooper, indien het geassayeerde meer van gehalte bevonden wert, als hy volgens het selve

Digitized by Google

daar voor ontfangen heeft; en half ten behoeven van den aanbrenger, en half ten behoeven van de Wissel-banck, indien het abuis ontdeckt wert voor dat door Koop en Verkoop yemant te veel betaalt ofte ontfangen heeft; sonder dat die te veel ontfangen ofte te weinigh betaalt heeft eenige verantwoordinge van restitutie ofte vergoedinge subject behoorde te zijn, maar yeder beleedighde, soo wel de Banck, als particulieren, haar regres dienaangaande by d'Assayeur, die de fout gecommitteert heeft, moeten soecken.

Ende hiermede achte oock genoegsaam aangeweesen, wat opsicht op den omslagh van de Assay-kaamers en Assayeurs soude konnen en diende genoomen te werden; en alsoo afgehandelt hebbende, het geene omtrent de directie ende het bewint, ofte verrichtinge van de Boeckhouders, Cassiers en Assayeurs behoorde nagespoort en geobserveert te werden; blijft ten besluyt noch overigh, aen te wijsen en te vertoonen,

Hoe en op wat wijse alle ses maanden precijs, de Proef gemaackt, en met Securiteit beslooten en uitgevonden soude konnen werden, of de Banck verkort ofte benadeelt is; of niet?

OM het selve te doen, en seeckerlijck en fondamentelijck te besluyten, soude noot-

Digitized by Google

nootsaacklijck eerst een vaste staat van de Banck gemaacht, ende alle effecten die indeselve gevonden werden, geinventariseert en opgenoomen moeten werden.

Ofte soo wanneer by haar E.E. Groot-achtbaarheden sulx niet goet gevonden mochte werden, soo konde uit het Secreet van de Banck gelicht, en in een apart vertreck gebracht, ofte geplaast werden voor de waerde van een seeckere somme, na goetvindinge, aan sodanige van de effecten, diemen oordeelt noodigh voor de handt te moeten hebben, ter gerijf van de Kooplieden, als anderssints.

Dese uitgenoomene effecten, behoorde pertinent en distinctelijck geinventariseert, gewaerdeert, en den beloop net uitgereeckent, en na vereisch in de respective Boecken en Clappers ingeschreven, en te boeck gebracht te werden.

Van het geene uit deselve, door de Heeren Commissarisen aan de Cassiers en Assayeurs, vervolgens ter handt gestelt, en van de selve wederom ontfangen wierdt, diende pertinente Notitie gemaackt, en correct boeck en Reeckening van gehouden te werden.

En belangende 't geene in 't Secreet ofte in de schat-kamer van de Banck blijven soude, 't selve soude gepresupponeert konnen werden, effective soo veel, ofte netto die somme, en niet meer noch min te monteren, als volgens

Digitized by Google

de Bilance van de Boecken, op het maacken van deſen ſtaat, daar in behoorde gevonden te werden.

Dit Secreet van de Banck, ofte deſe Schatkamer, behoorde toegeſlooten, en de Sleutels daar van, by de E E. Groot-Achtbare Heeren Burgermeeſteren ſelve, als Opper-Commiſſariſen, bewaart te werden, en de Heeren Commiſſariſen van de Banck ſelfs geen toegang daar in te hebben, als ten overſtaan van eene van de Heeren Burgermeeſteren.

Van het geene ter eerſter inſtantie, uit dit Secreet gelicht, en 't geene vervolgens daar uit gelicht, en wederom ingebracht werdt, behoorde duydelijcke Aanteeckening gehouden, en deſelve t'eickens by den Heer Burgermeeſter en Commiſſariſen, ten wiens overſtaan ſulx geſchiet, onderteeckent te werden.

In deſer voegen ſouden de Heeren Commiſſariſen ontlaſt zijn van deſe groote Schatkamer, en alleen t'haarder verantwoordinge ſtaan, geene als boven gemelt, uit de ſelve gelicht, en in een apart vertreck geplaatſt ſoude zijn.

Tot dit apart vertreck behoorden oock de Heeren Commiſſariſen ſelve geen privé ofte aparte toegang te begeeren, maar expres te willen, dat de Sleutel van het ſelve afgeſlooten ſoude moeten zijn, in een Casje met twee ſlooten, daar van den Sleutel van het eene Slot, aan

den

Digitized by Google

den Heer Presidẽt, een Sleutel van het ander, aan yeder van de andere Heeren Commissariſen aanvertrout diende te werden.

Soo wanneer den Heer Presidẽt uit Stadt ſoude moeten, ofte door ſijn indiſpoſitie niet boven konde komen, ſoude de ſelve ſijne Sleutel, tegens de Sleutel van eene van de andere Heeren Commiſſariſen, voor ſoo lange konnen uitwiſſelen, om de Heeren Commiſſariſen, in ſijn abſentie, by toeval, niet verlegen te doen ſtaan.

Van het geene uit dit vertreck van tijdt tot tijdt gehaalt, en daar in gebracht werde, behoorde een pertinente en ſpecificé Aanteeckening gehouden, en de ſelve door die Heeren Commiſſariſen, en Caſſier ofte Aſſayeur, ten wiens overſtaan het ſelve geſchiet, onderteeckent te werden.

Dit ſoodanigh geobſerveert werdende, ſoude ſeer gemackelijck alle 6. Maanden de ſtaat van de Banck konnen opgenomen, en nargeſien werden, of metter daat, d'Effecten in de Banck, 't accoort gevonden werden: met de Boecken en Clappers, daar van gehouden.

Doch om de Bilance van de Boecken, met de Effecten van de Banck, te doen accorderen, en om te weten en verſeeckert te zijn, of de Banck gefraudeert ofte benadeelt is, ſoude nootſaacklijck moeten gehouden werden, een Reeckening van Winſt en Verlies,

Digitized by Google

De selve behoorde beformeert en gehouden te werden by de Secretaris, soo distinctelijck, dat alle avantagien en disavantagien, by de Banck gedaan, duydelijck by de selve quaame te consteren en blijcken.

En door middel van dese Reeckening, soude met het sluyten van de Boecken alle 6. Maanden, den staat van de Banck pertinent gebilanceert en opgenomen konnen werden.

En alle Jaaren by het veranderen van de Magistraat, als wanneer oock ordinaar een ofte meer Heeren Commissarisen van de Wisselbanck afgaan, en andere in de plaats komen, behoorde door de oude en afgaande, aan de continuerende en aankomende Heeren Commissarisen, de Bilance en staat van de Banck overgelevert, d'Effecten nagesien, en alles pertinent opgenomen te werden, en 't selve geschiedt zijnde, de selve Staat en Inventaris, soo wel van de belastinge van de Banck, als van de Effecten daar en tegen in de selve bevonden, by de oude blijvende en afgaande Heeren Commissarisen als Rendanten, en by de continuerende en nieuwe Heeren als Acceptanten, respectivelijck onderteeckent te werden.

Dese jaarlijckse opmaackinge van de Staat van de Banck, en naspooringe van de Effecten in diervoegen, soude strecken tot een groote Securiteit, en een ongemeene Roem en

Respect

Digitized by Google

Respect voor de Banck, en tot satisfactie ofte genoegen van die haar middelen in de selve vertrouwen.

Waar mede nu ten vollen aangewesen en vertoont achte, op wat wijse, en by wat middelen, een soodanigh reguard op den geheelen omslagh van de Wissel-banck, genomen soude konnen werden, dat de Banck door niemant soude verkort, benadeelt ofte bedrogen werden, of het soude sich nootsaackelijck, met het sluyten van de Boecken, ende het opnemen van de Effecten in de Banck, moeten openbaaren.

Objectie. *Dit gaat soo vast niet: want als de Secretaris ontrouw was, en colludeerde met de Boeckhouders, Cassiers of Assayeurs, in soodanigh geval soude de Banck noch al konnen bedrogen werden.*

Antw. Indien het dan soude konnen gebeuren, als'er soo veel naauwer opsicht en reguard genoomen wierdt, soo loopt het seeckerlijck nu merckelijck meer perijckel: dewijle het selve sonder die opsicht, veel lichter en gemackelijcker geschieden kan.

Zijnde indisputabel dat de Boeckhouders, wanneerse met elkanderen colludeerden, by de tegenwoordige directie, de Wissel-banck soo veel souden konnen verkorten, als sy selfs willen, en het soodanigh konnen verduysteren, dat in tijden en wijlen, seer beswaar-

Digitized by Google

lijck soude uit te vinden zijn, waar den Aap gebleven is.

Immers soudense ten minsten, t'elckens van het openen tot het sluyten van de Boecken, met de Penningen van de Banck konnen speelen, en daar van disponeren na haar welgevallen.

In die bekommering staat het nu.

Maar alsoo de Secretaris geen maniëment, ofte dispositie van Penningen, ofte van eenigh Effect van de Banck soude hebben, nochte acces tot de Boecken van de Boeckhouders en Cassiers, maar alleen tot de Contrarollen ofte Clappers, nochte oock gepermitteert zijn in het Groot- ofte Hooft-boeck van den Ontfang en Uitgave van de Heeren Commissarisen, dat door de Heeren selfs dient gehouden te werden, te schrijven, soo soude het onmogelijck zijn, dat de Secretaris alleen, ofte in sijn privé, de Banck souden konnen frauderen.

De Boekhouders souden het oock alleen niet konnen doen, of het selve soude sich by de observance van de geproponeerde middelen haast ontdecken.

En de collusie van de Secretaris, met de Boeckhouders, en andere Ministers van de Banck, heeft kleene, ja geene apparentie, door de diffidentie, en het wantrouwen dat tusschen de Ministers ofte Bedienders in Staats ofte Stadts-saacken, voornamentlijck die elkanders Contrarolleurs en Inspecteurs zijn, ordinaar gevonden wert.

En

Digitized by Google

En al wasser collusie onder 't geheel geselschap, en dat deselve gesamentlijck, met de Secretaris, toelegh maackten, om de Banck te verkorten, soo sal het selve sich moeten openbaaren, wanneer de Heeren Commissarisen selve adjusteren de Saldos van Reeckeningen met yeder die Reeckening in de Banck heeft, de Bilance van de Boeckhouders nasommeren, de Winst en Verlies Reeckening van de Secretaris punctueel naarsien, haar Groot- ofte Hooftboeck van den Ontfang en Uitgave, pertinent houden, met de Cassiers alle acht ofte veertien dagen, ofte eerder afreeckenen, en derselver Cassen opnemen, en eindelijck t'elckens by het sluyten van de Boecken, d'Effecten van de Banck Inventarisen, en verder observeren, 't geene hier voor aangewesen is, dat tot Securiteit van de Banck waar te neemen en te observeren staat.

II. Objectie. *'t Sal veellicht onraadtsaam geoordeelt werden, dat men aan een Secretaris al 't geheym van de Banck sal vertrouwen, en dat men de Contrarolleurs sal laten weten, wat in de Banck omgaat, en wat op en afgeschreven wert.*

Antw. Iudien in de Wissel-banck niets geschiet, dat Seccretesse requireert, soo is dit een onnodige sorge, en vervalt dese Objectie; en geschiet'er yets dat gesecreteert dient, 't soude wonder zijn, dat de Secretaris en Contrarolleurs, onder Eede daar toe verplicht werdende,

Digitized by Google

soo wel niet soude konnen swijgen, als de Boeckhouders en haar Klercken.

't Was een doorluchte daat, en groote Genereusiteit, van dien Romein, die aan den Architect, (die hem presenteerde een huis te bouwen op een Kruis-wegh, soodanigh, dat men uit alle Kamers van binnen soude konnen afspeculeren watter buiten omging, sonder dat men van buyten, in het minste jets soude konnen sien van 't geene in 't huis verricht wierdt) dubbelt gelt gaf, mits dat hy het gebouw soodanigh soude ordonneeren, dat yder van buyten soude konnen sien, wat, tot in het minste toe, binnens huis gedaan wierdt.

Even alsо behoorde in de Wisselbanck huis gehouden te werden en daar in niets te geschieden, 't geene yeder een niet soude mogen weeten, veel min bekommering daar in gemaackt te werden, dat de Ministers, soude klappen watter omgaat.

Indien in diervoegen tot Stockholm in Sweeden, en specialijck tot Middelburgh in Zeelant, in de Wisselbanck en Banck van Leening huis gehouden was, die respective Bancken aldaar souden tot noch wel in stant, en die Stadt in respect gemaintineert, en soo veel Weduwen en Weesen niet bedroeft, soo veel eerlijcke familien niet geruineert, en soo veel Kooplieden van de penningen die sy in die Bancken vertrouwt hebben, niet berooft zijn. *Felix quem faciunt aliena pericula cautum.*

Den Raadt en Magistraat van Neurenbergh en Hamburgh, om alleen geen verantwoording van haar Wisselbancken subject te zijn, en een yegelijck die sijne middelen in de selve aldaar koomen te vertrouwen, alle

nadenc-

Digitized by Google

nadencken te beneemen, dat door haar, over de effecten in deselve gedeponeert, eenighsints soude mogen werden gedisponeert, tot nadeel van de geinteresseerdens ofte eygenaars van dien, hebben in de oprichtinge van haar respective Wissel-bancken expresselijck gestatueert, dat niet alleen Migistraats en Raats persoonen, maar ook Kooplieden, tot Commissariscn over deselve soude werden gestelt: te weeten, die van Neurenbergh in het 1. Art. van de Wisselbanck aldaar: *dat in de Banck, vanneer ende soo lange altsmen inschrijft, eender uit den Raat, en eender uit de Marckt voorgangeren,* (dat is een van de voornaamste Kooplieden) *en dat alle weecken, beurt om beurt, persoonlijck sal adsisteren en by woonen.* En in het 2. Art. *dat altsmen ophout met inschrijven, het Journaal door den gedeputeerden Heer, en sijn toegevoegden,* (ofte geadjungeerde Koopman) *onderschreven, en de Banck daar op geslooten sal werden.* En het 29. Art. van de Ordonnantie van de Wissel-banck tot Hamburgh, luyt aldus: *En sullen altsijt twee Heeren uit den Raat, twee uit de gecommitteerde der Camerey, en twee uit de Burgerschap, de bestiering der Banck hebben, van gemelte Heeren en Burgeren, sullen jaarlijx twee, als een Heer ende een Burger afgaan, ende twee andere in haar plaats gedeputeert en verkooſen worden, en sal de verkiesinge van de Burger, van de bovengemelde ses Persoonen opgestelt werden.*

III. Objectie. *Soodanige Contrarolleurs in te voeren in de Banck, soude strecken tot disrespect van de tegenwoordige Ministers ofte Bedienders, en specialijck van de Boeckhouders en Cassiers, die daar mede verdacht souden werden, en in staat gestelt, als of de selve niet te vertrouwen soude zijn, dat veellicht van quader gevolgh soude wesen: want men heeft veeltijdts bevonden dat wantrouwt te werden, den geenen die wantrouwt werdt, aanleidinge geeft, om ontrouw te zijn,*

Digitized by Google

zijn, en om die hem wantrouwt te bedriegen; uit dien oorsaack zijn veel eerlijcke Wyven, Overspeelsters geworden, om dat haar Mannen sonder reden jelours over haar waaren; diverse Oversten en Commandanten, zijn Verraders geworden, om dat sy by de Oppermachten, die sy dienden, deswegen verdacht wierden; de Schippers op Noorwegen, zijn ordinaar gewoon, haar Reeders geen Reeckening, maar alleen uitgift te doen, en den geenen die men Reeckening afvordert, maacken deselve soodanigh datter ordinaar min als anders, voor de Reeders overschiet: Daar geen vertrouwen is, op die men vertrouwen moet, leeft d'een in mismoegen, en d'ander in sorgh. Wert yemant ontrouw gevonden, dat exempel aan hem gestatueert, en by na merite gestraft werde, maar laten de andere Bedienders, op wiens doen en verrichtinge, niet te seggen valt, in haar respect en credit werden gemaintinneert.

Antw. 't Is wat anders achtinge te doen nemen, op yemants doen en verrichtinge, of yemandt te wantrouwen; het eerste kan, behoort en moet veeltijdts geschieden; daar het laatste geen plaats heeft.

Sal yemant die een Reeckening overgeeft, sich gebelght houden, dat de selve door sijn Debiteur gerevideert en nagesommeert wert, en pretenderen, dat die sulx doet, wantrouwigh is? of is hy in tegendeel die sulx niet en doet van lossigheidt en achteloosheidt te beschuldigen? Veel

Digitized by Google

Veel meer Wijven zijn Overspeelsters geworden, door al te groote liberteit en al te goet vertrouwen, dat haar Mannen haar gaven, en van haar hadden, als uit jalousy van de selve.

Meer Oversten sijn Verraders en Schelmen geworden, ter oorsaacke van de achteloosheit en het goet vertrouwen, als van het wantrouwen van haar Souverain.

De quade gewoonte van de Schippers op Noorwegen, die maar een blinde Reeckening doen, dient niet gevolght maar verbetert, en behoorde ten dien einde van elck Schip een van de Hooft-reders, tot Boeckhouders gemaackt, en van yeder uit- en t'huis- reise, pertinent Boeck en Reeckening gehouden te werden.

Met Exempel te statueren, kan men veeltijdts, het quaadt niet weeren noch keeren; en daarom sal men in een goede Politie, niet alleen het quaadt doen straffen, maar oock het quaadt doen beletten, en sorge daar voor dragen, dat die quaat doen willen, niet quaat doen konnen, of niet derven quaat doen, uit vreese van ontdeckt te werden.

In de Inleidinge van dit Bericht is aangewesen, dat de Heeren Commissarisen wel moeten vertrouwen, maar oock toesien, en niet alles op het Ancker van goet geloof, moeten laten afrijden; en waarlijck de Boeckhouders, Cassiers en Assayeurs van de Banck, behoorden niet misnoeght, nochte t'onvreede te zijn, dat

op

Digitized by Google

op haar doen en verrichtinge naauwer gelet, en acht genomen soude werden: want het selve soude alleen yeder van haar te meer obligeren, tot het wel waarnemen van sijn plicht, en om met opmerckinge te doen, 't geene hem te doen staat; sy souden oock geen reden hebben, om het haar te belgen, als of dese naauwer opsicht specialijck uit diffidentie op haar Persoonen geschieden: dewijle d' insicht alleen streckt tot Securiteit van de saack: Die oprecht handelt en wandelt, en getrauw in sijn doen en verrichtinge is, behoeft, noch soeckt niet los toevertrouwt te werden, maar 't is hem lief dat sijn doen en laaten nagespoort wert; soo verre is het van daar, dat hy over gebelght, ofte jelours soude zijn, te meer dan, wanneer hy met andere een gelijcke bedieninge en verantwoordinge heeft: want wanneerder in soo een publique functie, daar het alles op de getrouheidt van de Ministers van de selve rust, (en geen behoorlijcke opsicht op haar doen genomen wert) by 't een ofte 't ander interval, ontdeckt wert, datter abuysen moeten gecommitteert, ofte Frauden gepleeght zijn, sonder dat men uitvinden ofte navorschen kan, waar in het fait bestaat, ofte wie het selve begaan heeft, en by gevolgh de schuldige daar van niet overtuyght kan worden, soo wert d'onschuldige, soo wel als de schuldige verdacht; zijnde tot een eeuwige blame en smaat, van alle, en een yeder,

Digitized by Google

yeder, die ooit Minister of Bediender van de Wissel-banck tot Venetien geweest is, 't geene door den Raadt aldaar, in het Hooft van haar laatste Ordonnantie, over het bestier van haar Wissel-banck, is ter neder gestelt, en hier voor pag. 15. gealligeert wert.

En 't geene in het besluit van de selve Ordonnantie geposeert werdt, klinckt noch een toontje hooger, en luit aldus:

Onder de Motiven, die oorsaack gegeven hebben, aan de schelmeryen van de Ministers van de Banck van Wissel, om de publicque penningen te steelen, *is het voornaamste geweest, dat van de nalatigheit van de Beampt-schrijvers, en andere Ministers der Magistraaten en Officien die Depositos in de Banck hebben: alsoo sy alle regulen hebben verlaaten, ende het aanteeckenen geensints na behooren waargenoomen, &c.*

Daar slechte toesicht is, causeert de gelegentheidt veeltijts genegentheidt; de Onnoselheit en achteloosheidt van eenige, geeft geen kleene aanleydinge tot uitvoeringe van de trouwloosheidt en Boosheid, bedriegeryen en schelmstucken van andere Ministers, en daarom gelt en vereischt hier, FIDE & VIDE, *vertrouwen en toesien.*

IV. Objectie. *Alle dese Clappers en Contra-clappers, schijnen wel tot Securtieit van de Banck soude konnen strecken, maar alle Formaliteiten souden soo gemackelijck niet te observeren zijn, als de selve*

Digitized by Google

ſelve te proponeren valt ; en door de oprichtinge van een Banck Courant, ſal yeder Reeckening in de Banck begeeren, en ſoude de afſchrijvingen veellicht ſoo menighvuldigh werden, dat de Boeckhouders onmogelijck de partyen van dagh tot dagh ſoude konnen inſchrijven, veel min daar en boven noch de Notitie-cedullen, van alle ingekomene Poſten opmaacken, om yeder t'huis te ſenden; oock ſouden de Caſſiers mogelijck meer met ontfangen en betaalen te doen vinden, als ſy ſouden konnen afdoen, ſoo dat na apparentie de Banck veeltijds ſoude moeten geſlooten blijven, om te adjuſteren, het geen des daaghs te vooren, ja over nacht en dagh, onmogelijck heeft konnen afgedaan werden, dat veeltijts groote discommoditeit cauſeren ſoude.

Antw. Uit onkunde oordeelt men veeltijts een ſaacke ſwaar, en difficil om uit te voeren, ja onmogelijck, om dat men die ſelfs niet verrichten kan, die nochtans een ander licht doenlijck valt; hondert duyſent pont ſwaarte, door een menſch te doen lichten, ſchijnt een onmogelijcke ſaacke, en is nochtans doenlijck; ſommige dingen die onmogelijck ſchijnen, effectueert men door een Dommekracht, en tot ſommige helpt geen Dommekracht, maar beleit en overlegh.

Indien de uitvoeringe, van het geene in de Banck, by de oprichtinge van een Banck Courant, te verrichten ſoude vallen, door het tegen-

Digitized by Google

genwoordigh getal van Boeckhouders en Cassiers niet mogelijck soude zijn, daar soudender meer gestelt konnen werden; Maar 't komter noch niet op aan: want door de Reductie van de Banck van Wissel, tot een Banck Courant, souden de Boeckhouders ontlast werden, van meenigvuldige partyen, die nu dagelijx over de omsettinge van Banck-en Courant-gelt, afgeschreven werden, soo dat veellicht dan niet meer, ofte niet veel meer, Assignatien als nu ter tijdt ingelevert sullen werden, en het de Boeckhouders, dan niet lastiger sal vallen, als het nu doet, om alle dagen in te schrijven, en te adjusteren, dat afgeschreven wert.

En genoomen datter dagelijx driemaal soo veel, en noch meer Assignatien ingebracht wierden, soude het een onmogelijcke saacke zijn, de selve alle dagen in te schrijven, na te puncteren, en te adjusteren? ick oordeele neen, en affirmere in tegendeel, dat het selve soude konnen geschieden, sonder dat de Banck ooit of ooit des anderen daaghs, soude behoeven geslooten te blijven. Dit sal veellicht, selve de Boeckhouders van de Banck, een *Paradox*, een *Wonderspreuck* schijnen, en 't is even wel in der daadt uitvoerlijck.

Want, behalven dat de Boeckhouders veel tijdt sullen uitwinnen, wanneerse ontlast werden van het adjusteren van Reeckeningen, navraagh van ingekomene partyen, en alle

Digitized by Google

andere aanspraak, en ophoudinge in haar werk; soo soude ook op het inschrijven selve in de Clappet en het Groot-boeck, soodanige ordre konnen beraamt worden, waar mede dit schijnt onmogelijck, seer wel doenlijck soude bevonden werden.

En soo wanneer het selve (ten alderquaatsten genomen) niet mogelijck waar, soo soude dat middel konnen ondernoomen, en dese ordre gestelt konnen werden, *dat men in de weeck maar drie vaste gelicentieerde Afschrijfdagen had, te weeten, als Maandags, Woensdags en Vrydags; behoudens dat een yder des Dingsdags, Donderdags en Saturdags, op de ordinaris uur, af soude mogen schrijven, met een Schelling, en dat de Notitie-cedullen van d'ingekomene Posten, op yeder Afschrijf-dagh, 's morgens goet tijdts, eerst t'huis gesonden wierden*; dan souden de Boeckhouders tijdts genoegh hebben, en het selve de Kooplieden niet ongemackelijck komen.

Belangende de swarigheidt, *dat by de oprichtinge van een Banck Courant, yeder een Reeckening in de Banck soude begeeren, alwaare het somtijts maar om een eenige party, die op sijn Reeckening komt:* daar in soude konnen voorsien en eenighsints de maat gestelt konnen werden; by dit middel, dat een yeder die nu geen Reeckening in de Banck heeft, en dan een Reeckening soude versoecken aan de Boeck-

Digitized by Google

Boeckhouders, voor haar recht van inschrijving, *een halve Ducaton soude moeten schieten, dan soude dit Reeckening geven haar soo seer niet verdrieten.*

Eindelijck wat de Cassiers aangaat, deswegen is alreede geantwoort, in het eerste Bericht pag. 55. en dient verder tot solutie, dat deselve by rescontre, veeltijts souden konnen doen betaalen, door den geenen van dewelcke deselve hebben te ontfangen, soo dat den omslagh van haar daadlijcke en effectuele ontfang en betaling, oock veellicht soo groot niet soude zijn, ofte sy souden het wel machtigh wesen af te doen: want meest alle betaalinge in de Banck Courant, alsdan, gelijck als nu ten tijt in de Banck van Wissel, by afschrijvinge soude geschieden. Oversulx is dese gemoveerde veelvuldige swarigheit, in 't geheel van licht gewicht.

V. Objectie. *De Heeren Commissarisen souden selver, om alles soo naauwkeurigh te observeren, te veel werck vinden; en dierhalven souden alsdan een meerder getal van Commissarisen van de Wissel-banck dienen gemaackt te werden, als'er nu zijn, en t'allen tijden geweest hebben.*

Antw. Laat, des nodigh geoordeelt en bevonden werdende, het ordinaris getal van drie Heeren Commissarisen, tot op vijf vermeerdert werden, wat swarigheit? Tot *Ham-*

Digitized by Google

burgh, daar den omslagh van de Wissel-banck in geen comparatie komt by dese, heeft m'er wel ses; Tot *Venetien* heeft men, gelijck hier voor pag. 14. aangewesen is, een *Superintendant*, *Revisseurs*, *Inquisiteurs*, *Magistraten ofte Commissarisen*, *Provediteurs en Depositarisen*, en yeder heeft daar sijn waarneming en werck; maar hier valt voor de Heeren Commissarisen, by de tegenwoordige directie, seer weinigh te verrichten, waaromme desselve ordinaris vergeefsche moeite doen, wanneerse boven koomen, om te verneemen of er wat te seggen, of te doen valt, dat selden geburt, het welck voor de selve wel gemackelijck en onlustigh, maar niet vermaackelijck en lustigh valt; daar in tegendeel by de geproponeerde verandering, de Heeren Commissarisen een seer plaisant hantgebaar souden hebben, en in haar Kamer, alles konnen sien en weten, wat in alle Kamers van de Banck omgaat, gedaan en verricht wert.

VI. Objectie. *De Tractementen van dit meerder getal van Heeren Commissarisen, item van de Secretaris, en Notarisen ofte Contrarolleurs van de Wissel-banck, soude een nieuwe Last voor de Stadt ofte Banck zyn.*

Antw. Tractementen te spenderen, om dese ofte geene te beneficeren, die geen capaciteit hebben, om dienst te konnen doen, ofte geen werck

werck doen, of onnodigh werck doen, is een onutte last, 't zy datse out of nieuw is, en die behoorden gemesnagieert te werden. Maar die Tractementen werden niet qualijck besteet, die aan noodige, dienstige ende ten Gemeene best voordeelige, waarneemingen ofte bedieningen uitgegeven werden, gelijck dese souden zijn; Behalven dat dese Tractementen, seer wel souden afmogen, van het voordeel, dat de Banck by de oprichtinge van een Banck Courant te trecken staat; en om het selve voordeel t'eenemaal noch aan de Banck te laaten, sal in het volgende Bericht ofte Vertoogh, raackende de Accommoditeit die de Kooplieden by de Wissel-banck behoorden te vinden, aangewesen werden; andere middelen, waar uit de gemelde Tractementen, buyten belastinge van de Banck ofte Stadt, soude konnen gevonden werden: Oversulx, wie kan, wie sal, met reden konnen beweeren, dat dese soo noodige opsicht, op den omslagh van de Banck, streckende tot Securiteit van deselve, en van yeder die haar welvaaren in de selve vertrouwen, niet behoorde ondernomen te werden? Te meer, wanneer het selve buyten Kosten ofte Last van de Stadt, of Banck, geschieden kan.

Hier mede sal ick dit Tweede Bericht ofte Vertoogh besluyten, hebbende in de opstellinge van het selve getracht, duydelijck genoegh

moegh aan te wijsen, en voor te stellen; hoedanigh in de Banck, tot Securiteit van de selve, en van die haar middelen in de selve vertrouwen, Boeck, Reeckening en Verantwoordinge, behoorde gehouden te werden; sonder reguard te nemen, op de Ordres en Methode die by de Banck, tegenwoordigh werden geobserveert, die my oock niet verder als uit de uitterlijcke swier, en opmercking bekent zijn, waar door het wel soude konnen wesen, dat in dit Bericht yets geproponeert werdt, het geene by de Banck al in practijcke en observance is, dat echter van kleen belang sal zijn, en dienen tot confirmatie van de selve middelen, maar geensints behooren nochte konnen strecken, om de andere geproponeerde middelen, by de Banck niet in observance, daaromme te minder ofte te geringer te estimeren; veel min eenige van de selve voor inpracticabel en verwerpelijck te oordeelen.

Ick hebbe met voordacht, en opsettelijck, eenige middelen, van geen gering belang, gereserveert, om dat de selve beter in practijcke, na de constitutie en gelegentheidt van tijdt en saacke, konnen geobserveert, als onder regelen gecomprehendeert en beschreven werden.

Achtende de voorgestelde middelen sufficant en genoegh, tot bewijs van het geene in het Hooft van dit Bericht geposeert werdt, en meermalen gerepeteert is;

Nament-

Digitized by Google

Namentlijck, *dat omtrent den omslagh van de Wissel-banck, soodanigh naauw reguard kan genomen werden, dat onmogelijck de Banck verkort, benadeelt ofte gefraudeert soude konnen werden, ofte het soude sich alle 6. Maanden, in het sluyten van de Boecken, en het maacken van de Staat, nootsaacklijck moeten openbaaren.*

Het geene my in dit Bericht en Vertoogh aan te wijsen, en te bewijsen stondt.

J. PHOONSEN.

Digitized by Google

Digitized by Google

Derde

BERICHT

en

VERTOOG,

Raackende

Het Gemack en het Gerijf, &c.
dat de Kooplieden

in de

BANCK van WISSEL

behoorden te vinden.

Digitized by Google

Digitized by Google

Derde BERICHT en VERTOOG,

Waar in aangeweesen en voorgestelt werdt, wat al tot gerijf, accommoditeit en profijt van de Kooplieden, omtrent het bestier ende de directie van den omslagh van de Wisselbanck, ('t zy datter een Banck Courant opgericht werde of niet) *behoorden en dienden in acht genoomen; en welcke van de Ordres en Costumen, die tegenwoordigh by de selve in observance zijn, diende gecorrigeert, welcke gemortificeert en afgeschaft, en hoedanige nieuwe gestatueert en geobserveert diende te werden.*

SElden sal eenigh nieuw Gebouw soo wel geschickt en geordonneert zijn, daar in, als men het bewoont, by ondervinding niet 't een ofte 't ander, te veranderen en te verbeteren valt.

En hoe hecht, en vast, en sterck, eenigh Gebouw gefondeert en opgetimmert wert, het selve sal echter metter tijdt verouden, verswacken en vervallen, indien door den Eygenaar de handt daar niet aangehouden werdt.

Even alzoo gaat het in de Politie, met nieuwe Ordres, Keuren, Statuten en Ordonnantien,

Digitized by Google

tien, die na haar teneur en inhoudt, tot bereickinge van het einde, waar toe de selve uitgevonden en voorgestelt zijn, seer selden voor altijt blijven in observance.

Want veeltijdts hebben de selve dat succes niet, dat men daar van verhoopt en verwacht, en leert alsoo de ondervinding, de selve te alte reren, te corrigeren na vereisch, oock wel te mortificeren.

Somtijdts veranderen de tijden soodanigh, dat noodsaacklijck, tot voordeel van het Gemeene beste, eenige verandering in de selve vereischt werdt.

Maar meestentijts, (wanneerder de handt na behooren niet aangehouden wert, door de gemackelijckheidt, nuncialance en lascheit, van den geenen die de selve behoorden te observeren, en te doen observeren) geraacken de selve, tot nadeel van het Gemeene best, als in 't vergeten en achter de Banck gesmeeten.

In het eerste Bericht, raackende de Oprichtinge van een Banck Courant, is geremonstreert en aangewesen, dat de Banck van Wissel, hier ter Steede, ten principale opgericht is, tot gerijf der Kooplieden.

En in het selve Bericht, is daar op uitvoerlijck gedemonstreert en bewesen, dat de Kooplieden onmoogelijck het gerequireerde gerijf by de Banck konnen vinden, ten zy dat aangestelt werde een Banck Courant.

In

Digitized by Google

In 't besluit van het selve, is belooft, dat in een apart Bericht voorgestelt soude werden, het geene in het hooft van dit Bericht voorgegeven wordt, en my nu te verhandelen staat.

Onder die hoope, dat gelijck een bouwvalligh Huis, door reparatie veeltijdts verbetert, ende 't verval in de Godts-dienst, door reformatie herstelt wert.

Dat evenalsoo, by applicatie van de middelen die ick sal voorstellen, de Ingesetene en Vreemdelingen, niet alleen de vervallene Commoditeit, die eertijts by de oprichtinge van de Banck is becoght, maar veel meer Gemack, Gerijf en Securiteit, by de Banck sullen vinden, als oit voor desen, by de selve gevonden is, ofte ergens in eenige Wisselbanck gevonden werdt.

Ick sal, ten dien einde voor af proponeren, en voorstellen, wat by de Banck, volgens gestatueerde en gepubliceerde Keuren en Ordonnantien, ofte aangenomene Costumen; in observance is; en t'elckens daar onder stellen, mijne speculatien en Consideratien, 't zy van confirmatie of alteratie en correctie, tot Accommoditeit, Securiteit en Profijt voor de Kooplieden, en die haar van de Banck sullen willen bedienen.

PLAC-

Digitized by Google

PLACCAAT, van de oprichtinge van de Wissel-banck hier ter Steede.

Gepubliceert 31. Januarii, 1609.

Alsoo om alle steygeringe en confusie in 't stuck van de Munte te weeren, ende den luiden die eenige Specien in de Koopmanschappen van doen hebben, te gerieven, *mijn Heeren van den Gerechte, met Authorisatie van de Mog. Ed. Heeren Staaten, ende by Advijs van de Heeren* XXXVI. *Raden deser Steede, hoogh-noodigh geacht hebben, datter ordre gestelt werde op 't stuck van 't wisselen, en 't geene daar aan dependeert, door het oprichten van een Banck van Wissel.* SOO IST, *dat mijn voorsz. Heeren*, tot gerijf en verseeckertheit van een yegelijck, *hier ter Steede een Banck van Wissel geordonneert hebben, daarinne een yegelijck* sal mogen brengen alle alsulcke Penningen, *Massen, Grenaillen ende Billioenen*, als hy goet vinden sal daar te laaten komen, ende de selve Penningen, *ofte waarde van de voorsz. Massen*, tot sijn believen weder uittrecken, &c.

Consideratie.

Uit dit Placcaat blijckt notoirlijck, dat de Banck van Wissel, hier ter Steede geordonneert is, tot *gerijf en verseeckertheidt van een yegelijck.*

In het Bericht, raackende d'oprichtinge van een Banck Courant, is ten deele gehandelt van het

Digitized by Google

het gerijf, en in het Bericht, raackende de Securiteit, is gesproocken van de verseeckertheidt, die in de Banck behoorde gevonden te werden.

Omtrent het gerijf, staat hier nochmaals te considereren, dat in de bovenstaande Text van 't Placcaat, het selve tweederley voorgestelt wert, naamentlijck:

Ten 1. *Dat men de Luyden, die eenige Speciën in de Koopmanschap van nooden hebben, daar-mede soude gerijven; voor soo weynigh voorbaats als eenighsints doenlijck sal wesen*, luyt het vervolgh van 't selve Placcaat.

Ten 2. *Dat een yegelijck in de Banck soude mogen brengen*, alle alsulcke Penningen, &c. *als hy goet vinden sal, daar te laaten komen, ende* de selve Penningen, &c. *tot sijn believen weder uittrecken.*

Daar is geseght; en 't is kenlijck, dat dit laatste gerijf geheel niet meer; en het eerste, seer selden meer in de Banck te vinden is.

Om het eerste wederom by de Banck te doen vinden, is aangewesen, dat daar toe het eenighste middel soude zijn, de oprichtinge van een Banck Courant.

Ende om niet te repeteren 't geene daar van alrede geseght is, sullender alleen byvoegen.

Dat, *tot voortsettinge van de omwisselinge van Speciën, in den ingang van de Wissel-banck, tot een yeders narichte, een Lijst diende opgehangen, en daar in van tijdt tot tijdt uitgeset te werden,*

den, in wat prijs by de Banck allerley Specien, oock het ongemunt Gout en Silver, stucken van Achten, en andere Billioenen, aangenomen wert; en daar nevens in wat prijs, een yegelijck, die yets van dien allen benoodight soude mogen zijn, daar mede by de Banck geaccommodeert kan werden.

Objectie. *De Banck is tegenwoordigh soo van alderley Specien niet voorsien, om yeder met de selve te konnen gerijven.*

Antw. Daar toe moest noodige ordres gestelt werden, datse van alles voorsien wierdt; en daar toe soude grootelijx konnen helpen, dat het tweede gerijf hier voorgemelt, noch tegenwoordigh by de Banck gevonden wierdt; namentlijck, dat een yegelijck in de Banck soude mogen brengen, *alle alsulcke Penningen*, Massen, &c. als hy goetvinden sal daar te laaten komen, ende *deselve Penningen*, *&c.* tot sijn believen weder uittrecken.

En staat nu aan te wijsen, op wat voet het selve soude konnen, en behoorde te geschieden, tot accommoditeit van een yeder die hem daar van wilde bedienen, en tot groot voordeel van de Banck.

Ten 1. Diende toegestaan te werden, *dat yeder in de Banck soude mogen verpanden, soodanige penningen, 't sy. van geevalueerde ofte ongeëvalueerde Munt, item Silver en Gout, gewerckt ofte ongewerckt, Serviesen, Pot-penningen, &c. als hy soude goetvinden, maar niet minder als*

ter

ter waarde ofte beloop van ses hondert Guldens, en daar op, 't sy by affschrijvinge, ofte in contant trecken ofte lichten, niet de volle, maar by na, ofte omtrent de intrinsique waerde, als Materiaal geconsidereert, *mits betaalende niet meer voor Intrest ofte Verstaan-gelt, als een half ten hondert voor den tijt van 6. Maanden.* Onder voorwaarde, *dat binnen den tijt van 6. Maanden het ingebrachte wederom uit de Banck gelicht, ofte het verstaan-gelt betaalt, en geprolongeert soude moeten werden, op pœne, dat na verloop van die tijt het ingebrachte absolut vervallen sonde zijn aande Banck, mits aan den inbrenger, ofte die het soude mogen aangaan, Reeckenschap daar van te doen.*

I. Objectie, *Dat soude Lombarden zijn, en daar toe is de Banck van Leening opgericht.*

Antw. De Banck van Leening is opgericht om goederen en Koopmanschappen te beleenen, oock voor hoe kleene sommen, en de Banck van Wissel om de Kooplieden te gerijven, oock daar meede, *dat sy deselve penningen wederom uit de Banck mogen lichten die sy in de Banck brengen.*

Het soude in 't minste tot geen disrespect voor een Koopman konnen gerekent werden, dat hy in de Banck soude brengen *Rijxdaalders, Kruys-daalders, Silvere ofte Goude Ducaten, Leeuwen-daalders, Deensche ofte Sweetsche-daalders ofte andere Marck-stucken, Muscovisch gelt,*

Digitized by Google

ſtucken van achten, ofte eenige andere Specien, om deſelve daar na weder uit te lichten. Daar en tegen ſoude het meenigh Koopman grootelijx accommoderen, en profiteren, dat hy den tijt van 6. Maanden lang, ofte ſoo veel minder tijdt, als hy de ſpecien eerder wederom benoodight heeft, hem van de penningen ſoude konnen bedienen, voor een half per Cent, voor al die tijt.

II. Objectie. *Men heeft dit voor deſen al beſocht, maar de Banck heeft 'er haar niet wel by bevonden, ſpecialijck met Muſcoviſch gelt, dat de Banck aan de handt bleef, en van die valeur niet bevonden wiert als men meende, ſoo datter de Banck ſchade by leet, daar door 't ſelve afgeſchaft wiert; oock heeftmen voor deſen toegeſtaan, om de monture van het Banck-gelt te ſtuiten, dat een yeder Ducatons in de Banck mocht brengen tegens drie Guldens, en Cruys-daalders tegens acht en veertigh ſtuyvers, en die ten ſelve prijſen, binnen 4. Maanden wederom uitlichten, maar ten wilde al mede niet gelucken, en nam dat ſucces niet datmer van verwachte; ſoo ſoude dit oock veellicht uitvallen, en dierhalven, &c.*

Antw. Sal daarom een ſaecke quaat zijn, om datſe uit onvoorſichtigheidt eens een quade uitſlagh gehadt heeft? ſal yemant het vier verwerpen, om dat hy het eens onachtſaam aangetaſt, en ſijn vingeren daar aan gebrant heeft?

Digitized by Google

heeft? geensints, maar dat leert toesien, en daar kan hier in genoeghsaame sorge gedragen werden, dat de Banck niet bedroogen werdt.

Indien van het Muscovisch Gelt, daar de Banck mede bedrogen wiert, behoorlijck Assay was genomen geweest, eer men Gelt daar op gaf, de Banck soude niet bedrogen geworden zijn.

Het inbrengen van de Ducatons, was een popje voor de Cassiers, om met Banck-gelt te speelen, eerst om niet, daar na voor een Octaasje per Cent; en heeft geen gemeenschap met dese propositie, om een half per Cent Verstaan-gelt te geven, op gemaackt en gewerckt Silver-werck of Gout, of Pot-penningen, ofte incourante Specien, ofte op eenige bysondere Specien die men tot voorsettinge van sijn Commercie over eenige tijdt wederom noodigh heeft, en ondertusschen vruchteloos soude moeten stil en ledigh leggen.

III. Objectie. *Gewerckt Gout of Silverwerck, ofte Pot-penningen, in de Banck te brengen, en daar Gelt op te lichten, soude niet konnen geschieden als tot disrespect van den Inbrenger, een groot embroullement geven, en de Banck van Leening nadeeligh zijn.*

Antw. In tegendeel voordeeligh, ten Respecte van de civile Interest, voor die het in de Banck soude laaten brengen, en die hem Jaaren

Digitized by Google

lang van soodanigh effect soude konnen bedienen, voor een ten hondert Intrest in 't Jaar, sonder dat sijn naam soude hoeven in de Banck bekent te staan, soo min als in de Lombert.

Ende in der daat, reëel Silver en Gout, is een onbederflijck pant, dat niet afflaan kan of het Gelt moet mede afflaan, en is soo goet als Gelt; soo dat, als men ongemunt Gelt, voor gemunt Gelt verpant, het te swaaren last is, soo veel Intrest te geven als by de Banck van Leening getrocken wert.

De Banck van Wissel is opgestelt, tot gerijf van een yeder, voor soo weinigh toebaats als moogelijck, nu kan het wel toe, en 't is toebaats genoegh, dat de Banck van Wissel, die aan haar Depositanten geen Intrest betaalt, een per Cent Intrest in 't Jaar geniet, voor niet: want of gewerckt Silver en Gout, of ongemunt Silver en Goudt, ofte gemunte Silvere en Goude Specien, in de Banck ten behoeve van den geenen die daar toe gerechtight is, bewaart wert, 't is even het selve.

Maar dat de Penningen in de Banck gedepositeert, geëmployeert en besteet soude werden in Koopmanschap, om voor de Stadt voordeel daar by te doen, dat soude de rechte wegh niet ingeslagen zijn.

* By voorbeelt, *dat men het Gelt in de Banck soude besteeden in Osnabrugs en dergelijck Lywaat, daar men Gelt-sacken van maackt, om dien handel hier te trecken, en een ander Stadt te onttrecken; en dat men daar na, als de*

de Eygenaars om haer Gelt spraecken, Linnen tot Gels-secken, in plaats van Gelt, souden moeten presenteren, dat soude voor Amsterdam, *alsoo kleen Respect zijn, als voor* Rotterdam.

Die van Hamburgh hebben het beter voor, decreterende in het XXXIII. Art. van de Ordonnantie van haer Wissel-banck, *datter geen Gelt uit de Banck sal gedisponeert werden, als op Goude en Silvere panden.*

Ergo, op soodanige Panden magh het Gelt van de Banck aldaar wel gedisponeert werden.

Ende in diervoegen diende oock hier ter Stede, tot een groote Accommoditeit en voordeel van veele Ingesetene en Vreemdelingen, sonder yemants nadeel, en tot considerabel profijt voor de Wissel-banck, 't selve te mogen geschieden, en behooren geadmitteert te werden.

Ende dewijle het nu en dan soude komen te gebeuren, dat d'eene of d'andere sijn panden, daar hy in circa de intrinsique waerde op ontfangen heeft, niet en quaame, ofte versuymde, te lossen; soo soude dit eenighsints een middel zijn, om de Banck te versien van Materiaal, om'er Specien van te doen munten.

Maar tot een tweede middel, en van meer gevolgh en nadruck, ten dien fine, soude konnen by de Wissel-banck gepractiseert en ondernoomen werden:

Dat de Banck van een yeder, ongewerckt Gout en Silver, 't sy in Massen ofte Baeren, ofte Grenaillen, als mede stucken van Achten, soude aanneemen, tot soodanige prijs, als by de Banck hooghst mogelijck daar voor kan gegeven werden, om specien, op den beraamden voet, daar van te doen munten.

Digitized by Google

Behoudens dat den inbrenger voor een per Mille, die hy in de voldoeninge van den beloop by de Banck soude laaten korten, *sijn optie soude hebben den tijt van 6. Maanden lang, om het selve effect, ofte soo veel als hy daar van begeert, wederom uit de Banck te mogen haalen, mits gevende ofte betalende een half per Cento, boven de prijs daar voor het de Banck van hem aangenoomen heeft.*

By voorbeelt, indien, by d'oprichtinge van een Banck Courant, het Silver by de Banck gestelt wierdt, op vijfen twintig Guldens het Marck sijn.

Alsdan soude het een yeder, die Silver kreeg ofte kocht, vry staan, 't selve in de Banck te brengen, en voldoening, ofte in Specie, ofte by Affchrijvinge op sijn Reeckening, daar voor ontfangen, tot die prijs.

Maar soo wanneer hy een per Mille wilde laaten korten, dat is een halve stuyver op het Marck, daar voor soude hy sijn keur hebben, den tijt van 6. Maanden lang, om sijn ingebrachte Silver wederom uit de Banck te mogen lichten, met een half ten hondert op gelt, boven 't geene hy daar voor ontfangen heeft, dat is, tegens vijf en twintigh Guldens en twee stuyvers het Marck: soo oock na advenant met stucken van Achten en Gout.

En soo wanneer yemandt Silver of Gout, stucken van Achten, ofte andere Specien in de Banck

Digitized by Google

Banck deponeert, en geen occasie in de eerste 6. Maanden voorkomt, om het ingebrachte wederom uit de Banck te lichten, die behoorde het vry te staan, voor het expireren van de 6. Maanden, zijn optie voor noch 6. Maanden te prolongeren, mits betalende een half per Cento, van den beloop van 't geene daar over hy sijn optie behouden wil.

't Is seecker by aldien dit middel gearresteert en geconsenteert wierdt, dat t'elckens ter arrivement van de Vlooten uit Spagnien, voor een ongelooflijcke waerde aan Silver en stucken van Achten, in de Banck gebracht soude werden, en daar van de waerde, na taxatie van de Banck, met een per mille aftreck ontfangen, om in 6. Maanden, wederom het selve te mogen lichten, voor de gestelde half per Cento.

Ende by aldien het Silver na buytenlandtse Munten getrocken, en de prijs daar door te monteren komt, ende het selve wederom uit de Banck gelicht werdt, soo profiteert de Banck daar by een half per Cento, dat een seer groot voordeel de Banck soude konnen op brengen.

Is'er geen treck van Silver na buytenmunten, en blijft het Silver de Banck aan de handt, soo heeft de Banck Silver, en het selve een per mille beter koop, als's'er voor soude willen besteeden.

Ende dit soude het rechte en eenighste mid-

Digitized by Google

del zijn om de Banck of profijt of Silver te doen hebben.

Dit soude oock seer accommodabel en profitabel sijn voor de Commissionarisen, die het Silver na buyten munten versenden: want ter arrivement van de scheepen, soude door de selve voor tonnen Gouts in Commissie op gekocht en in de Banck gedeponeert werden.

Objectie. *Dit soude het rechte middel, en de Brugge geleght zijn, om het Silver met gemack ten Lande uit te doen voeren; daar in tegendeel alle middel behoorden aangewent te werden, om sulx tegen te gaan, en het Silver hier in't Landt te doen blijven, om op onse Provinciale Munte-Gelt daar van te doen stempelen.*

Antw. In het eerste Bericht, pag. 44. is aangewesen, dat den uitvoer van het Silver niet te prevenieren, weeren nochte te keeren is; als dat gaande is, soo moet het sijn loop houden tot dat het stuyt.

Voorleden Jaar is van al het Silver uit Spagnien overgebracht, na my bericht is, niet een eenige Baar in de Banck gebracht, en seer weinige op onse provinciale Munten gesonden, maar alle het selve ten Lande uitgevoert, sonder datter de Banck eenigh Voordeel van getrocken heeft; en dat heeft men in voorige Jaaren gesien, en sal oock in het toekomstige geschieden, soo wanneerder geen andere ordre gestelt werdt; Is het dan niet beter dat de

Banck

Banck een half per Cento, dat geen gerings op Silver is, profiteert, als niet met al?

Maar om dese Bal beter te keeren, sal ick dese Objectie retorqueren, en segge, *dat dit*, in tegendeel, *het rechte en eenighste middel zijn soude, om't Silver hier in't Landt te houden:* want de Inbrengers van het selve, sullen ordinaar voor die half per Cento, die sy aan de Banck by uitlichtinge voor Verstaan-gelt moeten betaalen, dien tijdt recken soo lang mogelijck; en soo wanneer, op het expireren van de 6. Maanden, het haar te ontschieten komt, en sy alsdan geen occasie hebben om te versenden, en geen rescontre vinden tot den Verkoop, en het haar ongelegen komt, het Gelt te schieten, ende het Silver uit de Banck te lichten, en niet inclineren om de half per Cent Verstaan-gelt te risiqueren, en de party te prolongeren: soo sal dat Silver aan de Banck blijven, dat anders, wanneer het in de Banck niet was, daar niet inkomen soude; en soo wanneer het selve uit de Banck gelicht wert, wat swarigheit? daar in soodanigh geval, de Banck alsdan soo veel, ja meer, profiteert als met het selve te doen munten. Soo dat het gaet hoe het gaat, de Banck sonder voordeel by hebben.

By meer andere middelen soude de Banck groot voordeel konnen aangebracht werden, buyten yemants nadeel, sonder de minste risico, en tot een groote accommoditeit van de

Digitized by Google

Kooplieden, en die haar van de selve soude willen bedienen; die ick niet alle op tellen noch voorstellen sal, om dat ick dese bygebrachte genoegh achte, om aan te wijsen dat men by een goede conduite, groote accommoditeit in de Banck soude konnen vinden, dieder tegenwoordigh niet by gevonden wert.

IN het bericht, raackende de Securiteit, pag. 46, is belooft; dat in dit Bericht noch soude voorgestelt werden, diverse ordres en plichten, die de Boeckhouders van de Wisselbanck tot accommoditeit van de Kooplieden, dienden te observeren, dewelcke onder anderen de navolgende zijn.

Ten I.

By mijne E. E. Heeren van de Gerechte is geordonneert, en wert in de Banck geobserveert, *dat de Assignatien van Afschrijvingen in de Banck gebracht, en aan de Boeckhouders ingelevert werden, voor half twaalven.*

Consideratie.

Het soude mijns bedunckens grootelijcks strecken tot gemack en commoditeit voor de Kooplieden, die gewoon zijn haar Banckbriefjes ofte Assignatien selve in de Banck te brengen, dat de tijdt, om de selve in te mogen brengen, verspaat ofte verlaat wierdt, van half twaalven tot op twaalven: om met eenen van de Banck na de Beursse konnen gaan, sonder

Digitized by Google

der dat half uur tusschen-tijdt, 't geensse veel-tijdts niet weten, hoe ofte waar in te besteeden, vruchteloos te consumeren; en specialijck komt het uur van half twaalven qualijck, voor de geene die gewoon zijn voor Beurs-tijdt te middagh-maalen, die nootsaacklijck voor de Maeltijdt haar Assignatien moeten inbrengen, en die tijdt verstuymen, ofte soo vroegh geëten hebben, datse maden eeten voor half twaalven in de Banck konnen zijn, het welcke, voor de geene die wat verre van de Banck en Beurs afwoonen, groote discommoditeit geeft.

Objectie. *Dit mocht de Kooplieden accommoderen, maar het soude de Boeckhouders grootelijx discommoderen; die, nu de Assignatien ten half twaalven moeten ingelevert werden, veeltijts noch halve nachten moeten besoigneren, om alles te adjusteren, en dan soude het noch laater aanloopen.*

Antw. De Accommoditeit van veele Kooplieden, behoorde te prevaleren de Discommoditeit van weinigh Boeckhouders, en 't soude in allen geval maar een half uur in de tijdt verschillen, daar-en-tegen soude by de oprichtinge van een Banck Courant door de Wisselaars en Cassiers, op het laatste moment, soo veel Banck-briefjes niet ingebracht werden, als nu geschiet.

Behalven dat by een goede directie, dit halve uur, en meer halve uuren, by de Boeckhouders wel soude konnen ingewonnen en gemesnagieert werden; waar toe oock veel soude konnen

konnen helpen, dat geſtatueert en geordonneert wierdt, dat niemant des namiddaghs ſoude mogen afſchrijven, volgens de obſervancie in alle andere buytenlandtſche Wiſſelbancken: als blijckt uit de

Ordonnantie van de Wiſſel-banck tot Neurenbergh.

Art. 11.

EN ſal, *ten anderen, daaghlijcks, buyten des Sondags, op behlijve dagen en des ſaturdaghs, twee uuren voor het luyden van de Marckt-klock des naermiddaghs, in de Banck aangevangen werden te ſchrijven; maar ſoo haaſt als de Marckt-klock getrocken werdt, wederom opgehoudeu werden, het Journaal van de gedeputeerde Heer Commiſſaris, en ſijn toegevoegde ofte adjunct* (zijnde eene van des Marckts voorgangeren, ofte gecommitteerde uit de Kooplieden, in welckers preſentie aldaar alle afſchrijvingen, gelijck tot Venetien, mondeling opgegeven worden) *onderteeckent, ende de Banck daar op ſonder eenige langer uitſtel geſloten werden.*

Ordonnantie van de Wiſſel-banck tot Venetien.

EN de alſoo doot verſcheide Decreten, ſedert de aprichtinge van de Banck, ſucceſſivelijck geſtatueert, en op den 12. *Julij* 1662. *geconfirmeert, is geordonneert, dat de Depoſitaris van de Banck, alle morgen als de Banck open gaat, aldaar perſoonlijck ſal moeten weeſen, ende ten minſten 2. uuren lang ſal ſtil blijven, ſonder wegh te mogen gaan, voor ende al eer het eene Journaal met het ander ſal zijn geconfronteert, en dat om reſpects hal ven van de gemelde Banck, als mede om de frauden die daar ſoude mogen voor vallen te weeren; Soo ſalmen, in gevolge van de gemelde Ordonnantien, de Kooplieden alle morgens ten minſten 2. uuren tot haar gerief, om ofte ſchrijven moeten verguhnen,*

Digitized by Google

nen, waar na den Journaliſt en Collationateur, de twee eſſentiele Hooftſtucken, naamentlijck het Debet en Credit, in preſentie van den Depoſitaris, ſullen moeten confronteren, dewelcke ſulx gedaan zijnde, een Linie ſal moeten trecken, en in conformiteit van de Wetten onderteeckenen.

De Banck geſlooten zijnde, wert onder ſwaare pœne verbooden, eenige party by Journaal in ofte af te ſchrijven

Ordonnantie van de Wissel-banck tot Hamburgh.

Art. XII.

WAnneer de Klock tien by St. Nicolai ſlaat, ſal de eerſte Boeckhouder, nochte de andere, buyten expreſſe ordre en bevel van de Heeren en Burgeren, geen Aſſignatien meer aanneemen, nochte Caſſa-cedels, afſchrijven, om alle misbruyck in het inſchrijven te verhoeden.

In gevolge van deſe ordres, ſoude oock hier ter Steede konnen werden geobſerveeert, dat na 12. uuren de Banck toegeſlooten ſoude werden, en geen afſchrijvinge mogen geſchieden, ten ſy dat nevens yeder Aſſignatie een Ducaton (inde plaats van een Schelling) voor de Armen overhandight, ofte in een Arm-buſſe daar toe gereet te houden, door den afſchrijver ſelver ingeſtoocken werdt, het welcke yeder ſoude neceſſiteren ſijn Aſſignatien by tijts in te leveren, de afſchrijvers veel ſchellingen ſoude doen mesnagieren, en daar door de verſpadinge van het half uur grootelijx te gemoet gekoomen werden.

Ten II.

't Is een ordinaris gewoonte, wanneer de Banck ter oorſaacke van het maacken van nieuwe Boecken,

Digitized by Google

ken, tweemaal des Jaars, als mede wegens de Hoogh-tijt van Pingsteren, voor eenige dagen geslooten is geweest, dat alsdan de selve wederom geopent wert op een Saturdagh.

Consideratie.

Het openen van de Banck, in soodanigh geval op een Saturdagh, streckt tot overgroote discommoditeit voor de Christenen: om dat de Jooden alsdan niet afschrijven, en causeert veeltijts geen kleene disordre.

* Dit heeft in de laatste opening op Saturdagh den eersten Augusti des voorledene Jaars 1676. gebleecken; als wanneer des Maandaghs, soo veel partyen wierden afgeschreven, dat de Banck des Dingsdaghs toebleef, waar door men des Dingsdaghs, zijnde den derden dagh na het openen van de Banck, niet weeten konde wat Posten des Maandaghs afgeschreven waaren; en oversulx alle Wissel-brieven, ten lasten van Jooden, gelijck mede alle Wissel-brieven ten lasten van Christenen, die des Saturdaghs niet afgeschreven waaren, en waar van de Respijt-dagen waaren verloopen, en oock des Woensdaghs, als wanneer het Beede dagh was, quamen te verloopen, tot bewaring van het Wissel-recht, moesten geprotesteert, ofte ten minsten geannoteert werden, tot Securiteit, doch groote kosten van de Houders. Ende dewijle de Christenen haar veeltijts moeten bedienen van penningen die haar van Jooden staan in te komen, en de Banck des Saturdaghs opengaande, de Jooden niet voor des Maandaghs afschrijven, en die afgeschreven wert, niet voor des Dingsdaghs weeten kan dat de party valideert, als wanneer hy eerst gerust daar van disponeren magh: soo kan in soodanigh geval, een Christen, tot sijn dis-respect, niet voor op den laatsten Respijtdagh, wanneer de Wissel-brief soo lang vervallen is geweest, afschrijven; en de Houder van een Wissel-brief 't sijnen lasten, moet de kosten spenderen, wil hy gerust

Digitized by Google

ruſt zijn, van te proteſteren ofte 't proteſt te laten noteren, dat veeltijts geen kleen diſput geeft, en oock wel getermineert diende, wie in die koſten gehouden is, den Affchrijver ofte Houder 's Briefs, *dat voorgekomen ſoude konnen werden, met de Banck op een andere dagh vroegh in de Weeck te openen.*

Exceptie. *De Banck wert ordinaar geopent op een Saturdagh, om dat de Boeckhouders de Sondagh te baat ſouden hebben, dewijſe d'eerſte dagh van de opening onmogelijck inſchrijven komen, al de partyen die afgeſchreven werden.*

Antw. Wanneerſe de Sondagh te baat nemen, behoeven de Boeckhouders haar ſoo niet te preſſeren, en te tenteren, of onderſtaan, wat haar mogelijck ſoude zijn, indienſe haar te recht daar na ſtelden.

Maar genoomen 't was haar onmogelijck, en de Banck moeſt des anderen daaghs noodſaacklijck toeblijven; ſoo ſullen, wanneer tot de opening den Maandagh, ofte Dingsdagh genomen wert, de Joode ſoo wel als de Chriſtenen, op d'eerſte dagh van de opening konnen afſchrijven, en by den anderen dagh dieſe geſlooten blijft, lijt niemant meer prejuditie, als men nu by den Sondagh lijt: want den Sondagh, ſoo wel als een andere dagh, in de Reſpijt-dagen mede getelt wert; en ſouden oock in ſoodanigh geval, de Boeckhouders des Sondaghs niet hoeven te arbeiden, maar haar Godts-dienſt konnen waarneemen.

't Is oock een groote miſſlagh, dat men de Banck opent op een Donderdagh, dewijle dien dagh immers ſoo incommodieus is, als den Saturdagh.

* Want, als des Vrydaghs de Banck toeblijft, ſoo konnen de Jooden niet weeten wat partyen haar afgeſchreven zijn, en daar op niet diſponeren voor des Maandaghs, ſoo dat alle partyen, die den derden dagh na het openen van de Banck, door haar moeten afgeſchreven zijn, nootſaacklijck den eerſten dagh moeten afgeſchreven werden: want ſy des Saturdaghs niet afſchrijven mogen, en des Sondaghs niet afſchrijven konnen, dat haar veeltijts ſeer ſoude incommoderen.

Oock

Digitized by Google

Oock de Christenen komt den Donderdagh ongelegender als den Saturdagh: want soo wanneer des Vrydaghs de Banck geslooten blijft, en des Saturdaghs wederom geopent wert, en men niet voor des Maandaghs, zijnde den vierden dagh na het openen, weeten kan, wat partyen des Saturdaghs ingekoomen zijn, soo moeten noodsaacklijck alle vervallen Wissel-brieven, die uitterlijck den derden dagh na de opening afgeschreven moeten werden, en op den eersten dagh niet afgeschreven zijn, door de Houders geprotesteert, ofte ten minsten het protest geannoteert werden, tot bewaaring van haar recht; dat onnutte kosten en groote ongerustigheidt aan de Houders, en misnoegen aan de Acceptanten, en veel disputen causeert, die alle geprevenieert konnen werden met de Banck in het begin van de weeck te openen.

Exceptie. *De Opening van de Banck op een Donderdag soude geschieden tot gemack voor Boeckhouders, om dat, sedert eenige tijt herwaarts, op den tweeden dagh van d'opening van de Banck, soo veel partyen byna als op den eersten afgeschreven zijn, soo dat haar niet wel mogelijck is de selve over dagh en nacht te adjusteren, oversulx hebbense alsdan op d'eerste dagh van de opening den Vrydagh, en op den tweeden de Sondagh te baet.*

Antw. Een van beyde, of daar diende ordre gestelt te werden, dat de Boeckhouders d'affschrijvinge konnen doen, sonder den anderen dagh te baat te nemen; ofte daar behoorde noodsaacklijck eenige alteratie gemaackt te werden, in de Keure gestatueert, den 31. July 1660. medebrengende, dat *wanneer, ter oorsaacke van het sluyten van de Wissel-banck, geen betalinge gedaan kan werden; in soodanigh geval geprotesteert sal moeten werden, binnen den tweeden, ofte uitterlijck den derden dagh, naar het openen van dien, behoudens dat den sesten dagh na den verval-dagh verstreecken sal wesen*: want met dese Keure, gelijck boven aangewesen is, te observeren; soude men, wanneer den Banck op een Donderdagh open gaat, veellicht het meerendeel van soodanige Wissel-brieven moeten protesteren.

Over-

Digitized by Google

Oversulx behoorde de Banck in het eerste van de weeck, te weeten op een Maandagh, ofte des Dingsdaghs, en uiterlijck, wanneer het niet anders zijn kan, des Woensdaghs geopent te werden.

Ten III.

Willekeure in dato 21. October, 1660.

ALsoo mijne E. E. Heeren van den Gerechte, by haare voorige VVillekeuren wel expresselijck hebben verbooden en geinterdiceert, dat niemant ter VVisselbanck deser Steede sich soude mogen behelpen ofte bewijsen op sijne partyen desselven daaghs ingeschreven; ten waare deselve partye door hem selfs eerst in contant aldaar waren ingebracht, en anders niet; als mede dat niemandt meer soude moogen afschrijven als deselve op sijn Banck-reeckeninge te goede hadde, ende haar E E. des niet tegenstaande bevinden, dat de voorsz. Keuren merckelijck werden misbruyckt, tot groote schade en confusie, mitsgaders perijckel van de voorschreven VVisselbanck. SOO IST; *dat haare E E. inhererende de voorsz. voorige Keuren, als noch wel uytdruckelijck ordonneren, statueren, ende een yegelijck mits desen waarschouwen, soodanige Assignatien, Bewijsen ofte Afschrijvinge in de gemelde Banck niet te doen; op pœne, dat deselve Assignatien, Bewijsen ende Afschrijvingen gehouden sullen werden van geender waerden, tot dat de faute van de Contraventeurs*

Digitized by Google

ſal weſen gebetert. Ende wert mede mits deſen yeder een geinterdiceert geen meerder ſomme af te ſchrijven van ſijn Banck-reeckeninge, als deſelve aldaar te goede heeft; op pœne van drie Guldens van yeder honderd Guldens, welcke boven de Reeckeninge werden afgeſchreven: Ende ſal de voorſz. boete, ſonder eenige conniventie of verdragh, ſtrictelijck werden afgevordert. Laſtende en ordonneerende de Boeckhouders van de meergeſeide Banck, haar in het afſchrijven, mitsgaders de afvorderinge van de Boete, na den inhouden van deſe Keure te reguleren.

Deſe Keure op den 31. Januar. 1674. gerenoveert zijnde, hebben diverſe voornaame Kooplieden by Requeſte aan haar EE. Groot-Achtbaarheden geremonſtreert ende vertoont, dat de ſelve inpracticabel, en ten alderhooghſten discommodabel was, voor Kooplieden haar met Wiſſelen na andere Geweſten ernerende, allegerende tot bewijs verſcheiden redenen, die by haar EE. Groot-Achtbaarheden van ſoodanige conſideratien bevonden zijn, dat, ingevolge van het verſoeck, by de Kooplieden in haar Requeſte geproponeert, daar op gevolght is, deſe

Willekeure, in dato 9. Maert, Ao. 1674.

MYne Heeren van den Gerechte der Stadt Amſterdam, genegen zijnde om alle goede ordres te beter doen obſerveren omtrent het afſchrijven

Digitized by Google

schrijven van Penningen in de Wissel-banck der voorschreven Steede, hebben ten dien einde goet gevonden te ordonneren ende willekeuren, gelijck haar Ed. Achtb. ordonneren en willekeuren by desen;

Eerstelijck, dat de Kooplieden en andere sullen vermogen oock afschrijvinge in Banco te doen, des namiddaghs van twee tot vier uuren, op partyen, die desselven daghs voormiddagh ingekomen zijn, 't zy in Specie ofte by Afschrijvinge, mits daar by gevende voor yeder Billet ses stuyvers, ten behoeve van de Armen; altererende voor soo veel dit poinct alleen aanga at de voorgaande Willekeuren.

Consideratie.

Dese nieuwe Keure is geen drie dagen lang in observance geweest, maar yeder heeft sedert, gelijck te vooren, des morgens gedisponeert op partyen die hem afgeschreven waaren, ja oock wel op partyen, die hem des namiddaghs eerst afgeschreven soude werden.

De ondervindinge leert, dat het voor de Boeckhouders onmogelijck is, in het aannemen van de Assignatien, wanneer die tegens half twaalven over hoop ingebracht werden, achtinge daar op te geven; en de selve voor quaat te laaten leggen, ofte vordering daar over te doen, soude oneindige disputen, tusschen de Kooplieden en Boeckhouders, verorsaacken: waaromme de Boeckhouders oock

Digitized by Google

ſedert daar niet opgeſtaan, ofte ſulx onderwonden of getenteert hebben.

Overſulcks is de obſervantie die de Boeckhouders practiſeren, voor deſe Ordonnantie te prefereren.

Naamentlijck, dat ſoo wanneer yemant komt te diſponeren op partyen die hy dien dagh inverwacht, hy doet het op ſijn perijckel, en op de boete daar toe geſtelt, en het ſtaat aan de Boeckhouders, en het is haar plicht, daar op te letten, ende te calangieren die de Banck komen te intacqueren.

Want, ſoo wanneer men niet voor des namiddaghs ſoude mogen diſponeren op partyen dien dagh inkomende, ſoo ſouden de Boeckhouders veeltijts byna ſo veel Aſſignatien des namiddags als des voormiddaghs ontfangen, het geene haar grootelijx incommoderen, en de Kooplieden een groote laſt ſoude zijn, en veel Schellingen doen ſpenderen.

Behalven dat hier voor aangeweſen is, dat de Affchrijvinge des namiddaghs, ſtrijdigh is tegens d'obſervantie van alle uitheemſche Wiſſel-bancken, en hier oock, onder een grooter boete voor de Armen, behoorde ongepermitteert te werden.

Ten IV.

Volgens de Keure van 9. May 1617. heeft niemant vermogen minder als ſes hondert Gulden, afte mogen ſchrijven, maar ſedert is geordonneert, immers

Digitized by Google

immers wert nu gepractiseert, dat men tot op drie hondert Guldens toe maar minder niet, vry Assigneren ofte afschrijven magh.

Consideratie.

Het hoorde yeder vry te staan oock minder somme als drie hondert Guldens vry en vranck af te mogen schrijven; want anders moet die een minder somme per Banck schuldigh is, per Cas met d'Aggio voldoen, en daar over met sijn Crediteur adjusteren, ofte die somme in een meerder somme afschrijven, en 't geene meerder afgeschreven werdt, door weder-afschrijvinge, by den Crediteur gerestorneert werden, het welck in 't eene en 't ander geval voor de Kooplieden, ende in het laatste oock voor de Boeckhouders in de Banck, dubbelde Schrijftuur maackt.

* By voorbeelt, als men fl. 150. schuldigh is over een Wissel-brief, om die party by Afschrijvinge in de Banck te voldoen, sal den Debiteur afschrijven fl. 450. en den Crediteur, hem per storno wederom afschrijven fl. 300. ofte fl. 500. tegens fl. 350 ofte fl. 456. tegens fl 306. na dat geconvenieert wert.

Item wanneer by abuys afgeschreven wert, fl. 3256. 8: 8. die fl. 3266. 8: 8. hebben moet; in soodanigh geval sal den Crediteur de ingekomene fl. 3256. 8: 8. ende den Debiteur de volle fl. 3266. 8: 8. ofte fl. 300. tegens fl. 310. nochmaals elkanderen afschrijven;

Daar met eens fl. 150. in het eerste; en met fl. 10. tot correctie van het abuis, in het laatste geval af te schrijven, de schult voldaan ende geadjusteert is.

Waar uit blijckt, dat, in soodanigh geval, de Kooplieden en Boeckhouders, twee Posten van een grooter somme moeten te Boeck brengen: voor ende in plaatse van een kleene som.

Digitized by Google

Objectie. *De Boeckhouders nemen ook wel Assignatien van kleender somme als fl. 300. aan, en schrijven de selve af, als haar nevens de selve een Schelling overhandight wordt; en dat is het recht datter toe staat.*

Antw. Dit gepretendeert recht is my nooit by Keure gebleecken, en dit Schelling-geven komt niet altijt in de Reeckening te pas, en causeert veeltijts disput tusschen den Debiteur en Crediteur wie deselve betaalen moet: die Houder is van een Wissel-brief, ofte die andere Schult-vordering heeft, van een kleender som, pretendeert, dat den Acceptant, ofte sijn Debiteur, aangenoomen hebbende, ofte schuldigh zijnde in Banco te voldoen, hem voldoen moet soo hy kan, dat is met een Schelling te spenderen; d'Acceptant ofte Debiteur daar en tegen, houdt hem aan de Keure ofte observantie, en sustineert, dat in gevolge van dien geen minder somme als van fl. 300. mach afgeschreven werden, en dat soo wanneer den Crediteur in de Banck by afschrijvinge wil voldaan zijn, hy de Schelling geven moet; om dit disput te effenen, en de Schelling te spaaren, schrijvense ordinaris, gelijck voorgemelt, over en weder een meerder somme af; en om de selve moeite voor te komen, hoorde het yeder vry te staan af te mogen schrijven, ook hoe kleene somme het zy, wanneerse Guldens uitmaackt.

En by aldien de tegenwoordige Wissel-

banck

Digitized by Google

banck tot een Banck Courant gereduceert wiert, en, gelijck in het vervolgh sal voorgestelt werden, voor yeder Assignatie van Afschrijvinge, en van yeder party die men in bekomt, een stuyver betaalt wierdt, alsdan soude de Afschrijvingen van kleender sommen, onder de fl. 300. grootelijcks gemesnageert, ende deselve, door den Debiteur aan den Crediteur, meerendeels per Cas voldaan werden; soo dat de Boeckhouders, apparent dat min partyen onder de fl. 300. souden behoeven af te schrijven, als sy nu per Storno afschrijven moeten.

Ten V.

De Boeckhouders zijn gewoon, de Assignatien die door den Afschrijver by versuym niet onderteeckent zijn, (al zijn deselve gefolieert, en al wetense wie den Afschrijver is) als mede de Assignatien daar in door den Afschrijver yets anders geomitteert, misstelt ofte misspelt, ofte een andere somme in het schrift, als in het cyffer uitgeset is, ofte als afgeschreven wert aan yemant die geen Reeckening in de Banck heeft, stil swijgende voor quaat te laaten leggen, sonder daar van aan den Afschrijver advertentie te doen.

Consideratie.

Dit is seer irraisonnabel, en siet alleen daar op, of den geene die afgeschreven soude werden,

Digitized by Google

den, op soodanige affchrijvingen souden disponeren, en de Banck intacqueren, gelijck meermalen gebeurt is, om alsdan, of schoon de affchrijver avance genoegh heeft, en het abuis onnoosel by hem gecommitteert is, des niet tegenstaande den intacqueur de boete van d'intacque doen betalen.

Maar wie is hier Intacqueur?

Die een abuis in het stellen van sijn Assignatie committeert; en soo veel, of meerder avance in de Banck heeft als hy affchrijft, intacqueert de Banck niet.

Die disponeert op het geene hem by Assignatie effective overgewesen, schoon het hem door de Boeckhouders niet goet geschreven is, intacqueert de Banck oock niet, als den Affchrijver het goet maackt.

Want, als yemant by abuis meer affchrijft als hy avance heeft, en die afgeschreven wert, die party niet validerende, en daar op disponerende, de Banck mede te intacqueren komt, in sodanigh geval zijn die intacqueurs beyde niet boetschuldigh, maar alleen d'eerste, en die sijne affchrijvinge doende valideren, soo valideert van selfs de laaste affchrijvinge sonder boete.

En by gevolgh hebben de Boeckhouders oock geen recht, boete te vorderen, van yemant die te disponeren komt op een Assignatie, die sy stilswijgende voor quaat leggen laten.

Wes-

Digitized by Google

Weshalven tot prevenieringe van veelderley inconvenienten, *de Boeckhouders behoorden geobligeert en verplicht te zijn, wanneer yemant een Assignatie inlevert, daar yets aan manqueert, terstont, en sonder uitstel, kennis daar van te doen geven aan den Afschrijver, om de selve Assignatie te konnen corrigeren; en niet vermogen, gelijck nu geschiet, eenige Assignatie stilswijgende, voor quaat te laten leggen.*

De inconvenientien ontstaande uit dit voor quaat laaten leggen van Assignatien, zijn veelderley, daar van eenige optellen sal.

Ten 1. Meenighmaal heeft die afgeschreven soude werden, op die party staat gemaackt, die hem in te komen stondt, en daar op disponerende de Banck geintacqueert, dat geen klein disput dan veroorsaackt heeft, tusschen Debiteur en Crediteur, wie de Boete van de intacque betalen moet.

Ten 2. Die afgeschreven soude worden, mist in alle geval soo lang sijn Geldt, als de Assignatie voor quaat leggen blijft, het welck, indien het niet altijdt geschiet tot schade van boete, het geschiet ten minsten veeltijts tot sijn groote discommoditeit, als hy die Penningen noodigh heeft.

Ten 3. Het voor quaat laaten leggen van Assignatien, streckt veeltijts tot disrespect van den Afschrijver, en geeft nadencken, of oock met voordacht die Fout by hem gecommit-

Digitized by Google

teert is, immers veroorzaackt, dat hy sijn schult soo promt niet voldoet, als hy behoort.

Ten 4. Meermalen zijn uit dien oorsaack Wissel-brieven geprotesteert, ofte ten minsten geannoteert, en onnoodige kosten gespendeert, oock veellicht wel onder protest van nonbetalinge geretourneert.

Ten 5. Het streckt oock wel tot schade van den Afschrijver.

* Niet lang geleden is voorgevallen, dat yemant seeckere somme afgeschreven heeft aan de *Oost-Indische Compagnie*, verstaande daarby, *per Excellentiam*, de Oost-Indische Compagnie alhier, gelijck indisputabel daar by verstaan moet werden.

Dese Assignatie hebben de Boeckhouders voor quaat laaten leggen, en is oock voor quaat blijven leggen, tot dat den Afschrijver, sullende sijn Reeckening met de Compagnie liquideren, bevont, dat die post aan de Compagnie niet goetgeschreven was.

Daar op gaande naar de Banck, vont sijn Assignatie aldaar, die lang geleden by hem ingebracht was, voor quaat leggen, onder pretext, dat in de selve niet geexpresseert stondt, *d'Oost-Indische Compagnie alhier*.

Dit kosten den Afschrijver d'anticipatie van al de verloopen tijdt, en soo wanneer hy niet in tijts geadjusteert hadde, 't soude hem noch intrest tegens acht ten hondert voor nabetaling, ten minsten compensatie van voor en nabetalinge, daar en boven gekost hebben, en disrespect, dat sijn Reeckening by de Compagnie soo lang open gestaan hadt.

Diergelijcke quade gevolgen, ontstaander meermaalen uit het quaat laaten leggen van Assignatien, sonder daar van advertentie te geven aan den Afschrijver.

Ten VI.

De Boeckhouders zijn geobligeert, niet alleen te

Digitized by Google

te boeck te stellen, wie afschrijft, en afgeschreven wert, maar oock, voor wie, wanneer het selve in de Assignatie uitgeset is. Volgens de Keure in dato 9. Maart 1674. Art. IV.

Considerate.

Dit is een saack ten hoogsten noodigh en dienstigh, tot prevenieringe van questien en geschillen, tusschen den Afschrijver en die afgeschreven werdt; maar ten dien selven einde, diende door den Afschrijver duydelijck onderscheidt gemaackt te werden, in de stelling van sijn Assignatie, *of hy afschrijft voor Reeckening van een ander die afschrijven ofte betalen moet; dan of hy afschrijft aan yemant, voor Reeckening van een ander, die afgeschreven moet werden, of hebben moet.*

In het eerste geval, *behoorde hy, onder sijn onderteeckening te stellen voor wie hy afschrijft.*

In het laatste geval, *behoorde hy nevens de naam van den geenen die hy afschrijft, te schrijven voor wie afgeschreven wert.*

Want sonder dit te observeren, en daar van duydelijcke aanteeckening in de Boecken van de Banck te houden, kan men niet weten, noch oordeelen, of den geenen voor wiens Reeckening afgeschreven wert, door den Afschrijver voldoet, dat hy schuldigh is, dan of hy voldaan wert van 't geene hy hebben moet.

Het soude oock seer dienstigh zijn, en strecken tot prevenieringe van veele disputen, *dat den Afschrijver in sijn Assignatie soude mogen uitsetten, en de Boeckhouders souden*

Digitized by Google

souden moeten te boeck brengen waar voor afgeschreven werdt. Het welck by sonder gerequireert wert, in de afschrijvinge voor Wissel op Franckfort; en ook alsdan, wanneer den afschrijver, uit tweederley hoofde schuldigh zijnde, ofte om andere redenen, expres wil te kennen geven wat schult hy voldoet.

Dat sulx ook de intentie geweest is van mijne Heeren van den Gerechte, in het oprechten van de Banck alhier, blijckt uit het VII. en VIII. Artic. van de Ordonnantie om de Banck op te rechten, luydende aldus:

Art. VII.

Ende sullen alle partyen, 't sy of deselve in specie in de Bancque sijn gebracht, ofte daar uit werden gehaalt, ofte anderssints by rescontre ofte overdraght goet gedaan, by twee Boeckhouders te gelijck werden gebaeckt.

Art. VIII.

Te weeten, by een Journalist, die alle partyen in sijn Journaal vervolgens sal stellen, *met verklaaringe van de natuure ende cause der betalinge, soo duydelijck en klaar als doenlijck sal zijn, &c.*

Niet min dienstigh soude het zijn, en strecken tot een groot gemack, mesnagie en Securiteit voor den afschrijver, *dat, wanneer hy afschrijft per rest van Reeckening, gaadjnsteert met sijn Crediteur die hy afschrijft; ofte in voldoeninge van eenige last, hoedanigh deselve zy, daar den afschrijver ofte betaalder, tot sijn Securiteit ofte gerustheit, een Notariale Quitantie van soude begeeren, in soodanigh geval, den afschrijver in de Assignatie van afschrijvinge maar soude behoeven te expresseren, waar voor de afschrijvinge geschiet, en die afgeschreven wert, persoonlijck mede comparerende, en met de onderteeckening van die Assignatie sulx approberende, daar van pertinente aanteeckening gemaackt wierdt, soo in het Journaal van den Contrarolleur, als in 't Grootboeck van de Boeckhouder.* Mits daar voor genietende voor een emolument een Schelling: welcke aanteeckening en bekentenis, soo valide zijnde als een Notariale Quitantie, t'allen tijden by de boecken van de Banck soude konnen blijcken, sonder datter eenige Acte van soude behoeven op gemaackt ofte bewaart werden.

Ten

Digitized by Google

Ten VII.

De Boeckhouders vermogen geen Assignatien van Afschrijvinge aan te nemen, als uit handen van den Afschrijver selve, of sijne Gevolmachtighde, volgens het III. Art. van de Willekeure, in dato 9. Maert, 1674. meermalen gealligeert.

Consideratie.

Dit bestaat in reden, en wert oock vereist tot Securiteit van de Banck, alhoewel door de Boeckhouders geen naauw reguard daar op genoomen werdt; maar niet sonder reden maacken de Kooplieden swarigheidt, om aan haar Knechts ofte Dienaars soodanige Procuratien te verleenen, als de Boeckhouders geconcipieert hebben, en by haar uitgevult wert.

Sustinerende, dat het een saacke is van al te groote importantie, soo onnootsaackelijck, yemant te constitueren en te authoriseren, om op sijn naam af te mogen schrijven, en over sijn avance in de Banck te mogen disponeren.

En dat dierhalven, *aan yeder Inwoonder, die Reeckening in de Banck heeft, behoorde toegestaan te werden, dat hy soude mogen volmacht verleenen, alleen om sijne Assignatien van afschrijvinge in de Banck te brengen, en aan de Boeckhouders te overhandigen, en verder niet.*

En *tot Accommoditeit voor de Kooplieden, behoorde soodanige Procuratien te houden, niet op yemant speciaal genomineert, maar op Toonder.*

Want

Want anders, als een speciaal genomineerde in soodanige Procuratie uit Stadt, of sieck is, ofte door eenigh ander belet ofte inconvenient, de Assignatien niet inbrengen kan, vint hem de Constituant verlegen.

Maar Procuratien om af te mogen schrijven voor des Constituants Reeckening, en op des selfs naam, behoorde specialijck op den geconstitueerde gericht, ende de selve daar in genoemt te zijn, oock inhereren macht van Substitutie, om de Assignatien van Affschrijvinge in de Banck te brengen, maar verder niet.

Ten VIII.

Door de Boeckhouders werdt aan sommige Kooplieden, die haar daar voor vergenoegen, alle morgens een Notitie-cedulle t'huisgesonden van de partyen des daaghs te vooren op haar Reeckening ingekoomen en goetgeschreven; en die soodanige Notitie-cedulle niet t'huis gesonden werdt, moet, des morgens van seven tot acht uuren, selve gaan; ofte yemant senden, in de Banck, en aan een van de Boeckhouders, die alsdan daar toe moet vaceren, afvragen, of soodanige partyen als hy op sijn Reeckening verwacht, ingekoomen zijn?

Consideratie.

In het Bericht raackende de Securiteit van de Banck, pag. 38. is voorgestelt, dat het strecken soude tot Securiteit van de Banck, dat niet alleen aan sommige, maar aan alle Inwoonders die Reeckening in de Banck hebben, soodanige

nige Notitie-cedullen t'huisgesonden wierden.

Het selve soude oock strecken tot een groote commoditeit en gemack voor de Kooplieden, en yeder een die Reeckening in de Banck heeft, oock van de Boeckhouders selve.

Want, de Kooplieden souden dan 's morgens niet hoeven te gaan, ofte haar Dienaars niet hoeven te senden, om te vragen; en de Boeckhouders souden haar oock soo vroegh in de Banck niet hoeven te laaten vinden, en op te passen, om te beantwoorden en te seggen, wat partyen ingekomen zijn.

Maar specialijck en principalijck, soude sulx strecken tot Securiteit voor de Kooplieden; die als seecker souden konnen weeten, wat Posten op haar Reeckening ingekomen zijn, en oock pertinent wat somme; dat met vragen, door het niet duydelijck genoegh antwoorden van den Boeckhouder, ofte qualijck verstaan, ofte onachtsaam en vergetelheit, van den Vrager in 't een en 't ander geval, in het sluyten van de Reeckeningen, veeltijts groote moeite en disput geeft.

Zijnde meermalen gebeurt, dat den Vrager verstaan en staat gemaakt heeft, dat de party daar hy na vraagde, ingekoomen was, en daar op disponerende, de boete van intacque heeft moeten betaalen, ende niet daar op disponerende in schade vervallen is, door verstuym van op sijn tijt te protesteren.

Be-

Digitized by Google

Behalven dat oock veeltijts Poſten door de Boeckhouders by abuis op yemants Credit gebracht, en aan de Vragers opgegeven zijnde, door de ſelve gediſponeert is op het geene haar niet toequam, en niet opgegeven zijnde, ſoo lange op deſſelfs Reeckeninge t'onrecht in Credit zijn blijven ſtaan, tot dat den geenen, in wiens Credit de ſelve behoorden, na de calculatie van de Boeckhouders, de Banck zijn komen te intacqueren; ofte tot dat d'een of d'anders Reeckening geſlooten, en 't Saldo niet t'accoort gevonden, de Fout eerſt uitgevonden is.

Deſe en andere inconvenientien, ſouden met het algemeen t'huiſenden van de Notitie-cedullen geprevenieert, immers terſtondt geredreſſeert werden.

I. Objectie. *De Boeckhouders vinden en hebben wercks genoegh, ſonder datſe voor een yeder ſoodanige Notitie-cedullen uittrecken, dat haar een ongelooflijcke moeite ſoude geven, en waar voor haar ſommige Kooplieden ſouden willen betaalen, anderen niet.*

Antw. Sonder moeiten ſoude deſe Notitiecedullen niet konnen gereet gemaackt werden, maar dat de Boeckhouders, ofte haar Klercken, deſelve ſouden, en gemackelijck konnen uittrecken, is ſeecker.

Te meer dan, *wanneerſe ontlaſt werden van het liquideren der Reſten van geſlooten Reeckeningen,*

Digitized by Google

gen, en het adjusteeren van de selve als de Rest niet accordeert, alsmede van het naarsien of partyen ingekomen zyn of niet, ende van alle andere omslagh, verhinder en belet, en haar alleen, en nergens anders mede, als met het inschrijven van de Assignatien in haar Clapper- en Groot-boeck, en 't adjusteren van de selve, en achtinge te geven op de intacques, souden behoeven te bemoeyen, gelijck in het bericht van de Securiteit mede geallegeert is.

't Komt dan alleen daar op aan, dewijle het Loon den arbeidt versoet, hoe veel sylieden voor dese haar moeite en arbeidt behoorden te genieten?

Om daar op een eenparige voet te beraamen, behoorden een yegelijck Inwoonder die Reeckening in de Banck heeft, en dese Biljetten t'huisgesonden werden, een vastgestelt Jaargelt aan de Boeckhouders te moeten geven, voor het schrijven van dese Notitie-cedullen, (en oock een nieuw Jaar, maar dit na discretie, aan de Bestelders ofte t'Huis-brengers van de selve) en dat sonder onderscheidt, d'eene Koopman soo veel, en niet meer, als d'ander, het welcke op een Ducaton begroot zijnde, meer als twee duysent Ducatons, en alsoo een goet en raisonnabel emolument, voor haar jaarlijcks soude renderen.

En soo wanneer door de oprichtinge van een Banck Courant, de Reeckeningen in de

Digitized by Google

Banck meerder wierden, dit emolument ſoude te grooter werden; en ſoo eenige die nu Reeckening hebben ſoo karigh waaren, datſe, om deſe Ducaton te mesnagieren, liever geen Reeckening op de Boecken van de Banck ſoude nemen, kleene ſwarigheidt voor de Boeckhouders: want dan ſpaardenſe de moeite.

De Banck is tot gerijf opgericht van den geenen die hem daar van bedienen wil, en het meriteert niet, nochte't is de pijne niet waardigh, dat yemant Reeckening in de Banck heeft, die de Accommoditeit en 't gerijf, geen Ducaton of twee in 't Jaar waerdigh eſtimeert.

II. Objectie. *Soo wanneer yeder die Reeckening in de Banck heeft, even veel, d'eene niet meer als d'ander, aan de Boeckhouders voor het uitſchrijven en t'huisbrengen van die Biljetten ſoude betaalen, ſoo ſal den geene die veel partyen in bekomt, en alle dagen ſoodanige Biljetten t'huisgeſonden werden, groote preferentie hebben en te weinigh betaalen, ten opſicht van anderen, die nu ofte dan maar een enckele party werdt afgeſchreven.*

Antw. Om dit te reguleren en te egaleren, diende daar en boven *een yeder die Reeckening in de Banck heeft, van yeder Poſt die hy op ſijn Reeckening in bekomt, een ſtuyver aan de Banck te moeten goet doen*; welcke ſtuyvers alle ſes Maanden op het ſluyten van de Boecken, en adjuſtement der Reſten, in handen van de Heeren Com-

Commissarisen, ofte aan yemandt door haar E E. daar toe te committeren, soude moeten voldaan werden.

De selve souden dienen, soo verre het toereycken magh, om daar uit te vinden het Tractement van het meerder getal van Heeren Commissarisen, indien noodigh gevonden wert het getal van de selve te vermeerderen: item van de Secretaris en Notarisen, en Bestelders ofte Loopers van de Banck.

En in diervoegen souden de Kooplieden, en andere die Reeckening in de Banck en veel omslagh hebben, niet meer als nu betaalen, en die weinigh doen, geen reden hebben om te doleren datse te veel betaalen, maar voor een kleen gelt, groot gemack en Securiteit konnen hebben; de Boeckhouders souden een raisonnabele erkentnis voor haar moeite trecken, ende de Banck een goede stuyver jaarlijcks, ten fine als boven, daar by collecteren.

En by so verre dese stuyvers niet toereycken mochten, om daar uit ten vollen de Tractementen voorgemelt te vinden, soude by haar E. E. Groot-achtbaarheden konnen gestatueert ende gewillekeurt werden, *dat alle afschrijvingen in de Wissel-banck souden moeten geschieden op Assignatien door de Heeren Commissarisen expres daar toe te doen drucken, door de Secretaris en Notarisen van de Banck aan een yegelijck uit te geven, mits betalende voor yeder Assignatie een*

Digitized by Google

stuyvers: en dat soo yemant op een ander Assignatie afschrijvinge deede, deselve by de Boeckhouders niet soude mogen aangenoomen werden, als met twee stuyvers daarnevens te geven.

Uit het voordeel op dese Assignatien, ende de voorgemelde stuyvers van de ingekoomene partyen, sonde de gerequireerde Tractementen genoeghsaam konnen gevonden werden, en de Stadt en Banck, in diervoegen, tot haar Securiteit, van dese nieuwe Ministers konnen bedient werden, buyten belasting.

Alle Kooplieden van kennis en oordeel sullen bekennen en toestemmen, dat de Securiteit en d'accommoditeit, diese by de oprichtinge van een Banck Courant, en buyten dat, by de aanstelling van een Secretaris en Notarisen van de Wissel-banck, (daar van noch nader opening en aanwijsing in 't vervolgh gedaan sal werden) mitsgaders by het t'huis senden van de Biljetten van de ingekoomene partyen, souden hebben, wel meriteert, dat dese respective stuyvers by haar werden gespendeert en gedebourseert.

In de eerste oprichtinge van de Banck van Wissel hier ter Stede, is yeder gehouden geweest aan de Banck goet te doen, van alle het geene op sijne Reeckening op en afgeschreven wierdt, een halve stuyver van de hondert Guldens; dat veel meer op gebracht heeft, maar metter tydt afgeschaft is.

In andere Wissel-bancken, moeten de Kooplieden, gelijck billick, contribueren tot voldoening van de lasten die tot waarneeming van deselve gespendeert werden.

By

By voorbeelt, tot Neurenbergh is in de oprichtinge van de Banck, Ao. 1621. geordonneert, Art. 9. *Dat een yegelijck, van het geld dat hem in Credit op sijn Reeckening afgeschreven wert, soude moeten betaalen een Creutser van de* 100. *florynen; en van't geene hy in Contant ontfangt, ses Creutsers van de* 100. *florynen.*

Maar alsoo aldaar by de eerste half jaarige Reeckening bevonden wierdt, dat dese gestelde een en ses Creutsers niet toereijcken mochten, tot voldoeninge van de onvermijdelijcke onkosten: soo hebben Burgermeesteren, en Raat Ao. 1622. op 14. Maart, geordonneert, *dat*, pro interim tot dat de Negotie beterde, *betaalt soude werden twee Creutsers voor overschrijven, en drie Creutsers voor het inbrengen van specien, en ses Creutsers van de* 100. *florynen van het uitlichten van deselve.*

Ao. 1630. sijn Burgermeesteren en Raadt derselver Steede genootsaackt geweest, dese last wederom te verhoogen, en te ordonneren, *dat van overschrijven oock drie Creutsers in plaatse van twee voor de* 100. *Florijnen betaalt soude werden.*

Ende alsoo Burgermeesteren en Raadt aldaar, Ao. 1635, by haar op den eersten Augusti gehoudene Jaar-reeckening bevonden, dat oock dese geordonneerde belasting niet toereycken mocht, soo hebben deselve op den 12. October desselvigen Jaars, geordonneert, *dat van inbrengen van Penningen, en oock van overschrijven, betaalt soude werden ses Creutsers, dat is* $\frac{1}{16}$. *pour Cent; en van het uitlichten van Penningen tien Creutsers van de* 100. *Florijnen, dat is,* $\frac{1}{8}$. *pour Cent.*

Hier uit kan afgemeten, en yeder overtuyght werden, dat het voor geen last gereeckent kan werden, dat den Afschrijver, en den Ontfanger hier ter Steede, yeder soude contribueren een eenige stuyver van yeder party, 't zy oock van hoe groote sommie de selve soude mogen zijn; en dat daar voor den Afschrijver, de Assignatie van Afschrijving, noch voor niet soude hebben.

Ten IX.

Wanneer yemants Foly vol is, oock by gelegent-

Digitized by Google

heidt van 't stuyten van de oude en 't maacken van nieuwe Boeken, werden door de Boeckhouders de respective Resten ofte Saldos in een Resthoeck aangeteeckent, en den geenen diens Reekening geslooten is, moet sijn Rest, soo als hy deselve op sijne Boecken vint, opseggen, accordeert se met de Boeckhouders, soo is het wel, en sy noteren de selve accoort; accordeert se niet, soo moeten de Kooplieden haar Banck-reeckening uitschrijven en aan de Boeckhouders overhandigen, de welcke, als het haar gelegen komt, en als het haar wachten kan, de selve tegens de Boecken confronteren en napunteren.

Consideratie.

Dat de Boeckhouders soo wel Fouten konnen committeren als de Kooplieden, sullense niet ontkennen, leert de ervarentheidt, en bevinden de Kooplieden niet dan al te veel, die het geen geringe last is, datse op dit seggen van de Boeckhouders, de rest accordeert niet, haar geheele Banck-reeckening, van die geslooten Foly, uittrecken moeten, ef schoon de Fout by de Boeckhouders selve latiteert.

Welcke moeite, by het middel om de Resten te adjusteren, in het Bericht raackende de Securiteit van de Banck, pag. 22. geproponeert, geprevenieert soude werden, en de Kooplieden van het uittrecken van haar Reeckeningen, in 't geheel, wanneer het abuis by de Boeckhouders berust, en wanneer de Kooplieden selve

ve Fout hebben, van den Debet of Credit, daar de Fout niet in gecommitteert is, geexcuseert en verschoont soude zijn.

Ten X.

Willekeure, in dato 9. Maart, 1674.

Item, dat alle Kooplieden en andere, Reeckening in Banco hebbende, gehouden sullen zijn tweemaal in het Jaar op 't sluyten of maacken van nieuwe Boecken, binnen ses weecken na het openen van de Bancq te komen liquideren, op pœne dat na de voorsz. tijdt de selve van haar avance niet sullen mogen disponeren, voor dat de gemelde Liquidatie sal zijn gedaan.

Consideratie.

In het Bericht van de Securiteit pag. 29. is aangewesen dat het een seer groote misslagh, ja dwaasheit is, dat de Boeckhouders de Boecken in de Banck sluyten, en de Resten van Reeckeningen op de nieuwe Boecken overdragen, en daar na met een yeder accorderen en liquideren; en vertoont, hoe en op wat wijse, met een yegelijck Inwoonder, de Resten van Reeckening gesaldeert en geëffent konnen werden, voor dat men de Bilance sluit en de Resten op de nieuwe Boecken transporteert; soo dat geen Inwoonder, na het openen van de Banck eenige afschrijvinge behoorde toegestaan te werden, die niet alvooren met de Banck hadde geliquideert.

Digitized by Google

Ten XI.

Het komt niet weinigh te gebeuren, dat in het adjusteren van de Resten met de Boeckhouders bevonden wert, door de selve, op de geslooten en getransporteerde Reeckeningen, een Post, ofte meer, in den Debet ofte Credit gebracht, die der niet hoort, ofte niet gebracht die der hoort; in welck geval ordinaar door de Boeckhouders versocht, en van de Kooplieden geverght, ja ock wel door haar aan deselve geordonneert wert, dat den geenen, die sy Boeckhouders verkeert belast, ofte afgeschreven hebben, die party wederom stopneren of afschrijven sal; ock wert wel in andere voorvallen en gelegenthedenby haar versocht, ja geordonneert, dat de Kooplieden de Fouten die sy Boeckhouders gecommitteert hebben, onder of niet elkanderen willen, ja moeten adjusteren.

Consideratie.

De Kooplieden die haar daar in te wil zijn, weten niet wat sy doen; ofte soo sy het weten, soo bewilligen sy haar sulx onvoorsichtigh en tegens reden in, en zijn oorsaack dat de Boeckhouders, om dat quansuis haar Fouten op de Boecken van de Banck niet bekent souden staan, valsche Posten op de selve, en na behooren niet gecorrigeert, laaten staan.

Begaan de Boeckhouders Fouten, 't is billiek dat sy die selfs redresseren en corrigeren, en door het middel van weder-afschrijvinge van de Kooplieden, werden de selve niet gecorri-

corrigeert, maar het zijn Fouten en blijven Fouten.

Beter ſorge wert daar voor gedragen, by deſe

Ordonnantie van de Wiſſel-banck tot Venetien.

GEn Journaliſten, ofte Collationateurs ſullen vermogen, onder de ſwaarſte pœnen, de partyen door haar ingeſchreven te royeren, de Naamen, Sommen ofte Getallen te veranderen, ofte yets anders wat het ſoude moggen weſen, daar by te voegen, ende in gevalle daar eenigh erreur voorviel, dié ſal niet anders als met publicque terminatie, ofte toelatinge, mogen werden geadjuſteert.

Ten XII.

Willekeure, in dato 24. Januarii 1651.

WYders, dat van nu voortaan geene Houders van eenige geëndoſſeerde VVisſel-brieven, gehouden ſullen weſen de ſelve ten behoeve van den Acceptant uit hunne handen te geven, ten zy dat ſe alvooren daar van ten vollen ſullen zijn voldaan; des ſullen de Houders ten vervaldage aan de Acceptanten moeten vertoonen, dat ſy de betalinge, in de VVisſel-brief begreepen, uit krachte van het opgeſtelde endoſſement, moeten hebben; ende in cas van weigeringe van geene betalinge daar op te willen doen, ſoo lange den Houder de VVisſel-brief in handen, en niet overgelevert en heeft, ſal den Houder de VVisſelbrief moeten brengen in handen van de Boeckhouders van de VVisſel-banck,

Digitized by Google

om aldaar geregistreert te worden: *alwaar den Acceptant ofte Debiteur die sal mogen lichten, na dat de party sal wesen afgeschreven en validerende bevonden en eerder niet.* Voor welcke Regiſtratie, *den Acceptant* gehouden ſal zijn te betalen aan de Boeckhouders van de Wiſſel-banck een Schelling. *Ende by Faute van promte betalinge ofte inschrijvinge, sal den Houders 's Briefs de Wissel-brief wederom uit de Banck, en uit handen van de Boeckhouders haalen, op soodanige tijt en stondt, als hy sijn recht met behoorlijck protest tegens den Trecker; sal goetvinden te willen bewaaren,* en alsdan aan de Boeckhouders voor haar Regiſtratie ſelve betalen 6. ſtuyvers; die hy met d'andere onkoſten van 't Protest, Wiſſel en Herwiſſel den Trecker in Reeckening ſal mogen brengen.

Conſideratie.

Deſe Keure wordt ten deele niet geobſerveert, en ten deele gecontravenieert door de Boeckhouders: voor eerſt, ſy obſerveren de Regiſtratie niet, die nochtans niet ſonder reden in de Keure ſoo expres gerequireert wert; maar ſteecken de Wiſſel-brieven die haar overhandight werden op een pen, werden ſe haar afgevordert, 't is wel; ſoo niet, ſy nemender geen verder achtinge op.

Ten tweeden, ſy contravenieren deſe Keure directe; vermits ſy de Schelling afvorderen van den Houder, niet als hy haar de Wiſſel-

brief

Digitized by Google

brief wederom afvordert, om by faute van betalinge te doen protesteren, volgens de Keure: maar als hy de Wissel-brief haar komt te overhandigen, en willen van hem de selve niet aannemen, ten sy dat hy hy haar een Schelling daar nevens geeft; het welck strijt tegens de expresse Text van de Keure, dicterende *dat den Houder dan een Schelling betalen sal, als hy de selve met de onkosten van Protest, Wissel en Herwissel wederom kan vorderen*; het geene hy niet doen kan, wanneer den Acceptant de Wissel-brief komt af te schrijven: want die salse hem niet geven, en daarom te protesteren, ofte te procederen, is niet de pijne waert; soo dat tegen alle equiteit en reden, den Houder die Schelling missen moet en niemant aanreecken-nen kan.

In tegendeel, de Boeckhouders hebben recht van vordering by den Acceptant, en die is gehouden, en hy moet betalen, volgens de Keure, en daar in obstinaat weigerigh zijnde, soude haar gepermitteert konnen werden afschrijvinge te weygeren, aan die haar de Schelling weygerde te voldoen.

Maar dewijle de Regiſtratie haar te veel moeite, en de vordering van de Schelling van den Acceptant haar te veel wercks is, soo souden sy konnen geexcuseert en ontlast werden van dese Commissie, en de selve door haar E.E. Groot-Achtbaarheden konnen gedese-

defereert, en aanbevolen werden, aan *Notarisen* van de *VVissel-banck.*

Van het oprichten van een Notaris-Comptoir van de Wissel-banck.

TOt een over groote accommoditeit en Securiteit voor de Kooplieden, en tot prevenieringe van menighvuldige disputen en geschillen, soude door haar E. E. Groot-Achtbaarheden konnen opgericht en angestelt werden, een Notaris-Comptoir in de *Wissel*-banck.

De Notarisen van de Wissel-banck dienden Persoonen te weesen van habiliteit, vaardigh ter pen, en arbeitsaam, ook eenige van haar souden ervaaren dienen te zijn in uitheemsche taalen, specialijck in het Engelsch, Fransch, Spaansch, Italiaansch en Hooghduytsch.

Dese Notarisen van de Wissel-banck souden, gelijck in het bericht, raackende de Securiteit van de Banck pag. 11. aangeroert is, Controrolleurs moeten zijn van de Boeckhouders en Cassiers van de Wissel-banck.

Soo dat den van haar soude moeten vaceren aan het Journaal in de Kamer van de Boeckhouders; een aan de Contra-clapper; en by oprichtinge van een Banck Courant, ook een aan de Clapper van de Cassiers.

Oversulx souden de selve ten minsten ses in getal

Digitized by Google

getal moeten zijn; om dat, by Sieckte of andere inconvenienten, dit werck sijn voortgang soude konnen hebben, en verder door haar soude konnen gedaan en verricht werden, 't geene nu nader aan te wijsen en te vertoonen staat.

Ten I.

Door de Notarisen van de Wissel-banck, behoorden alle Protestatien van Wissel-brieven, 't zy van non acceptatie ofte non-betalinge, te geschieden; ofte de Protesten by andere Notarisen gedaan, by de Notarisen van de VVisselbanck geregistreert te werden, op pœne van invaliditeit; alsoo een Generaal Protocol van alle Protestatien van non acceptatien, alsmede een apart Generaal Protocol van alle Protestatien van non-betalinge, ten Comptoire van de VVissel-banck gehouden te werden.

Dit observeert men tot *Venetien*, en op alle *Missen* en *Foires*, en het soude ook bysonder, ja ongelooflijck, noodigh en dienstigh zijn, dat sulx hier ter Steede ingevoert wierdt, en grootelijx strecken tot Accommoditeit en Securiteit van de Commercie, en prevenieringe van menighvuldige disputen: want

Ten 1. *VVanneer der Generale Protocollen gehouden wierden in de VVissel-banck van alle geprotesteerde VVisselen, so van non-acceptatie als non-betalinge, soo souden door dat middel seer veel VVissel-brieven (die anders met Protest retourneren)*

neren) Sopra Proteſt, ter eeren van den Trecker, ofte Intreckers, aangenomen en voldaan werden.

Ten 2. *Door middel van het Generaal Protocol van non-acceptatie, daar van het Regiſter voor yeder open ſoude dienen te leggen, ſoude een yegelijck konnen weeten wat Wiſſel-brieven van non-acceptatie geproteſteert wierden, en daar door veeltijdts ontdeckt werden de diffidence die de Betrockene hebben op de buytenlandtſe Treckers, en daar door aanleidinge gegeven werden aan andere, om nader informatie te nemen op der ſelver gelegentheidt.*

Ten 3. *By het Protocol van Proteſtatien van non-betalinge, ſoude oock veeltijts conſteren het onvermogen, van de Acceptanten alhier.*

Het Notaris Comptoir in de Wiſſel-banck, ſoude oock dienen in veelerley voorval, tot een ongemeen groot Gerijf, Gemack, Securiteit, Mesnagie en Voordeel, voor de Wiſſel-Negotianten alhier ter Steede, en tot prevenieringe van meenighvuldige diſputen, ſoo hier als Buyten-lants, Want:

Ten 1. *De Houders van Wiſſel-brieven te betalen aan ordre, ten laſten van Buytenwoonders, ſouden als dan niet behoeven gehouden te zijn, tegen den vervaldagh, ofte ten vervaldage, aan de Acceptanten te adviſeren, aan wien ſoodanige Wiſſel-brieven te betaalen zijn; maar de ſelve Wiſſel-brieven ten vervaldage alleen behoeven te brengen ten Comptoire van de Wiſſel-banck, en*

over

Digitized by Google

over te leveren aan de Notarisen, alwaar de Buytenwoonders, voor een Schelling, souden moeten vernemen, ofte doen vernemen, aan wien de betalinge geschieden moet.

d'Invoeringe en observance van dese voorslagh, souden grootelijcks strecken, tot *Gemack* en *Mesnagie* van de Houders van soodanige Wissel-brieven, tot *voordeel* voor de Ingesetene deser Steede, en *voorkominge van veel disputen en Geschillen*, somtijts oock wel *tot verhoedinge van schade van de Acceptanten selfs.*

Ten 1. *Tot Gemack:* Want daar door soude de Houders van soodanige Wissel-brieven, ontlast zijn van het schrijven van Brieven aan de Acceptanten; en niet behoeven te adviseren dat soodanige Wissel-brieven aan haar te betalen zijn; Maar ten principale souden alsdan de Houders niet belast konnen werden door de Acceptanten met andere Wissel-brieven en Assignatien, om de selve in te vorderen tot voldoeninge van de Wissel-brieven t'haaren lasten, gelijck nu ter tijt veeltijts geschiet.

Ten 2. *Tot Mesnagie:* Want de Houders alhier souden alsdan geen Brief port hoeven te betaalen van de rescriptien der Acceptanten, waar mede sy de voldoening remitteren, ofte adviseren by wien de selve te vinden; Maar specialijck souden alsdan de Houders niet behoeven (gelijckse nu veeltijts doen) eenige onkosten te spenderen, van Protesten ofte Aanteeckeningen te laaten maacken, wanneerse van de Assignatien, ofte Wissel-brieven, die haar in voldoeninge toegesonden werden, den laatsten Respijt-dagh van haar Wissel-brief, noch geen voldoeninge bekomen hebben.

Ten 3. *Tot Voordeel van de Kooplieden hier ter Steede:* Want de Buytenwoonders, tot wiens Lasten soodanige Wissel-brieven houden, die selfs niet overkoomen konnen, om in de Banck te vernemen aan wien de Wissel-

brieven

Digitized by Google

brieven t'haaren laſten betaalt moeten werden, ſouden een Correſpondent daar toe moeten gebruycken, en aan de ſelve de voorraadt, ofte proviſie om te voldoen, moeten verſorgen, en hem *Proviſie* daar van laaten verdienen, dat tot voordeel van de Koopliedenalhier in 't gemeen ſoude dienen.

De E. E. Magiſtraat en Raadt der Stadt van Antwerpen, hebben ten dien einde deſe volgende Keure in dato 18. Februarii, 1667. geſtatueert en gepubliceert.

ALſoo men dagelijcks ondervindt, dat daar koomen diverſe abuyſen en quade gewoonten in te breecken, over het accepteren van de Wiſſel-brieven, in deſe Stadt te betaalen; namentlijck by de Buytenwoonders, die accepteren mits hun ten vervaldage te adviſeren, &c. om waarinne te voorſien: SOO IS 'T, dat mijne voorſchreven Heeren hebben geordonneert en gebooden, gelijck ſy ordonneren en gebieden mits deſen, dat alle Acceptanten, Buytenlieden, wie het ſoude mogen weſen, op de Wiſſel-brieven, alhier in Antwerpen te betaalen, by hunne acceptatie ſullen gehouden weeſen te ſtellen, aan wie men ſich van hunnent weegen, binnen deſe ſtadt om de betalinge ſal hebben te addreſſeren, ſonder dat de Houders des Briefs ſullen gehouden weeſen, hun voorders dien aangaande te adviſeren: *anders, ende by foute van dien, als oock in cas van eenige exceptie, ſal moogen by den Houder des Briefs worden geproteſteert van geen acceptatie, en al of de acceptatie waare geweygert.*

Een oude quaade gewoonte kan qualijck aan de bandt geleght werden: want niet tegenſtaande deſe Ordonnantie, men accepteert nu ter tijt al wederom de Wiſſelbrieven, in Antwerpen te betaalen, onder expreſſe conditie vanten vervaldage te adviſeren aan wien de voldoeninge geſchieden moet: en ſoo men den Houder vertrouwt, men belaſt hem met Remiſes tot voldoening.

Deſe impertinente liberteit, maatigen veel Buytenwoonders, tot wiens laſte Wiſſel-brieven looperi, hier ter ſteede te voldoen, ſoo die van Antwerpen reciproce, als uit Zeelant, en ſpecialijck die van Dordrecht en Rotterdam, haar mede aan; en beginnender een gewoonte

van

van te maacken, om aan de Houders van Wissel-brieven t'haaren laſten, alhier te betaalen, ten vervaldage te ſenden andere Wiſſel-brieven, die veeltijts eenige dagen laater vervallen alls de Trattes die ten haaren laſten loopen; onder pretext, dat ſy geen andere reſcontre hebben konnen aantreffen; en ſoo wanneer de Wiſſel-brieven, op den laatſte reſpijtdagh van de Trattes ten laſten van de Buytenwoonders, niet voldaan werden, ſoo is den Houder alhier genootſaackt te proteſteren, ofte ten minſten, tot bewaaring van ſijn Wiſſel-recht, 't proteſt te laaten noteren, en moet moeite doen voor niet, en daar en boven Brief-port betaalen, en deſe onkoſten ſpenderen; die hy, van hondertmaal niet eens, by d'Acceptant, vinden, en ſoo het Commiſſie voor hem is, ſijn principaal niet wel aanreeckenen kan, en ſoo het voor ſijn eygen Reeckening is, abſolut aan ſijn been knoopen moet.

Even ſoo inpertinent is het, dat Buytenwoonders, aan de Houders van Wiſſel-brieven alhier te betaalen, tot voldoeninge komen te ſenden, diverſe Aſſignatien ofte Wiſſel-brieven, in reſcontre van een eenige Wiſſel-brief tot haaren laſten, en dat veeltijts Wiſſel-brieven ofte Aſſignatien in Courant Gelt, tot betaalinge van haar Wiſſel-brieven in Banck-gelt, waar van ſy noch wel veeltijdts de Agio Reeckenen en goet doen $\frac{1}{4}$ ja $\frac{1}{2}$ per Cento onder de cours, die de Houders, haar ontſiende over ſoo een kleenigheidt te proteſteren, veeltijts moeten miſſen, en noch daar-en-boven Caſſier-gelt ſpenderen, of ſelfs de moeite moeten doen, om die Aſſignatien of Wiſſel-brieven per Cas in te vorderen; bekoomende ſeer ſelden deswegen eenige ſatisfactie.

Behalven dat het veeltijts gebeurt, dat de Houders, van ſoodanige Wiſſel-brieven die haar in betalinge geſonden werden, geen ſatisfactie bekomen, als wanneer de ſelve gehouden zijn, te doen proteſteren, niet alleen haar eygene, maar oock de Wiſſel-brief in voldoeninge haar geremitteert, en daar over, als oock veeltijts buyten dat, aan den Acceptant te reſcriberen, en al die moeite te doen voor niet; van de welcke in 't geheel,

Digitized by Google

tot een overgroot gemack voor de Houders, als sy alleen maar haar Wissel-brieven behoefden in de Banck te brengen, en de Acceptanten te laaten sorgen dat de selve voldaan wierden, de selve ontlast soude zijn. Maar

Ten 4. *Dese ordre soude oock strecken tot prevenieringe van veele disputen*: Die ordinaar daar uit ontstaan, dat de Acceptanten voorgeven, niet tegenstaande haar aanschrijvinge gedaan wert, dat sy geen advijs ontfangen, en dierhalven, niet geweten hebben aan wie te voldoen.

Van dese Rol van ignorantie heeft onlangs een Buytenwoonder in deser voegen sich weten te bedienen: *Op den laatsten Respijt-dagh ging by hem vervoegen, met het Gelt onder den arm, by seecker Notaris hier ter Steede, te kennen gevende, dat tot sijnen lasten soodanige Wissel-brief liep, houdende te betaalen aan ordre, en dat hy tot twee voorige, en nu voor de derde maal in de Stadt was gekomen, om de selve te voldoen, maar dat hy niet wetende aan wien hy moest betaalen, protesteerde van sijn bereit-willigheidt om te voldoen: versockende daar van een Acte: Die hy sondt aan den Trecker; Met welcke Acte den Trecker hem behielp, tegen het Protest van non-betalinge van den Gever, en onder pretext dat den Houder des Briefs niet na behooren gevigileert, of vordering hadde gedaan, keerde de Wissel-brief en Protest te rugge, en eer dat het selve hier quam, was d' Acceptant voort; en disputeert men nu wie in de schade gehouden is: den Trecker of Gever, zijnde de party voor desselfs Reeckening, of de geweesene Houder des Briefs, die men voorgeeft de behoorlijcke vordering versuymt heeft.*

Daar en tegen is het oock in der daadt meermalen gebeurt, dat de Houder van een Wissel-brief, houdende aan ordre te betaalen, ten lasten van een Buytenwoonder, versuymt heeft te adviseren; en, 't zy met opset, en uit quaataardigheidt, om d'Acceptanten een pots te speelen, ofte sijn voordeel daarby vindende dat de Wissel-brief met protest retourneerde, niet heeft willen adviseren, dat soodanige Wissel-brief, aan hem te betaalen was; maar op den laatsten Respijt-dagh heeft

doen

Digitized by Google

doen protesteren van non-betalinge, daar den Acceptant gereet was om te voldoen, en effective niet geweten heeft aan wien hy moest voldoen. Dat veeltijts mede geen geringe disputen gecauseert heeft.

Het gebeurt oock niet weinigh, dat soodanige Wissel-brieven, na het verloop van eenige van de respijt-dagen eerst hier ter Steede, den Houders die de invordering doen sullen, toekomen, soo datter geen tijdt overigh is om den Acceptant te adviseren, en dat door de selve ordre gestelt kan werden tot de voldoening, voor, ofte op den laatsten respijt-dagh: in welck geval den Houder van soodanigen Wissel brief genootsaackt is te protesteren, ofte ten minsten 't protest te doen aanteekenen, om sijn recht te maintineren. Alle dese questien, alle dese moeiten, en onkosten, souden geprevenieert konnen werden, met soodanige Wissel-brieven te brengen in de Wissel-banck, en gelijck geseght, d'Acceptanten voor de betalinge te laten sorgen.

Ten 5. Werdt geposeert, *dat dese ordre oock somtijdts soude konnen strecken tot verhoedinge van schade van d' Acceptanten selfs.*

Het is in der daat veeltijdts niet buyten gevaar en risico van d'Acceptanten, dat de selve om de provisie te mesnagieren, de Houders van haar Wissel brieven, diese somtijts niet wel kennen, de voldoeninge remitteren: want, by aldien den Houder des Briefs protesteren liet van non betalinge, en Protest en Wissel-brief versondt om restitutie van den Trecker te vorderen, en de voldoening ontfing van de Remises, en daar mede faljeerde, soude den Acceptant sijn geldt niet quijt zijn? Ofte soo wanneer hy schoon niet faljerende schuldt bekende, en den verlegen en behoeftigen rol speelde, soude den Acceptant geen moeite hebben om sijn Geldt wederom te bekomen?

Ofte op't best genomen, soo hy den Acceptant adviseerde, dat hy geprotesteert, de Wissel-brief en Protest versonden hadde, om dat sijn Remises niet in tijts waren ingekomen; ofte dat hy de Wissel brief t'sijnen laste aan een ander hadde genegotieert, en dat die hadde ge-

Digitized by Google

proteſteert, en 't proteſt verſonden, en dat hy dierhalven ſijn diſpoſitie verwachte over ſijne Remiſes, pretenderende vergoedinge van proviſie en Brief-port, ſonder door den Acceptant veel tegen te doen vallen? Immers ſoude het de ſelve groote moeite koſten, by aldien hy ſich met hem deswegen in diſput engagieerde.

Deſe en andere inconvenienten, konnen ontſtaan daar uit, dat men aan de Houders van de Wiſſel brieven directe remitteert; en dierhalven doet een Buytenwoonder voorſichtiger, dat hy de Wiſſel-brieven t'ſijnen laſten door yemant, die hy het toevertrouwt, voldoen, en het hem de Proviſie koſten laat.

En hiermede achte overvloedigh aangeweſen en beweſen te hebben, dat het een loflijcke en ſeer dienſtige ordre ſoude zijn, *dat de Houders van Wiſſel-brieven ten laſten van Buytenwoonders, houdende aan ordre te voldoen, de ſelve ten vervaldage maar ſoude behoeven te brengen in handen van de Notariſen van de Wiſſel-banck, en dat de Acceptanten ſorge ſouden moeten dragen voor de voldoeninge; ofte dat by nalatigheidt ten ſeſten dage, door de Notariſen van de Wiſſel-banck, de Proteſten van non-betalinge ſoude opgemaackt, en door de Houders verſonden mogen werden.*

Niet alleen ſouden by de oprichting van een Notaris-Comtoir in de Wiſſel-banck, de Houders van Wiſſel-brieven, ten laſten van Buytenwoonders, houdende aan ordre te voldoen, bevoeght zijn, gelijck voor aangeweſen is, haar Wiſſel-brieven in de Banck te brengen, maar oock

Ten 2. *By de oprichtinge van een Notaris-Comtoir in de VViſſel-banck, ſoude aan de Houders van VViſſel-brieven ten laſten van Buytenwoonders, houdende directe aan yemant albier te voldoen, ſonder ordre; alsmede aan de Houders van*

Digitized by Google

van alle VVissel-brieven op Inwooners, die op den vijfden respijt-dagh, ofte op den tweeden dagh na d'opening van de Banck, noch niet voldaan zijn, toegestaan, ja geordonneert konnen werden, om op den sesten, ofte derden, zijnde den laatsten respijt-dagh respective, soodanige VVissel-brieven, des morgens goet tijdts, te brengen in handen van de Notarisen van de VVissel-banck; en den Acceptanten, die alsdan noch willen voldoen, geobligeert zijn, haare Assignatien van afschrijvinge, nevens een Schelling, te overhandigen aan gemelde Notarisen, die onder Protestatie, de selve aannemende, sorge soude moeten dragen, dat die Assignatin door de Boeckhouders afgeschreven wierden, en soo wanneer deselve des anderen daaghs valideren, alsdan aan de Acceptanten haar voldaane Wissel-brieven laaten volgen; Maar in cas van invaliditeit, het Protest van non-betalinge moeten opmaacken; en het selve den Houder van de VVissel-brief, nevens de VVissel-brief, laaten toekomen.

Dese ordre soude strecken tot een overgroote Securiteit voor de Houders van Wissel-brieven, die nu op den lesten respijt-dagh, door het seggen van de Acceptanten dat sy voldaanhebben, in verlegentheidt gestelt werden, en in die bekommering, of het waar soude mogen zijn of niet; en die derhalven, tot haar Securiteit, soo wanneerse niet formeel protesteren, ten minsten aanteeckening van Protestatie moeten laaten doen, om haar recht te bewaaren; waar van de Houders die onkosten, tegen reden en billickheidt, moeten spenderen, en noch dat disput onderhevigh blijven, of een simpele aanteeckening op den lesten respijt-dagh, het recht van

Digitized by Google

verhaal op den Trecker en Intreckers preserveert of niet.

Van dese moeiten, sorge en kosten, souden de Houders van Wissel-brieven alsdan gelibereert zijn, en de Notarisen van de Wissel-banck voor haar moeten sorgen; in dese voegen.

Wanneer den Acceptant, op den laatsten respijt-dagh voor 12. uuren des middaghs, geen Assignatie van afschrijvinge tot voldoeninge aan de Notarisen overhandigen laat, ofte voor 2. uuren niet persoonlijck voor haar compareert, en reden van weygering geeft op de vordering van voldoening.

Alsdan soude een van de Notarisen, geassisteert met twee getuygen, sich moeten transporteren ter woonplaatse van den Acceptant, als hy een Inwoonder is, om te protesteren gelijck men gewoon is; en by aldien hy een Buytenwoonder is, soude alleen een protest van non-comparering opgemaackt, en in diervoegen met kleene moeiten veel Wissel-protesten gedaan, konnen werden.

In cas van weygering van Acceptatie; soude den Houder des Briefs ingelijx de Wissel-brief maar behoeven te brengen aan de Notarisen van de Wissel-banck, alwaar de Betrockene, na de Beurs, ofte anders uytgaande, met sijn commoditeit sijne reden van weigering soude konnen opgeven, en in cas van debiliteit ofte andere ongelegentheidt, onwilligheidt, ofte precipitance dat het Protest opgemaackt en verstonden moet werden, soude een van de Notarisen van de Wissel-banck, geassisteert met getuygen als boven, sich ter Domicilium van de Betrockene moeten vervoegen, en protesteren na vereisch.

Indien een Betrockene ofte Acceptant, persoonlijck in de Wissel-banck compareert, ofte de Notaris hem in sijn Domicilium ofte elders aantreft, soo behoorde sijn antwoort in de Minute van het protest in sijn byzijn uitgeset, en by hem onderteeckent te werden, en sulx geschiedende ten overstaan van een Notaris van de Wissel-banck alleen, sonder getuygen, behoorde te valideren, dewijle sijn eygen Hantteeckening de krachtighste en irreprochiabelste getuyge is.

Maar

Maar in cas van niet aantreffen van den refusant van Acceptatie, ofte van de niet-betaalder, ofte van derselver onwilligheit, om sijn antwoort te onderteeckenen, diende de Notaris met getuygen geassisteert te zijn, tot een sufficant blijck van 't gedaan exploit, en vigilantie des Houders.

Soo wanneer yemant een Wissel-brief Sopra Protest, 't zy van non-acceptatie ofte non-betalinge, quame te honoreren, die soude op de Minute van het Protest 't selve eygenhandigh dienen te annoteren, aldus geaccepteert by my Sopra Protest ter eeren, ofte voor Reeckening, van . . . . : *'t welck met sijn naam onderteeckent, ten overstaan van een van de Notarisen van de Wissel-banck, sonder getuygen, hem absolut diende te obligeren.*

Ten 3. *Het Notaris-Comtoir in de VVissel-banck soude oock konnen dienen ten einde den geenen die eerst beginnen te negotieren, ofte die betrocken werden, en niet wel bekent zijn, alsmede die geene, die met yemant anders een selfde naam heeft, sich aldaar soude konnen addresseren, en door de Notarisen van de VVissel-banck sijn naam en woonplaats doen registreren, voor een Schelling.*

* Van dit Register diende een bysonder *Alphabeth* gemaackt te werden, *doch op een andere ende veel dienstiger wijse, als by de Boeckhouders van de Banck, en ordinaar op meest alle Comptoiren gehouden wert.*

Dit *Alphabeth* diende voor een yegelijck open te leggen, om daar in te mogen soecken, en te sien of den geenen, ten wiens lasten eenige Wissel-brief luit, ofte soodanige Persoon als hy opvragen wil, aldaar bekent staat.

By dit middel soude menighvuldige disputen geprevenieert, en veeltijts de protesten, onder pretext dat den Betrockene ofte Acceptant niet te vinden is, voorgekomen werden; oock souden soo veel protesten van non-acceptatie ofte non-betalinge niet gedaan werden tegen

Digitized by Google

den verkeerde man, van de selve naam, als die betrocken is.

Ten 4. *Dit Notaris-Comptoir in de Wissel-banck soude oock bysonder dienstigh zijn, daar toe, dat alle geaccepteerde Wissel-brieven houdende te betaalen aan ordre, die met den geëndosseerden tot vervaldage niet afgehaalt werden, door den geenen die de selve in handen en d'acceptatie gevordert heeft, overhandight soude moeten werden aan de Notarisen van de Wissel-banck, op dat den geenen, die den geëndosseerden in handen heeft, en veeltijdts niet weet waar hy de geaccepteerde sal soecken, de selve daar soude konnen vinden.*

Ten 5. *De Keure deser Steede dicterende, dat de Houders van geëndosseerde VVissel-brieven, by weygering van de selve aan de Acceptanten ter handt te stellen, ter begeerte van de Acceptanten, de selve moeten brengen in handen van de Boeckhouders van de Wissel-banck, soude alsdan op de Notarisen konnen gedirigeert, en die belast en aanbevoolen konnen werden, de selve* te moeten regiſtreren, en de Schelling voor de Regiſtratie te vorderen, volgens de Keure.

Ten 6. *VVanneer de Notarisen van de VVissel-banck geobligeert wierden, te observeren, dat se in haar Actens van Protesten soude moeten verklaaren, dat die gedaane Protestatie tijdigh en wettigh geschiet is, volgens de Keure en het Wissel recht deser Steede: soo soude de buytenlantsche*

Treckers

Digitized by Google

Treckers en Intreckers daar in te geruster konnen zijn; alsmede wanneer geprotesteert wert in cas van fallissement van de Betrockene ofte Acceptant, soo soude door het verklaren van de Notarisen van de Wissel-banck, in het Protest, dat haar sulx gebleecken is, veel disputen buytenlants geprevenieert werden; maar de Notarisen dienden te versorgen en verplicht te zijn, in de respective verklaringen, haar niet te vergrijpen, op pœne van te moeten boeten de schade en interesse, die uyt dien hoofde, yemant wie hy zy, opkomen ofte ontstaan mochte.

Het soude bysonderlijck strecken tot Securiteit van de eerste Gevers, en oock veeltijdts tot prevenieringe van schade voor de Treckers buytenlants, dat, in cas van Protestatie van VVissel-brieven, houdende aan ordre te betalen, waar van die protesteren laat, de Acte van het Protest niet adroiture senden sal na die plaats daar uit getrocken, ofte den eersten Gever woonachtigh is, maar na die plaats daar van hem de VVissel-brief toegekomen is; Dat insoodanigh geval, een dubbelt, ofte Copye van het Protest, met de eerste afgaande Post, door de Notarisen van de Wissel-banck gesonden soude moeten worden, adroiture aan den Gever tot sijn naricht.

* Dit soude waarlijck van groote vrucht zijn, en de schade van veel Gevers en Treckers verhoeden, die wanneer de Wissel-brieven, aan ordre te betaalen, over al die wegen retourneren, over de welcke de selve ingetrocken zijn, de selve veeltijts eerst weecken lang, na dat

Digitized by Google

Trecker en Gever meenen dat de selve al afgeloopen en voldaan zijn, haar onverwacht wederom toekomen, tot haar groot nadeel en prejuditie.

Het soude oock strecken tot een groote Securiteit en gerustheidt van den Trecker en Gever van Wissel-brieven houdende aan ordre te voldoen, wanneer een VVissel-brief van non-acceptatie geprotesteert zijnde, Sopra Protest, *ter eeren van een Endossant gehonoreert en geaccepteert wierdt, als dien Endossant niet ter plaatse woont daar den Trecker en Gever sich onthoudt, dat oock in soodanigh geval, de Notarisen van de VVissel-banck Copye van het Protest aan den eersten Gever souden moeten senden: op dat den Trecker door den Gever kennis bekoome, dat sijn VVissel-brief door de Betrockene niet geaccepteert is, daar hem veeltijts ten hooghsten veel aan gelegen leit.*

* Tot voorkominge en verhoedinge van schade voor de Treckers hier ter Steede, konde by haar E. E. Groot-Achtbaarheden, ja diende en behoorde, een precise tijt beraamt en vast gestelt te werden, binnen de welcke de Houders van Wissel brieven d'acceptatie souden moeten vorderen ofte doen vorderen, 't zy dat de Wissel-brieven houden adroiture aan yemant, ofte aan ordre te betaalen, en specialijck wanneer de selve houden op sicht ofte na sicht te voldoen; en dat in cas van weigering van Acceptatie, binnen een vastgestelde tijt, het Protest van non-acceptatie den Trecker soude moeten vertoont werden, op poene dat de Houders haar recht ofte verhael op de Treckers souden verliesen, by soo verre zy, door haar versuym, daar in nalatigh zijn.

Het soude niet min strecken tot Securiteit van de Gevers en Intreckers, dat in alle geval de Acceptanten

Digitized by Google

ceptanten van Wissel-brieven, houdende aan ordre te betalen, op den laatsten respijt-dagh soude moeten voldoen, als haar geaccepteerde Brief, schoon nevens de selve geen geëndosseerde, vertoont wert; oock soo wanneer yets mochte manqueren aan het endossement; ofte, soo wanneer de geëndosseerde vertoont werdt, en de geaccepteerde niet te vinden ofte verlooren is; en in allerley voorval van exceptie die den Betrockene soude mogen moveren; mits dat soodanige Wissel-brieven, door de Houders ofte hebbers, gebracht werden in de Wissel-banck, en overhandight aan de Secretaris, met kennisgeving aan de Acceptanten, die de voldoening behoorden af te moeten schrijven, aan de Heeren Commissarisen van de Wisselbanck, ten behoeve van die daar toe soude mogen gerechtight bevonden werden; *of in cas van weigering, dat door de Notarisen van de Wissel-banck, uit de naam van de Heeren Commissarisen, als in de voorgemelde qualiteit haar aanmatigende 't recht van die Houders bevonden soude werden, geprotesteert, en soodanigh Protest voor een valide Protest van non-betalinge soude geestimeert moeten werden.*

* Ick segge af te schrijven *aan de Heeren Commissarisen*, en niet *op Reeckening van Consignatie*: want het te veel moeiten in heeft, om de Penningen op Reeckening van Consignatie afgeschreven, wederom te doen afschrijven aan den Eygenaar; moetende daar toe Request aan de Heeren Scheepenen ingelevert, en door de selve de Heeren Reeckenmeesteren geauthoriseert werden, om de weder-afschrijvinge te doen, dat groote Kosten, tijdt-

Digitized by Google

tijdt-verſuym en naloopens vereiſt, daar in tegendeel, wanneer de affchrijvinge aan de Heeren Commiſſariſen geſchiede, de ſelve, wanneer haar E E. blijckt, wie daar toe gerechtight is, de weder-affchrijvinge buyten moeiten en koſten, als alleen van een Schelling aan de Secretaris, voor het houden van de Notule, ſouden konnen gedaan werden.

Hoe hooghnoodigh dit alles ſoude zijn? hoe dienſtigh het ſelve ſoude weſen? hoe accommodabel voor de Houders van Wiſſelbrieven? hoe profitabel voor de ſelve, tot mesnagieringe van veele onkoſten van Proteſten, ofte aanteeckeningen van dien t'haaren koſten? hoe ſeer het ſelve ſtrecken ſoude tot haar Securiteit, en om daar in geruſt te zijn, of de Acceptanten op den laatſten reſpijt-dagh voldoen of niet, buyten haar koſten? hoe voordeeligh het veeltijts ſoude zijn voor de buytenlantſche Treckers en Gevers? en hoe grootelijx het ſelve ſtrecken ſoude tot prevenieringe van veele diſputen en queſtien in materie van Wiſſel voorvallende? ſtelle aan het oordeel van alle Wiſſel-handelaars van kennis en ervarentheidt.

EN niet alleen ſoude ter Comptoire van de Wiſſel-banck dinen gehouden te werden een generaal Protocol van geproteſteerde Wiſſel-brieven, maar

Ten II.

In de Wiſſel-banck diende oock gehouden te werden een generaal Protocol van alle Volmachten,

ten, ofte Procuratien en Subſtitutien, om op den naam ende voor Reeckening van de Conſtituanten te mogen negotieren, liquideren, ſchulden invorderen, quiteren, &c. en aldaar dienden oock de Conſtituanten, in cas van weder-intreckinge van haar Procuratien, de ſelve te moeten royeren en doen annulleren.

Tot welck Protocol een yeder, die hem daar aan gelegen leit, voor een Schelling acces behoorde te hebben, en te konnen vernemen, hoedanigh de volmacht leidt die aan de geconſtitueerde verleden is.

Dit generaal Protocol van Procuratien ſoude dienen,

Ten 1. *Om aldaar te konnen vernemen, of yemant Procuratie heeft, en hoe ruym ofte naauw deſelve geëxtendeert ofte gelimiteert is.*

Ten 2. *Of de Procuratie oock verjaart, of wederom ingetrocken, dan of de ſelve noch in haar vigeur en kracht is.*

Ten 3. *Soude men t'allen tijden by dat Protocol konnen bewijſen, dat de geconſtitueerde ſoodanige Procuratie gehadt heeft, en wanneer de ſelve ingetrocken is.*

* *En om alle Procuratien, ſoo wel van Inwoonders als Buytenlanders, ter Wiſſel banck te doen regiſtreren, behoorde geen ſoodanige Volmacht te valideren, ten zy dat door de Secretaris, ofte een van de Notariſen van de Wiſſelbanck, in margine van de ſelve geteeckent ſtaat, dat de ſelve ter Protocolle was geregiſtreert, en in wat Boeck, en op wat Foly ofte Blat.*

Doch

Digitized by Google

Doch belangende de Procuratien *ad Lites*, ofte om ſpecifice met d'een ofte d'ander te adjuſteren, ſalderen en liquideren, of dit of dat te verrichten, de ſoodanige ſoude ſoo preciſe niet behoeven door den Conſtituant ofte geconſtitueerde geregiſtreert te werden, alſoo de ſelve ingetrocken konnen werden, by den geene met de welcke uit des Conſtituants naam getracteert werdt; ten waare den geconſtitueerde 't ſelve begeerde tot ſijn geruſtigheidt, en om altijdt te konnen betoonen en doen blijcken, wat volmacht hy gehadt heeft; ofte oock dat den Intrecker die op ſijne koſten goet vondt te doen regiſtreren.

By de Wiſſel-ordonnantie van Franckfort werdt ſeer raiſonnabel deſen aangaande gediſponeert, waar van de vier eerſte Articulen getranslateert, aldus luyden:

Art. I.

Nadien het meer als te veel geſchiet is, dat eenige vreemde Kooplieden, die ſelve niet herwaarts komen, maar haar Soonen ofte Schoon-ſoonen, Factooren ofte Dienaars, om alle haare affaires te verrichten, affenden, hetgeene dat ſoodanige haar afgevaerdigde gecontracteert en gehandelt hadden, in diſput getrocken hebben: ſoo ſullen voortaan de vreemde Kooplieden, ſoodanige haare herwaarts afgeſondene Perſoonen, ſoo wel in als buyten de Miſtijden, met een generale of ſpeciale, op een ſeeckere tijt bepaalde, ofte ſonder tijdt geſtelde Mandaat en Volmacht in dier voegen voorſien, dat hare afgevaerdighden, ſoo wel in het koopen als verkoopen, wiſſel-ſluiten, accepteren, ontfangen, betalen, afreeckenen, quiteren, en wat meer naar den aart en natuur van yeders Negotie noodigh zijn ſal, te doen en te laten, volkomen macht hebben, en ſullen oock ſulcke Mandaten en Volmachten van yeders Principalen Overigheyde gelegaliſeert moeten zijn.

Art. II.

En op dat de geene die met ſoodanige afgevaerdighde negotieren, van die Mandaten ofte Volmachten, de eygentlijcke en noodige naricht konnen hebben; ſoo ſal een yeder Mandatarius ofte Gevolmachtighde ſchuldigh en gehouden zijn, aan den altijdt hier daar toe verordonneerde en afſonderlijck be-

Digitized by Google

be-eedighde Notaris, *sijne volmacht, met eene gelijckluydende Copye, ter handt te stellen, de welcke de Notaris terstondt met het Origineel selve sal confereren*, en ter protocolle brengen, *en het Principaal, na dat hy op het selve geannoteert heeft, dat het ter Protocolle gebracht is, wederom geven, en den Gevolmachtigde sal de Copye die ter Protocolle gebracht is, mede onderteeckenen, in dervoegen, dat hem het Origineel wederom ter handt gestelt is.*

Art. III.

Die Mandaten ofte Volmachten die sonder tijdt gestelt zijn, sullen soo lange in Vigeur en Kracht blijven, tot dat de Principalen die selfs behoorlijcker wijse revoceren, en soodanige Revocatie door de verordineerde Notaris, ter Protocolle laaten noteren, *en sal de Revocatie, wanneer de selve niet ter Protocolle geregistreert is, invalide ofte onkrachtigh zijn.*

Art. IV.

Indien het mochte komen te gebeuren, dat d'een ofte d'ander Principaal, sijne gegevene volmacht, die op een seecker tijt bepaalt is, voor verloop van dien tijdt vernietigen ofte casseren wilde, soo sal hy de selve oprecht en sonder yemants schade selfs revoceren, en soodanige Revocatie als gemelt, in het geordineerde Protocol noteren en registreren laaten; *en sal het geene wat voor de Revocatie genegotieert is, valide zijn, en in sijn kracht blijven.*

Dese ordre, siende ter principale op de Volmachten, verleden aan die van buyten komen, om voor haarer Principalen Reeckening, en op derselver naam, aldaar te negotieren, is oock applicabel op de Inwoonders, die ter oorsaack van haar afwesentheidt of debiliteit, ofte om dat sy alleen haar affaires niet konnen waarnemen, yemant in diervoegen komen volmacht te geven.

Waar uyt blijkt, dat tot Franckfort een generaal Protocol van alle Volmachten moet gehouden; en de selve niet als met Revocatie ter Protocolle, konnen ingetrocken en geannulleert werden.

Een soodanigh Protocol, soude oock hier ter Steede niet bequamer konnen gehouden werden, als by de Notarisen van de Wissel-banck; 't zy dat de Volmachten selve voor haar wierden gepasseert en verleden, 't zy dat de

Digitized by Google

deſelve elders, ofte ooch hier ter Steede, verleden zijnde, door haar geprotocolleert, en daar van behoorlijck Regiſter gehouden wierdt.

Alle Procuratien, om af te mogen ſchrijven ter Wiſſel-banck op des Conſtituants naam, ofte Aſſignatien in de Banck te mogen brengen van des Conſtituants wegen, behoorden mede voor de Notariſen van de Wiſſel-banck verleden, en daar van een uitgevult Inſtrument, ofte Acte, aan de Geconſtitueerdens, na vereiſch, overhandight te werden, om aan de Boeckhouders t'elkens, op haar vordering, haar qualiteit te konnen betoonen.

I. Objectie. Hier op ſullen de Boeckhouders veellicht objicieren; *dat het maacken van Procuratien, om Aſſignatien in de Banck te mogen brengen, ofte af te mogen ſchrijven, een voorrecht is dat haar toekomt*, volgens de Keure in dato 9. Maert, 1674. *en dat alle ſoodanige Procuratien oock, voor haar behoorden verleden te werden, op datſe konnen kennen, wie de rechte Gevolmachtighde zijn.*

Antw. d'Ervarentheit leert, dat die kennisneming en opmercking van de Boeckhouders duurt, tot datſe het emolument daar toe geſtelt, bekoomen hebben, en dat den geenen, die Procuratie voor haar gepaſſeert heeft, of hy Pieter of Paul met ſijn Aſſignatien ſendt, ſy-lieden de ſelve, ſonder te vragen, of hy dieſe inbrengt, Procuratie heeft of niet, aannemen.

Dat

Digitized by Google

Dat niemant Assignatien van Afschrijvinge, sonder procuratie mach inbrengen, is ingevoert, en werdt gerequireert, tot Securiteit van de Banck; maar tot Accommoditeit van de Kooplieden behoorde de selve soodanigh gereguleert te zijn, als hier voor pag. 37. aangewesen is.

Belangende het gepretendeert Voorrecht van de Boeckhouders: het is soo, die Keure leyter: maar toen warender geen Notarisen in de Banck, en soo wanneerder Notarisen in de Wissel-banck gestelt werden, sal het maacken van Procuratien haar beter als de Boeckhouders passen; die gelijck meermaalen gepropooneert, haar nergens ter werelt mede, als met het inschrijven en adjusteren van haar Boecken hoorden te bemoeyen.

II. Objectie. De Notarisen Publicq, by den Hoove van Hollandt geadmitteert, hier ter Steede residerende, sullen sustineren, *dat sylieden ten hooghsten verkort en benadeelt souden werden, indien haar onttrocken wierde het Protesteren van de VVisselen, en het passeren van Procuratien, en dat het selve aan de Secretaris en eenige weinige Contrarolleurs van de Banck, alleen soude gedefereert werden.*

Antw. In het Bericht, raackende d'oprichtinge van een Banck Courant, pag. 46. is op diergelijcke Objectie van de Wisselaars en Cassiers,

siers, geantwoordt, dat het algemeene best prevaleren, en meer gelden moet als de particulieren intrest van weinige.

Nu is onwederspreeckelijck, en 't is hier voor uitvoerlijck aangewesen, dat soodanige generale Protocollen van Wisselen en Procuratien, noodigh en dienstigh zijn voor de Commercie in het gemeen, wat reden heeft het dan, dat soo heylsame saack, om d'intrest van eenige particulieren, naarblijven soude?

Behalven dat, de Notarisen van de Wisselbanck, souden uit het getal van de Notarisen deser Steede konnen genomen, ofte indien by haar EE. Groot-Achtbaarheden andere daar mede begunstight wierden, de selve souden onder het ordinaar getal van Notarisen, metter tijdt mede getelt, en by versterf geen nieuwe gemaackt werdende, dese in des overledens plaats succederen konnen, en dese Banck-Notarisen, de plaatsen suppleren, tot dat se alle onder het ordinaar getal begrepen zijn; behoudens nochtans dat de Secretaris, nochte Notarisen van de Wissel-banck, geenige andere notariale Actens, ofte Instrumenten, souden mogen passeren, buyten Protesten van Wisselen en Procuratien voorgemelt; het welck alsdan voor de andere Notarisen wederom soo veel uitwinnen, en sy reden dan te min reden souden hebben om te doleren.

III. Ob-

Digitized by Google

III. Objectie. *Het sal ook veel Kooplieden niet welgevallen, als haar de liberteit benomen wert, om, in het doen protesteren, en volmachten te maacken, niet te mogen gebruycken, ende de penning te gunnen, soodanige Notaris als het haar behaaght; maar expres gedwongen en genoodsaackt te zijn, 't selve door de Notarisen van de Wissel-banck te laten doen.*

Antw. Indien alles na yeders sijn en welbehagen moest gaan, soo behoefdender geen Keuren nochte Wetten ofte Ordonnantien beraamt ofte gestatueert te werden.

Zijnder eenige weinige Kooplieden die uit zucht, uit verplichting, ofte uit eenige andere inschten, liever haar liberteit behielden? veel meerder sullender zijn die tot de Accommoditeit en Securiteit sullen inclineren, en die de generale Protocollen ter Wissel-banck sullen approberen en voor goet kennen.

* Een voorname Mevrouw wierdt onlangs van haar Linckermant uitlacchen, die sy ordre gegeven hadt om haar Doopcedel, die sy noodigh hadde, op te soecken; maar alsoo de Mevrouw selfs niet wist in wat Kerck sy gedoopt was, liep haar Linckermant van d'eene Kerck in d'ander, en spendeerde vry veel Vereeringen voor het nasien, eer dat sy te recht geraackte; eindelijck de Doopcedel bekomen hebbende, brachtse aan Mevrouw en seyde, *nu bevinde ick, dat de gemeene Luyden veeltijdts voorsichtiger zijn, als de Rijcken: want mijn*

Digitized by Google

Moertje zal. heeft ons verhaalt, dat zy, en alle haar Susters en Broeders, in de Oude Kerck gedoopt zijn, en dat haar Moertje haar tot een Les hadde gegeven, dieſe oock geobſerveert hadde, en dieſe ons oock recommandeerde, datſe oock alle haar Kinderen in de Oude Kerck ſouden laaten Doopen, gelijck ſy oock gedaan hadt, en ick, ſeide zy, en al mijn Susters en Broeders, laaten oock alle onſe Kinderen in de Oude Kerck doopen, en wy leeren en vermanen onſe Kinderen, dat ſy oock ſoo ſullen laaten doen, dan wetenſe waar je gedoopt zijn, en behoeven nooit onnodige onkoſten te ſpenderen, om in andere Kercken daar na te laten opſoecken.

By haar E.E. Groot-Achtbaarheden wert nu ter tijt die ſorge gedragen, dat geen Notariſen hier geadmitteert werden, of ſy moeten beloven, dat haar Minuten ofte Protocollen, na haar overlijden ſullen gebracht werden ter Secretarye: om aldaar metter tijdt een generaal Protocol van alle publicque Acten en Contracten te hebben; door dien de experientie geleert heeft, dat niet alleen door de tijdt veele Minuten en Protocollen zijn verloren en geſupprimeert, en om dat het oock een ongelooflijcke koſten en moeite geeft, voor die een Inſtrument hebben moet, 't ſelve op te doen ſoecken, als hy niet weet voor wat Notaris 't ſelve verleden is.

IV. Objectie. *Men ſoude veellicht by de Notariſen van de VViſſel-banck ſoo wel niet konnen bedient, en de Proteſten en Volmachten, in die taale daar men die liefſt in opgemaackt hadde, niet konnen ingeſtelt krijgen.*

Antw. Indien haar E.E. Groot-Achtbaar-

heden

heden haar aan des lieten gelegen zijn, en eenige Taalkundigers met het Officie van het Notariſchap van de Banck, geliefden te begunſtigen, beter dan als nu; maar indien haar E E. Groot-Achtbaarheden daar ſoo weinigh resguard op geliefden te nemen, gelijck geſchiet in het maacken van de Klercken ter Secretarye, daarmen metter tijdt veellicht geen Acte als in onſe Nederduytſche Taale ſal ingeſtelt konnen krijgen, wat ſwaarigheidt? maackt men in Vranckrijck ter Canceleryen en Secretaryen, ofte by Notariſen, andere Actens als in het Frans? in Spagnien, andere als in het Spaans? in Italien, anders als in het Italiaans? in Duyslant, andere als in het Hooghduyts? ofte anders in het Latijn ſoo men die in een andere Taal begeert? Waarom ſoude men oock hier andere publicque Actens behoeven te maacken als in onſe eyge Taale? die in Europa, noch voor Arabiſch, nochte Chaldeeuſch, noch Chinees, geëſtimeert moet werden, maar overal, daar genegotieert werdt, ſoo wel bekent is, dat niemant behoeft in verlegentheidt te ſtaan, hoe hy een translateur vinden ſal.

* Ick beken echter en ſta toe, dat het veel Loflijcker en Roemrijcker voor deſe vermaarde Koop-ſtadt zijn ſoude, dat men ter Secretarye vondt Perſoonen in alderley taalen ervaaren, en dat de Notariſen van de Wiſſel-banck, ofte eenige van hun, kundigh waaren in de Franſche, Spaanſche,

Digitized by Google

sche, Engelsche, Italiaansche en Hooghduytsche taale, en in die taalen een Proteſt ofte Procuratie konnen inſtellen.

Ick eſtimere het ook een disreſpect te zijn voor de Stadt, dat men ſelfs niet een Notaris, mijns wetens, vint, immers men heeft'er noch onlangs geene gevonden, die een Acte uit het Deensch, Sweetsch ofte Noortsch vertaalen, veel min inſtellen ofte ontwerpen kan, dat ons ſoo Nabuurſpraacken zijn; ſoo dat veeltijts recht gedaan en vonnis geweſen moet werden, op Actens in die reſpective taalen gecoucheert, getranslateert door deſen ofte geenen particulier, daar toe verſocht, onder verklaringe voor een Notaris, dat hy het Translaat getrouwlijck gedaan heeft.

En ick achte het intollerabel, dat Notariſen haar ſullen onderwinden, uitten Spaanſchen, Portugeeſchen, Italiaanſchen en andere Taalen, dieſe veeltijts ſelve naaulijx leeſen, ick laat ſtaan verſtaan konnen, te translateren, en daar toe yemant die haar helpt, ofte anders Calepinus te baat moeten nemen; en dan de vertalingen veeltijdts ſoo hart en na de Letter doen, dat het vertaalde, ſin noch ſlot heeft; ſoo datſe veeltijdts ſommige woorden, daar het op aankomt, in haar eygentlijcke Beteeckening ter ſaacke niet apprehenderende, by een nader verklaringe genootſaackt zijn haare gedaane vertaalinge te corrigeren, en te verklaren dat ſy by nader informatie bericht zijn, dat die woorden niet ſoodanige, maar dusdanige beduyding en ſin hebben; ſoo dat ſylieden, die een ander ſullen doen verſtaan den inhoudt van 't geenſe vertaalen, ſelve veeltijts niet weeten watſe ſeggen.

En dierhalven het ſoude niet ondienſtigh zijn, de-wijle een yeder die Notaris worden wil, eerſt geëxamineert

weert moet werden, of hy bequaam daar toe is, en in de practijcke genoeghsaam ervaaren; dat even alsoo, een Notaris die sich onderwinden wil Actens in eenige vreemde talen te stellen, ofte uit de selve te translateeren, oock deswegen sich al vooren dienste te laaten examineren, of hy daar toe bequaam is of niet.

V. Objectie. *Veel Kooplieden sal het generaal Protocol van geprotesteerde Wissel-brieven, seer tegen zijn, die niet gaerne voor yeder een willen bekent staan, wat Wissel-brieven, tot haaren laste, van non-acceptatie, veel min wat Wissel-brieven, tot haaren laste, van non-betaalinge, geprotesteert werden.*

Antw. 't Is den Betrockene geen schande dat hy een Wissel-brief tot sijnen laste laat protesteren van non-acceptatie: en daarom soude het Protocol van Protestatien van non-acceptatie, buyten disrespect van de Kooplieden alhier, voor yeder ten toon mogen leggen.

En dewijl men oock niet weten kan of den Trecker treckt voor sijn eygene, of voor een anders Reeckening, ten sy dat de Betrockene sulx openbaart, en gelijck voorgeseght is veeltijts Wissel-brieven, die met Protest van non-acceptatie souden keeren, by dat middel *Sopra Protest* ter eeren van den Trecker ofte Endossant sullen geaccepteert werden, soo is het veeltijdts oock de Trecker niet soo disreputatieus, dat sijn Wissel-brief geprotesteert, als daar en

Digitized by Google

tegen honoreus, dat de selve door een ander vereert werdt.

In allen geval, ten is niet schadelijck, maar voordeeligh, voor de Koopliedenalhier, datse weten, wiens Brieven met Protest van non-acceptatie geprotesteert, en *Sopra Protest* niet vereert werden.

Belangende de Protestatien van non-betalinge: 't is seecker dat den geene die een Wissel-brief geaccepteert heeft, en de selve protesteren laat, het sy oock onder wat pretext, sulx voor hem kleen respect is.

En dewijle veele Wissel-brieven geprotesteert van non-betalinge, ter requisitie van de Acceptanten, noch eenige dagen, na verloop van de respijt-dagen opgehouden, en niet versonden, maar door de Acceptanten noch voldaan werden; in geval daar toe apparentie is, soude met goetvindinge van den Houder, alleen maar Notitie van de gedaane Protestatie ter Wissel-banck behoeven gehouden, en geen Acte daar van opgemaackt, nochte ter Protocolle gebracht behoeven te werden, voor dat den Houder de selve noodigh heeft om te versenden.

Behalven dat, soude oock het Protocol van Protesten van non-betalinge, ten respecte van de Acceptanten, by goetvindinge, door de Notarisen konnen achterhandt gehouden, en voor een yeder niet opengeleght hoeven te werden,

Digitized by Google

den, maar daar uyt aan yeder des verloeckende, alleen bericht gegeven te werden, op het geene daar hy na vraaght.

En dewijle de Notarisen van de Banck, metter tijdt souden in ervaring komen, wat Koop-lieden alhier, met dese en geene buytens lants correspónderen: soo souden sy aan de selve kennis konnen doen geven, wat Wissel-brieven by dese ofte die getrocken, 't zy van non-acceptatie, ofte non-betalinge, geprotesteert wierden, en daar mede het retourneren van veel Brieven met Protest prevenieren.

HIer op stondt nu te volgen een uitvoerlijcke Verhandeling, Aanwijs en Bewijs; *Dat het een seer loffelijcke, dienstige, noodige, ende ten Gemeene Best voordeelige saacke soude zijn, by aldien de Banck van Wissel, gemaackt wierdt tot een Banck van Judicature, en dat het vervallen Collegie van Commercie wederom opgericht en aangestelt wierdt.*

Maar alsoo, hoe meerder verandering te gelijck, hoe meerder swaarigheidt veellicht gemaackt, en obstaculen gemoveert souden werden, om selve tot de hooghnoodighste, ende ten Gemeene Best onvermydelijcke, veranderingen te komen.

Digitized by Google

Soo vinde ick ongeraden die saacke, ten principale, voor als noch te urgeren ende sterck te recommanderen.

En sal alleen, om eenige opening deswegen te doen, alhier alligeren en repeteren

De XVII. Stell. van het XXXI. Capittel, van het Tractaat van Wissel-Stijl tot Amsterdam.

OP alle Missen heeft men eygen Mis- ofte Marckt-Rechters, bestaande ordinaar uyt een Consul, en twee Consuliers, ofte Raden, gekooren uyt het getal van de Kooplieden die de Marckt frequenteren; de welcke alle dissentien en voorvallende geschillen, 't zy over Wisselen of Negotie, na verhoor van partyen, *de Plano* decideren, en vonnisse van de selve moet by provisie hebben haar Executie; maar het staat den gepretendeerde beswaarde ofte geledeerde vry, daar van te appelleren, aan de hooghste jurisdictie daar onder de Misse resorteert.

* *Op verscheyde Handel-plaatsen heeft men mede die loffelijcke gewoonte, dat alle geschillen onder Kooplieden voorvallende, de Commercie ofte Wissel concernerende, ter eerster instantie, sonder uitstel, voorgedragen en gejudicieert werden aan en door eenige oudtste, ervarenste en aansienlijckste Kooplieden; ofte door een Collegie, bestaande uit eenige leden van de Magistratuze, en eenige voornaamste Kooplieden, als*

als Commissarissen, specialijck daar toe geëligeert, en geauthoriseert; voor de welcke Partyen in persoon, ofte, uyt wettige reden en oorsake selfs niet komende, haar Gemachtighde (dat doch geen Practizijns mogen zijn) haar geschil proponeren, hare redenen over en weder moveren, hare beschevden en bewijsen exhibeeren, en sonder andere Formaliteiten van Proceduuren, Vonnis obtineren; van welck vonnis den gecondemneerde, ofte die sich by het gegevene vonnis gegraveert ofte beswaart vindt, vry staat aan den ordinaris hooghstlen Rechtbanck dier Steede t'appelleren. En waarlijck, indien het oprichten van een Kamer van Zeesaacken hier ter Steede, een hooghnoodige saacke, en dienstigh voor de Commercie geweest is, nint min noodigh en dienstigh kan geoordeelt werden, d'oprichtinge van een dusdanige Kamer, van Judicature, over andere geschillen in de Commercie voorvallende, waar toe geen nieuw Collegie behoefde opgericht, maar de E. E. Heeren Commissarisen van de Wissel-banck daar toe geauthoriseert, ende die Banck, tot een Banck van Judicature gemaackt, geoctroyeert en geprivilegeert konde werden; En by aldien alle geschillen, concernerende materie van Wissel en Commercie, 't zy over koopen en verkoopen, leverantie en betalinge, midtsgaders over Contracten van Negotie, en 't naarkomen van de selve, liquidatien en adjustementen van Reeckeningen insgelijcx over Provisie, Salaris in Gagie, van Commissionarissen, Factoors, Boeckhouders en Diennaars, &c. en generalijck alle disputen en quæstien ontstaande, in den Koophandel, ofte daar aan dependerende (en niet specialijck staande ter Judicature van de E. E. Heeren Commissarisen van de assurantie en Zee-saacken,) voor een soodanigh Collegie van d'E. E. Heeren Commissarisen van de Wissel-banck, ter eersten instantie, eenvoudigh door partyen (sonder Advocaten ofte Procureurs te admitteren) voorgedragen, onderscht

derſoeht ende getermineert wierden, 't is ſeecker dat daar mede de ſware beſoignes van de reſpective Rechtbancken van d'E. E. Heeren Schepenen, en Commiſſariſen van kleene ſaacken, merckelijck ſouden verlichten, en dat door ſoodanigh middel d'achterſtallige Rollen van Schepenen (daar arghliſtige Bedriegers en Uytſuypers haar van weten te bedienen, en menigh eerlijck Man van het ſijne te berooven, en Weduwen en Weeſen veeltijdts om ſuchten en treuren moeten) te eer ſouden geredreſſeert, en tot een raiſonnable reſpijt-tijt gereduceert konnen werden. En ſoo wanneer deſe Heeren Cimmiſſariſen oock decreteren ſouden mogen tot namptiſſement, 't is apparent, dat men niet ſeer veel Appellen aan d'E. E. Heeren Schepenen vernemen ſoude. Maar daar benevens ſoude tot adjuſtement van alle geſchillen tuſſchen de Kooplieden ontſtaande, oock ſeer dienſtigh zijn, dat het vervallen Collegie van Commercie wederom opgerecht wierdt, en tot leden van het ſelve geëligeert, een goet getal van de ervarenſte Kooplieden van alderley ſoort, die met het waarnemen van haar eygen affaires niet al te veel te doen, maar luſt, vlijt en tijdt hebben, om te konnen vaceren; de welcke niet alleen alle acht dagen eenmaal, op haar generale vergadering ſouden hebben te compareren, om aldaar in te brengen, en te overwegen, wat ten beſten van de Negotie in 't gemeen ſoude konnen en dienen ondernomen te werden: Maar aan de welcke ſpecialijck door de E. E. Heeren Schepenen, en de reſpective Heeren Commiſſariſen, alle geſchillen, raackende materie van Reeckening, of Liquidatie, en alle andere queſtien, concernerende de Commercie, in plaats van aan andere Kooplieden (die veeltijdts niet vaceren konnen, of willen) of loontreckende Practiſijns, dienden gerenvoyeert te werden, om partyen te accorderen, ſoo ſe konden, of ſchriftelijck rapport te doen. Welcke Renvoyen in alle achtdaaghſche generale Vergadering ingelevert werdende,

ſoo

Digitized by Google

soo soude tot afdoeninge van yeder, gecommitteert konnen werden, soodanige drie Persoonen uyt haar, als by het volle Collegie geoordeelt soude werden, best bequaam, ervaren en kundigh te zijn, omtrent de saacke in questie; aan welck Collegie, alle dissentierende partyen, sonder den Rechter te kennen, hare geschillen oock souden mogen verblijven, en compromitteren, en dat aan soodanige van dese Heeren, ofte aan twee andere, en een van dese Heeren als Super-arbiter, by haar genomineert, ofte door het volle Collegie daar toe te nomineren, onder soodanige renunciatie, ofte condemnatie, als partyen souden komen te convenieren; en souden dese Heeren Arbitrateurs geobligeert dienen te zijn, t'allen dagen, des noodigh, op een vastgestelt uur, precise te vaceren en besoigneren, en haar comparitien te houden, niet in Herbergen, daar de onkosten van de verteeringen veeltijts al te excessijf hoogh komen te monteren, maar in een bequame plaats van veel vertrecken, daar toe met kleene kosten te prepareren, sonder yets aan partyen voor haar Vacatien te declareren, ofte daar van te genieten; maar souden tot een recognitie, een vast jaarlijx tractement, gelijck andere Heeren Commissarisen dienen te trecken; En by soodanigh middel, soude de kostelijcke Herbergh goede manschappen, en arbitragien (die tegenwoordigh in lanckwijligheidt en naloopen, mitsgaders spenderinge van tijdt en onkosten, het vervolgen van formele Processen veeltijts excederen) komen te vervallen en te cesseren, en partyen in korten tijdt, sonder kosten, van elkanderen geraacken. En belangende het vast Tractement van dese Heeren Commissarisen Arbitranten, mitsgaders van het vereyschte meerder getal van de Heeren van de Wissel-banck, soo de selve tot een Banck van Judicature gemaackt wierdt, die oock voorsien moeste zijn van een eygen Secretaris: en by aldien den omslagh van de Wissel-banck, gereguleert wierdt na

onse

onse aanteeckening op de IV. *Stell. van het* XI *Capittel en de* XII. *Stell. van* XVI. *Capittel, hier voor te vinden, als wanneer noch wel een Boeckhouder; en een Klerck ofte Onder-Boeckhouder, en ten minsten vier (of ses) Notarisen van de Banck, en eenige meer Oppassers en Bedienders, souden gerequireert werden: dat alle Loontreckers souden zijn, derselver Tractementen of Salaris, insgelijx de onkosten van het prepareren en meubeleren, van de noodige Comparitie-kamers, verforging van Vuur en Licht by de Winter-tijt, en watter ook aan soude mogen dependeren, dit alles en meer, soude gevonden en geheft konnen werden, by seecker irreprochiabel middel uyt de Commercie, sonder beswaring van de selve, en sonder een stuyver belasting van de Stadt.* En ick achte het een indisputabele saacke, dat dese ordres strecken soude, tot maintinu van eerlijcke Kooplieden; tot weeringe en ontdeckinge van veele frauduleuse en sinistre treken, en streken, daar mede haar veele al te eygen-baatsoeckigh behelpen; tot voorkoming van veele schadelijcke, ruineuse, kostelijcke, en langduurige Processen, en Arbitragien; tot bevordering van yeders kort en goet recht; tot handthavinge en voortsettinge van de Commercie; en by gevolgh tot lof, eer, en roem, en ten besten van het Gemeene Best.

J. PHOONSEN.

Digitized by Google

AANWYSING

Van eenige remarcabele Poincten in dit Tractaatje voorgestelt.

DAt binnen een preciſe tijdt, d'acceptatie van Wiſſel-brieven (ſpecialijck) van die op of na ſicht houden te betalen) behoorden gevordert te moeten werden. - - *pag*: 70: 103.

Dat van een gedane proteſtatie, ſoo van non-acceptatie, als non-betalinge, onvertoogen advertentie, niet alleen aan den laatſten Endoſſant, maar oock a droiture aan den eerſten Gever, behoorde gegeven te moeten werden. - - - *pag*: 79: 95.

Dat vaſt-geſtelt behoorden te werden, hoe, en op wat wijſe, den herwiſſel altijdt gereeckent ſoude moeten werden. - - - - *pag*: 100.

Dat men in cas van Falliſſement des Treckers, en in ſommige andere gelegentheden, de Wiſſel-brieven, geproteſteert van non-betalinge, niet behoorde te rugh te moeten ſenden, maar parate executie te hebben op den Acceptant. - - - *pag*: 153: 315.

Dat men altijdt, en in alle geval, proteſteerende op den leſten Reſpijt-dagh, ſijn Recht op den Trecker behoudt, ſelfs in cas den Acceptant, voor den Vervaldag, al gefaljeert is geweeſt. - - - *pag*: 316.

In welck geval den Houder ſijn Verhaal niet t'eenemaal en abſoluit op den Trecker behoorden te verlieſen, niet tegenſtaande van non-betalinge, binnen de Reſpijt-tijdt, niet geproteſteert is. - - - - *pag*: 139.

Digitized by Google

Dat de Houders van drooge Wisselen, op de Treckers, geen parater executie behoorden te hebben, als van Obligatien. - - *pag*: 296.

Dat in het Wisselen op de Franckforder Missen het al te los toegaat. - - - - - *pag*: 249.

Dat geterminеert en vast-gestelt behoorde te werden, wat recht van aanspraack, in cas van Fallissement van Trecker en Acceptant, of Endossant, den Houder van een Wissel-brief op der selver Boedels, en die Boedels respective op elckanderen hebben, &c. - - - - - *pag*: 333.

Dat Wissel-brieven die op sicht, ofte 1, 2, 3. dagen na sicht houden, binnen 24. uuren daar na, behoorden voldaan te moeten werden, en geen 6. Respijt-dagen te hebben. - - - *pag*: 119.

Dat Wissel-brieven die voor het sluyten van de Wissel-banck vervallen, voor het sluyten van de Banck, ofte op den eersten dagh van de Opening, behoorden voldaan te moeten werden. - *pag*: 136.

Dat alle Wissel-brieven, sonder onderscheit, in de Wissel-banck behoorden voldaan te moeten werden. - - - - - *pag*: 53: 122.

Dat er een Banck-Courant behoorden opgericht te werden. - - - - - *pag*: 123.

Dat men in de Wissel-banck oock een minder som als fl. 300. behoorden af te mogen schrijven. - - - - *pag*: 122.

Dat

Digitized by Google

Dat de VViſſel-banck noit op een Saturdagh, maar altijdt op een andere dagh, behoorden op te gaan. - - - - - pag: 137.

Dat alle VViſſel-brieven houdende ten laſten van Buytenwoonders, die op den tweeden of derden dagh na den Verval-dagh niet voldaan, Item alle VViſſel-brieven daar van acceptatie geprocureert is, die alsdan niet afgehaalt werden, behoorden gebracht te moeten werden in de Wiſſel-banck, en reden waarom. - - - - pag:78.

Datter een publicq Protocol, van alle geproteſteerde Wiſſel-brieven in de Wiſſel-banck diende gehouden te werden. - - - - - pag:77:184.

Datter oock een publicq Protocol, van alle procuratien, om te mogen op eens anders naam wiſſelen of handelen, in de Wiſſel-banck gehouden, en de ſelve procuratien aldaar oock wederom ingetrocken, behoorden te werden. - pag:78:174.

Dat de Wiſſel-banck tot een Banck van judicature behoorde gemaackt en gepriviligeert te werden. - - - - - - pag:235

Dat de koſtelijcke Herbergh-Comparitien, en Goede manſchappen, behoorden geweert, en de geſchillen in Negotie voorvallende, ſpecialijck over materie van Reeckening, &c. aan Commiſſariſen van Commercie, behoorden gerenvoyeert te werden. - - - - - pag: 236.

Digitized by Google

REGISTER

der

Capittelen, van de Wissel-Stijl.

I. Capittel.

Wat Wissel is, en hoe veelderley. pag. 1.

II Cap.

Van Wissel-sluytingh door Makelaars, en van haar plicht. 9.

III. Cap.

Van Wissel-Cours. 14.

IV. Cap.

Van Wissel-Reeckening. 17.

V. Cap.

Wat een Wissel-brief is: en waar op den Trecker voor het overleveren, en den Gever in het aennemen van deselve, te letten staat. 23.

VI. Cap.

Van het te Boeck stellen der Wisselen. 30.

VII. Cap.

Van het adviseeren en responderen. 43.

VIII. Cap.

Van de voldoening der Valuta door den Gever aan den Trecker. 25.

IX. Cap.

Van Wissel-brieven houdende aan ordre te betalen, intrecken en endosseren. 57.

X. Cap.

Van Acceptatie-vordering. 63.

XI. Cap.

Van het doen protesteren van non-acceptatie. 76.

XII. Cap.

Van het Accepteeren van Wissel-brieven Sopra Protest. 83.

XIII. Cap.

Wat den Houder van een Wissel-brief, geprotesteert van

Digitized by Google

van non-acceptatie, en S. P. niet geaccepteert werdende, mitsgaders Trecker en Intrecker, geobligeert en gehouden is. 93.

XIV. Cap.

Van de Verval-tijdt der Wisselen. 103.

XV. Cap.

Vordering van voldoening. 111.

XVI. Cap.

Van de voldoening der Wissel-brieven door den Acceptant. 116.

XVII. Cap.

Van het Protesteeren van Wissel-brieven van nonbetalinge. 131.

XVIII. Cap.

Van de voldoening der Wissel-brieven S. P. van nonbetalinge. 143.

XIX. Cap.

Wat den Houder van een Wissel-brief geprotesteert van non-betalinge, en S. P. niet voldaan werdende, te doen staat. 152.

XX. Cap.

Wat Trecker en Intrecker van een Wissel-brief, keerende met protest van non-betalinge, geobligeert is. 158.

XXI. Cap.

Van't gene den Acceptant van een Wissel-brief, die hy van non-betalinge heeft laten protesteren, en met protest wederom retourneert, geobligeert is. 164.

XXII. Cap.

Van het teeckenen van een tweede of derde Wissel-brief. 169.

XXIII. Cap.

Van het Wisselen voor Rekening, en op den naam van een ander. 172.

XXIV. Cap.

Van het Wisselen op een plaats in een plaats. 176.

 XXV. Cap.

Digitized by Google

XXV. Cap.
Van het Wisselen op eenplaats, over een plaats, en Wissel-commissie in het gemeen. 184.
XXVI. Cap.
Van Wissel-trecken in Commissie. 193.
XXVII. Cap.
Van Remitteren in Commissie en staan del credere. 201.
XXVIII. Cap.
Van Betrocken te werden in Commissie. 211.
XXIX. Cap.
Van geremitteert te werden in Commissie. 217.
XXX. Cap.
Van Herwissel en Continuatie van Wissel. 222.
XXXI. Cap.
Van het Wisselen op Missen; *ofte* Marckten, *in het gemeen.* 229.
XXXII. Cap.
Van het Wisselen op de Franckfurder Missen. 238.
XXXIII. Cap.
Van het Wisselen op de Leipziger Missen, *en de* Naumburger Petri Pauli Marckt. 255.
XXXIV. Cap.
Van het Wisselen op de Lioner Foires. 259.
XXXV. Cap.
Van de Schult-wisselen. 264.
XXXVI. Cap.
Van de geconteerde Wisselen. 269.
XXXVII. Cap.
Van voorwaardige Wisselen. 278.
XXXVIII. Cap.
Van Wissel-brieven pro Forma. 287.
XXXIX. Cap.
Van droogе Wissel. 294.
XL. Cap.
Van vermiste en verlooren Wissel-brieven. 300.
XLI. Cap.

Digitized by Google

XLI. Cap.
Wat men doen moet en niet doen moet, geobligeert en niet geobligeert is, in cas van Fallisement van yemant die in een Wissel-brief geraackt is. 305.

REGISTER

van de

Willekeuren en Ordonantien.

Tot Amsterdam. pag: 1.
Tot Rotterdam. 11.
Tot Antwerpen. 16.
Tot Hamburg. 24.
Tot Franckfurt. 89. en 205.
Tot Leipsigh. 40.
Tot Neurenbergh. 43.
Tot Augspurgh. 45.
Tot Breslau. 58.
Tot Bologna. 74.
Tot Bisenzone. 85.
Tot Bolzano. 124.
Tot Lions. 159.
Ordonnances de Louis XIV. sur le Commerce de Negotians & Marchands. 173.

FINIS.

Digitized by Google

395/1

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google